

**KANAL D ve SAMANYOLU'NDAKİ ANA HABER BÜLTENLERİNDE
YER ALAN ERGENEKON HABERLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

Tuğba AKSAKAL

**YÜKSEKLİSANS TEZİ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK**

**2011
Her Hakkı Saklıdır**

T.C

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI

Tuğba AKSAKAL

KANAL D ve SAMANYOLU’NDAKİ ANA HABER BÜLTENLERİNDE
YER ALAN ‘ERGENEKON’ HABERLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

ERZURUM-2011

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

14.../04/2011

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlanmış olduğum "Kana! Dur! Sarmal! İddet! Ana Hahır! D!l!te!l!nde! Je! Alan! E!g!re!kon! Hah!le!le!n!n! B! E!r!ş!l!ş!t!r!m!n!n! a!r!ş!v!n!de! s!k!l!n!m!s!n!a! i!z!n! v!e!r!d!ğ!m!n!i!" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin/Raporumun 1... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

[Öğrencinin Adı Soyadı]

Agba AKDAL AKSAL

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Y. Doç. Dr. Hakan Temizel danışmanlığında, Zeynep Aksoy tarafından hazırlanan bu çalışma 12 / 04 / 2011... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Serenay N. Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Uğur Yavuz İmza:
Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. Akadri Atıl İmza:
Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. Hakan Temizel İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 28 / 04 / 2011

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ERGENEKON DAVASI

1.1. ERGENEKON DAVASI	5
1.1.1. Ergenekon Terör Örgütü'nün Ortaya Çıkışı	5
1.1.2. Ergenekon Davası'nın Başlaması	9
1.1.3. İlk Gözaltılar ve Ele Geçirilen Belgeler	10
1.2. ERGENEKON YAPILANMASININ İLK EYLEMLERİ	15
1.2.1. Rahip SANTORO Cinayeti	15
1.2.2. Cumhuriyet Gazetesinin Bombalanması Olayı	16
1.2.3. Danıştay Saldırısı	16
1.2.4. Hrank Dink Cinayeti	17
1.2.5. Malatya Vahşeti	18
1.3. ERGENEKON TERÖR ÖRGÜTÜ'NÜN YAPISI ve AMAÇLAR	20
1.3.1. ETÖ'nün Hiyerarşik Yapısı	20
1.3.2. ETÖ'nün Amaçları	20

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYA ve TELEVİZYONUN GELİŞİMİ

2.1. TÜRKİYE ve DÜNYA'DA MEDYANIN GELİŞİMİ ve TELEVİZYON	28
2.1.1. Gösteri Toplumu Dönemine Geçiş	28
2.1.2. Televizyonun Türk ve Dünya Medyası İçindeki Tarihi Gelişimi	30

2.1.3. Televizyonun İşlevleri	31
2.2. KANAL D ve SAMANYOLU TELEVİZYON KANALLARI	35
2.2.1. Kanal D Televizyon Kanalı	35
2.2.2. Samanyolu Televizyon Kanalı	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KANAL D ve SAMANYOLU TELEVİZYONLARI'NDA

ERGENEKON HABERLERİ

3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	41
3.1.1. İçerik Analizi Yöntemi ve Tanımı	41
3.1.2. İçerik Analizinin Temel Özellikleri	42
3.1.3. İçerik Analizi'nin Uygulandığı Alanlar	45
3.1.4. Araştırmanın Konusu, Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	47
3.2 KANAL D VE SAMANYOLU'NDAKİ ETÖ HABERLERİNİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ	50
3.3 GENEL SAYISAL VERİ ANALİZLERİ	119

SONUÇ	121
KAYNAKÇA	125
EKLER	128
Ek-1. Ergenekon Davası'nda Geçen Kişiler	128
Ek-2 Ergenekon Davası Kapsamında Tutuklananlar	132
ÖZGEÇMİŞ	137

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KANAL D ve SAMANYOLU’NDAKİ ANA HABER BÜLTENLERİNDE YER ALAN
ERGENEKON HABERLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Tuğba AKSAKAL

Danışmanı: Yar. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

2011-Sayfa: 137 + V

Jüri: Yar. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

Prof. Dr. Uğur YAVUZ

Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK

Bu çalışmada, Ergenekon Yapılanmasıyla ilgili gelişmelerin iki özel televizyon kanalı olan Kanal D ve Samanyolu’nda nasıl haberleştirildiği ve ne sıklıkla verildiği gün gün incelenmiştir. İçerik analizi yöntemi dikkate alınarak incelenen haberlerde, bu iki televizyon kanalının konuyla ilgili haberlerin sunumu sırasında nasıl manşetler kullandığı, nasıl bir kamuoyu oluşturduğu ve nasıl bir tutum sergilediği göz önüne alınmıştır. Ayrıca haberlerin incelenmesi sırasında Ergenekon haberlerinin gündem sıralamasındaki yeri, habere ayrılan zaman, kullanılan görüntü miktarları ve kanıtlanabilirlik durumu, medyanın objektiflik ve kamusal görevi yerine getirebilme özelliği bakımından birinci sıradaki yerini almıştır. Bu ölçütler dikkate alınarak, Kanal D ve Samanyolu televizyonlarının 24 Kasım 2009-24 Nisan 2010 tarihleri arasındaki Ergenekon haberleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve Samanyolu’nun gerek haber sayısı gerekse habere ayrılan zaman bakımından Kanal D’ye göre daha fazla ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Ancak, gündem sıralaması açısından her iki kanal arasında belirgin bir fark görülememiştir. Günlük olarak yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bir diğer bulgu ise her iki kanalın da gelişmeler karşısında tarafsızlığını koruyamadığı ve kamusal yayıncılık anlayışını tam olarak yerine getiremediği yönünde olmuştur.

Elde edilen bu tespitler, Türk görsel medyasının kamuoyunu istediği biçimde yönlendirme ve gelişmeler karşısında tarafsız davranamayarak, izleyici kitlesine kendi tutumlarını aşılama niteliğini gözler önüne sermektedir.

ABSTRACT
MASTER THESIS
COMPARATIVE ANALYSING OF THE NEWS ABOUT ERGENEKON
STATED ON THE MAIN NEWS BULLETINON CHANNEL D and
SAMANYOLU

Tuğba AKSAKAL

Advisor: Assoc. Prof. Hakan TEMİZTÜRK

2011-Sayfa: 137+V

Jury: Prof. Dr. Uğur YAVUZ

Assoc. Prof. A. Kadir ATIK

In this study, it was examined day by day how the developments about Ergenekon structuring was brought into news and how often they were on in two private channels Kanal D and Samanyolu. In the news examined by considering content analysis method, it was taken into consideration what headlines these two channels used, how they created a public opinion and how they exhibited their attitudes towards the developments during the presentation of the news concerning the matter. Besides, during the examination of the news, the place of Ergenekon news in agenda grading, the time for the news, the images used and the state of provability ranked first in the context of the characteristic of objectivity and exercising public service of the media. By considering these criteria, Ergenekon news of kanal D and Samanyolu channels between the dates 24 November 2009-24 April 2010 was examined comparatively and it was confirmed that Samanyolu came to the forefront more than Kanal D in terms of both the number of news and the time for the news. However, a marked difference was not observed between each channel in term of agenda grading. On the other hand, as a result of daily evaluations, another proof was that two channels could not keep the impartiality on the developments and could not fully exercise the sense of public broadcasting.

These proofs obtained display that Turkish visual media direct public opinion as they wish and impress their own attitudes on general viewers by losing the impartiality on the developments.

Önsöz

İçinde bulunduğumuz ve “bilgi çağı” olarak adlandırılan bu asırda, enformasyonların aktarılmasında en önemli araç olarak kullanılmaya başlanan kitle iletişim araçları, özellikle de televizyonun etkisiyle birlikte bilgilerin iletilmesinde görsellik ve sansasyon unsurlarına sıkça başvurulmaya başlanmıştır. Özellikle de görsel iletişim araçlarının eğlence işlevini ön plana alarak ve kamuoyunun doğru ve yansız bilgilendirilmesi işlevini arka plana atarak yerine getirdiği görev, artık insanların sağlıklı bilgilendirilmesinin önünde büyük bir tehlike yaratır hale gelmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar hakimiyetini sürdüren “basılı söz dönemi”nde, bilgi akışı insanların kontrolü çerçevesinde gerçekleştirilirken ve kişilerin analiz etme yeteneği yüksekken, 20. Yüzyılın ilk yarısından itibaren etkili olmaya başlayan görsel medya insanların muhakeme yeteneğini önemli ölçüde zayıflatmış ve bilginin kontrolünü eline almaya başlamıştır.

Türkiye’de 1990’dan itibaren yayın hayatına başlayan özel televizyon kanalları, başlangıçta fikir yayıncılığı anlayışı ile kamuoyunun bilgilendirilmesi ve eğitilmesi işlevini kendine ilke edinirken, 2000’li yıllardan itibaren çoğu özel televizyon kanallarında kendini gösteren ticari kar kaygısı, medyanın yerine getirdiği fonksiyonları da etkilemiş, fikir yayıncılığından kitle yayıncılığına doğru bir geçiş başlamıştır. Bu değişim ile birlikte artık insanların bilgilendirilmesi işlevinden soyutlanan görsel medya organları, yayın içeriklerini de her kesime hitap edecek, toplumun duygusunu okşayacak, coşkusunu arttıracak ve en önemlisi de reyting ve ticari gelirleri/reklam alımlarını çoğaltacak şekilde belirlemeye başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı da iki özel televizyon kanalı olan Kanal D ve Samanyolu Televizyonlarının böyle bir değişim yaşayıp yaşamadığını, kamuoyunun bilgilendirilmesinde hangi işlevleri ön plana aldığını anlamaktır. Bunun için içerik analizi yöntemi kullanılarak, son zamanlarda ülkenin önemli bir gündemi olarak karşımıza çıkan “Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması” ile ilgili haberlerin iki televizyon kanalındaki sunuluş biçimleri karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada yapıcı eleştirilerini ve değerli zamanını benden esirgemeyen danışman hocam Yar. Doç. Dr. Hakan Temiztürk’e ve bana gösterdiği sabırdan dolayı da eşim Erol Aksakal’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

GİRİŞ

19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren, gelişmiş ülkelerin insanlar arası iletişimde yeni teknolojik arayışlar içine girmeleri ve çeşitli teknolojik icatlarda bulunmaları sonucunda telgrafın hızı ve fotoğrafın görselliği birleştirilerek, “televizyon” adı verilen yeni bir iletişim aracı ortaya çıkmıştır. Günümüzde insanlar üzerindeki etkisini yoğun olarak bildiğimiz bu yeni iletişim aracı, “gösteri toplumu” denilen yeni bir dönemi de beraberinde getirmiştir. Söz ve yazının önemini yitirdiği ve sadece görselliğin ön plana çıktığı bu dönemde artık insanların ne söyledikleri değil, nasıl söyledikleri önem kazanmaya başlamıştır. Bir gösteri aracı olan ve mümkün olan en fazla sayıda insana ulaşma hedefi taşıyan televizyonun neden olduğu gösteri çağında, artık insanlar muhakeme yeteneğini kaybetmeye başlamıştır. Aktif durumdan çıkmaya başlayan izleyici, televizyon bilginin ne kadarını veriyorsa o kadarını alır hale gelmiştir. Televizyon önderliğindeki yeni medya çevresi, yaygın bir hedef kitleyi tatmin edebilmek için kültürü de bir eğlence biçimine dönüştürmeye başlamıştır. Bazı kesimlere göre bu durum en çok çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve çocuklukla yetişkinlik arasındaki sınırı ortadan kaldırmaktadır.

19. yüzyılın ikinci yarından sonra en etkin kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkan ve gösteri kültürünü toplumsal yapıya yerleştiren televizyon, etki alanını yalnızca diziler ya da yarışma programlarıyla sınırlandırmamış; din aile, siyaset, eğitim gibi kurumları da yapısal değişime uğratmayı çabalamıştır.

Genel anlamda içinde ticari ve ticari olmayan kanallar diye sınıflandırılabilir bir olguyu barındıran televizyon, mümkün olan en fazla sayıda insana ulaşmak hedefini gerçekleştirirken, ya kendine özgü davranmakta ya da işin ticari boyutunu ön plana alarak reklam verenlere büyük bir zaman ayırmaktadır. Ticari kanallar, varlığını sürdürmek adına 1990’lı yıllardan sonra reklamlara o kadar çok zaman ayırmaya başlamışlardır ki, bir süre sonra bağımlı hale geldikleri reklam verenler, diğer medya organlarında olduğu gibi televizyon yayıncılığında da özellikle içerik oluşumunda etkin bir rol oynamaya

başlamışlardır. Ticari olmayan kanallar ise genellikle kamusal yayıncılık yapan devlet televizyonlarıdır.

Bilgi çağı ve gösteri çağının bir arada yaşandığı günümüzde yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olma özelliğini elinde bulunduran medyanın en önemli organlarından olan televizyonların yerine getirdiği işlevleri beş başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; haber verme, eğitime, eğlendirme, mal ve hizmetlerin tanıtımı ve kamuoyu oluşturma işlevleridir. Televizyonun da önemli bir medya organı olduğu göz önüne alındığında yerine getirilmesi gereken ilk işlev “haber vermek” olmalıdır. Televizyon ses ve görüntü aracılığıyla bu işlevi en hızlı şekilde yerine getiren bir araçtır. Ayrıca televizyonun aynı anda birden çok kişiye ulaşabilmesi, aralardaki sınırları kaldırarak bir bilgiyi aynı anda binlerce kilometre uzaklıktaki bir kişiye de götürebilmesi özelliği göz önüne alındığında, televizyon sadece en hızlı değil, aynı zamanda bu işlevi en kapsamlı şekilde yerine getiren bir organdır. Tüm bunların yanında televizyonların haberleri görüntüsel olarak sunması, aktardığı bilgilerin anlaşılması bakımından izleyiciye büyük bir kolaylık tanımakta, herhangi bir bilgi birikimi ya da eğitime ihtiyaç duymadan algılama düzeyini asgari bir düzeye indirgemektedir. Ancak, günümüz medyasının ve izleyici kitlesinin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında televizyonun en fazla yerine getirdiği işlevin “eğlendirme” olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, ticari kar kaygısıyla ve dolayısıyla reytingleri arttırma çabasıyla, kitle yayıncılığı anlayışı doğrultusunda yayın yapan bu özel televizyon kanallarının ülke gündemine oturan konular ve halkın önemli sorunları hakkında da aynı tavrı sergileyip sergilemediğini belirlemektir. Bu amaç için son zamanlarda ülke gündemine önemli ölçüde oturan “Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması” konusu seçilmiş ve konuyla ilgili haberlerin Türkiye’nin özel televizyonlarından olan Kanal D ve Samanyolu Televizyonlarındaki işleniş biçimleri incelenmiştir. Araştırmada kullanılan yöntem ise özellikle kitle iletişim araçları üzerinde en çok uygulanan yöntem olduğu savunulan “içerik analizi” yöntemi olmuştur. Gündelik hayatımızda yakınımızda gördüğümüz örneklerden yola çıkarak, genellemeler yapmamıza yardımcı olan içerik analizi yöntemi, araştırma kapsamına alınan bir materyale çıplak gözle bakıldığında bir şey görülmeyen, ancak materyalin derinine inildikçe arka planda yatan anlamları ortaya çıkaran bir yöntemdir.

Bu araştırmada belirlenen hedef, kitle yayıncılığına doğru yapısal bir kayma gösteren günümüz Türk görsel medyasının ülke gündemini yakından ilgilendiren konular hakkında da aynı tutumu sergileyip sergilemediğinin tespit edilmesidir. Kamuoyunu yakından ilgilendiren konular hakkında özel televizyon kanallarının görevini kamuoyunu bilgilendirmekten mi yoksa kendi tutumları çerçevesinde açıkça yönlendirmekten mi yana kullandığının belirlenmeye çalışıldığı araştırmamızda, bu sebeple Kanal D ve Samanyolu televizyonlarının ‘Ergenekon Terrrrgt Yayılanması’ ile ilgili haberleri 24 Kasım 2009-24 Nisan 2010 tarihleri arasında gün gün karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırmada Kanal D ve Samanyolu televizyonlarının seçilmesinin nedeni, her iki kanalın da özel olmasına karşın yayıncılıkta takındığı tutum ve sosyal sorumluluk ilkesi bağlamında kendilerine ızdığı tarzlarda gözlenen farklılıktır. Kanal D, sağlıklı bir yayın hayatı için reyting arttırıcı ve eğlenceli içeriklere sahip programları kamuoyuna daha çok sunması gerektiğini savunmaktadır. Buna karşın Samanyolu, toplumun yaşanan gelişmelerden her an haberdar edilmesi görevini tam anlamıyla yerine getirmeye çalıştığını iddia etmektedir. Ülkenin en önemli sorunu haline gelen konularda ise bu iki kanal nasıl bir tutum arz etmektedir? Samanyolu televizyonu iddia ettiği gibi izleyiciyi, bu konularda herhangi bir yönlendirmede bulunmadan kamusal sorumluluk bilinciyle mi bilgilendirmektedir ya da Kanal D lke gündemine oturmuş en önemli konuları dahi izleyicisinin merakını arttıracak şekilde mi sunmaktadır? Ya da tam tersi mi olmaktadır? Bu iki kanal kamuoyunu bilgilendirirken izleyicisini açık ya da örtülü bir şekilde yönlendirmekte midir? Bu sorulara cevap ararken ulaşılmak istenilen sonuç, günümüzde kamuoyunun ülke gündeminden haberdar olmak için ilk başvurduğu yer olan medyadan sağlıklı bilgiler alıp alamadığıyla ya da pasifize edilerek bir yönlendirmeye maruz bırakılıp bırakılamadığıyla ilgilidir. Bu amaçla seçmek istenilen özel televizyon kanalları belirlenirken özellikle bu kanalların yayıncılık anlayışı çerçevesinde birbiriyle farklılık arz etmesine dikkat edilmiştir. Her iki kanal da özeldir. Ancak genel olarak bakıldığında Kanal D’nin yayıncılıkta eğlence işlevini kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevinden biraz daha nemsemiği gözlemlenirken, Samanyolu’nun kurumsallığa biraz daha yakın bir çizgi çizmeye çalıştığı görülmektedir. Araştırmamızın 24 Kasım 2009-24 Nisan 2010 tarihleri

arasında seçilmesinin nedeni ise Ekim 2009 tarihinde başlayan araştırmamızda, medyada Ergenekon ile ilgili haberlerin 24 Kasım tarihinden itibaren yoğun olarak verilmeye başlanmış olması ve 24 Nisan 2010 tarihinden sonra Ergenekon Yapılanması ile ilgili haberlerin görsel medya gündeminden yavaş yavaş düşmesidir. Bu tarihler arasında yapılan analizlerde yalnızca haberler incelenmemiş, aynı zamanda haberlerin gündem sıralamaları, içerik çeşitliliği, görüntü kayıtlarının miktarı, kullanılan haber dili ve ana haber spikerlerinin jest ve mimikleri gibi unsurlar da göz önüne alınmıştır. Bu iki kanalın Ergenekon ile ilgili yayınladığı haberler karşılaştırmalı olarak incelenirken ‘içerik analizi’ yönteminin de bazı alt birim ve tekniklerinden faydalanılmıştır. Bunlar fiziksel birim, önermesel birim ve değerlendirici analiz tekniği olmuştur. Fiziksel birim ile her iki kanalın da ülke gündemini yakından ilgilendiren ve kamuoyunun en fazla ilgi duyduğu bu konu hakkında içeriklerini sunarken ikna edici ne kadar veri sunduğu, görüntü kayıtları, bilgi, belge ve içeriklerini ne kadar geniş tuttuğu incelenmiştir. Böylece bu iki özel televizyon kanalının haber sunumu sırasında ne kadar tarafsız davrandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Eğer bir medya organı herhangi bir konuyla ilgili kamuoyunu bilgilendirirken ne kadar çok içerik kullanıyorsa, habercilikte bir o kadar tarafsız davranıyor demektir. Çünkü o medya organı, böylece kamuoyuna sunduğu içeriklerden istediğini alma ve yorumlama imkânı tanımaktadır. Yani haber alıcılarını pasif konumdan çıkararak, aktif izleyiciler konumuna yerleştirmektedir. Araştırma kullanılan bir diğer alt birim ise ‘önermesel birim’ olmuştur. Bu alt birim de yine her iki televizyon kanalının yayıncılıkta kamuoyuna karşı açık bir yönlendirme tutumunun ve medyanın gücünü kendi çıkarları doğrultusunda kullanıp kullanmadığının belirlenmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü bu birimle birlikte Kanal D ve Samanyolu’nun Ergenekon ile ilgili haberlerin sunumunda kullandıkları verilerin, haber manşetlerinin ve hatta spikerlerin jest ve mimiklerinin herhangi bir ima, bir gönderme ya da bir önerme içerip içermedikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece bu iki televizyon kanalının gücünü, kamuoyunu bilgilendirmekten yana mı yoksa kendi tutumları doğrultusunda yönlendirmekten yana mı kullandıkları belirlenmiştir. Yine aynı şekilde araştırmamızda kullanılan ‘değerlendirici analiz tekniği’ ile de her iki televizyon

kanalının kamuoyuna gönderdiği mesajlar ile lehte ya da aleyhte değerlendirmelerde bulunup, izleyici kitlesini de bu şekilde yönlendirip yönlendirmediği tespit edilmek istenmiştir.

Bu çalışmada Ergenekon Terör Örgütü ve yargı aşamasındaki gelişmeler konu edilmiştir. Konunun seçilmesinde siyasi bir kaygı güdülmemiştir. Araştırmamızda temel alınan konuların çıkış noktasını tamamen medya ve haberler oluşturmaktadır. Yapısal değişime uğradığı ve tarafsız yayıncılık anlayışından uzaklaştığı iddia edilen günümüz Türk medyasının, gerçekte böyle bir değişim yaşayıp yaşamadığının tespiti açısından son üç yıldır Türkiye gündemini yakından ilgilendiren bir konu olması bakımından seçilen Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması ile ilgili haberler kamuoyu medyacılığı açısından incelenirken, bu araştırmada adı geçen kişi ya da kurumlara da tamamen tarafsız ve mesafeli durulmaya çalışılmıştır. Kişi ve kurumların övülmesi ya da yerilmesinden özenle kaçınılmıştır. Metinlerde geçen “Ergenekon”, “Ergenekon Terör Örgütü”, “Ergenekon Yapılanması” gibi kavramlar ile sanık, tanık, tutuklu, gözaltı gibi nitelemeler bu dava ile ilgili haberlerde ve iddianamelerde geçtiği için söz konusu haber ve belgelerle çelişki oluşturmaması için aynen kullanılmıştır.

Araştırmamızın birinci bölümünde “Ergenekon Terör Örgütü” ile ilgili temel bilgilere ve bu bağlamda meydana gelmiş olan eylemlere yer verilmektedir. İkinci bölümde ise 19. yüzyıldan günümüze kadar televizyonun Dünya’da ve Türkiye’deki tarihi gelişimi, temel işlevleri ve Kanal D-Samanyolu Televizyonları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde de araştırmamızın konusu olan ‘içerik analizi’ yöntemi ile ilgili açıklayıcı bilgiler verilirken, bu iki televizyon kanalının ‘ETÖ’ ile ilgili haberleri gün gün analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERGENEKON DAVASI

1.1.1. “Ergenekon Terör Örgütü’nün Ortaya Çıkışı

Medyada “Ergenekon davası” olarak adlandırılan ve kısaltılmış adı “ETÖ” olan “Ergenekon terör örgütü” yapılanmasının resmi olarak ortaya çıkışı 12 Haziran 2007 tarihine dayanmaktadır. Bu tarihte Ümraniye’de Mehmet Demirtaş isimli şahsa ait bir gecekonduda 27 el bombası ele geçirilmiş ve konuyla ilgili olarak gecekondunun sahibi Mehmet Demirtaş ve yeğeni Ali Yiğit gözaltına alınmıştır. Olay daha sonra şöyle gelişmiştir:

Trabzon İl Jandarma Komutanlığı’na; Çakmak mahallesi, Samanyolu Caddesi, Güngör sokak, 2 Numaralı gecekondunun çatı arasında saklanmış, içinde bomba yüklü yeşil renk bir askeri mühimmat kasası olduğu ihbarı gelmiştir. Bu ihbarın İstanbul İl Jandarma Komutanlığı’na bildirilmesiyle harekete geçen güvenlik güçleri söz konusu yerde yaptıkları aramada, üzerinde “15.06.1997 tarihli mühimmat istif kartı” bulunan bir sandık ele geçirmişlerdir. Söz konusu sandık açıldığında ise içinde 18 adet MKE yapımı el bombası, 2 adet alman menşeli el bombası, 7 adet DM41 tipi NATO standartlı el bombası ve yaklaşık olarak 30 adet fünye tespit edilmiştir. Konuyla ilgili ifadelerine başvuru Demirtaş ve Yiğit, astsubay Oktay Yıldırım’ın adını vermiş ve bu mühimmatların onun tarafından emaneten bırakıldığını söylemişlerdir. Şahıslar ifadelerinde ayrıca Yıldırım ile 2006 yılındaki Danıştay saldırısının azmettiricisi olduğu öne sürülen Muzaffer Tekin isimli şahsın da ilişki içinde olduklarını iddia etmiştir. Bunun üzerine gözaltına alınan Oktay Yıldırım’ın ev ve işyerlerinde yapılan araştırmalarda ETÖ ile ilgili de ilk somut belgelere ulaşılmıştır. “Lobi” adı taşıyan belgelerden sonra Mehmet Demirtaş ve Ali Yiğit’in ifadelerini doğrulayan bir takım tespitlerde de bulunulmuş, ele geçirilen 27 el bombası üzerinde Oktay Yıldırım’a ait iki adet parmak izi belirlenmiş ve bu bombalarla aynı stok numarasını taşıyan başka el bombalarının da 14 ayrı olayda kullanıldığı ortaya çıkartılmıştır. Bu olaylardan biri de “10 Mayıs 2006 tarihinde Şişli’deki Cumhuriyet Gazetesi’nin bombalanması” olayıdır (Çakır; 2008, s.17).

Konu derinleştirildikçe bir takım iddialarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunlardan biri, ilk gözaltıların hemen ardından Oktay Yıldırım ve Mehmet Demirtaş'ın Ali Yiğit'e yalan ifade vermesi ve kendi isimlerini kullanmaması konusunda baskı yaptıkları yönündedir. Bu baskılar ve ölüm tehditleri üzerine Ali Yiğit üç sayfalık ilk ifadesini yanlış vermiş ancak daha sonra bunu itiraf etmiştir:

“İfadem Oktay Yıldırım'ın istediği ve bana yazdırdığı şekilde vermem halimde bana yüklü miktarda para verebileceğini hatta bunu cezaevinde çek olarak veya hesabıma yatırtabileceğini söyledi. Ben de tehditlerden çekinerek kendisine tamam dedim” (Çakır; 2008, s.19).

Soruşturmalarda adı sıklıkla geçen Muzaffer Tekin'in iş yerinde yapılan aramalarda da Oktay Yıldırım'da ele geçirilen “lobi” isimli belgelerle amaçlar açısından birbirine benzeyen bir takım belgeler ele geçirilmiştir. Belgelerde ulaşılmak istenen amaçlar milli hak ve menfaatlerin Ulus Devlet anlayışı içinde korunmasını sağlamak ve bu amaçla devletin yeniden yapılanmasını öngörmek olarak açıklanmıştır.

Resmi olarak 12 Haziran 2007 tarihinde başlayan ve başlangıçta “Girdap Operasyonu” olarak adlandırılan konuyla ilgili araştırmalar, emekli bir subayın imzasız olarak başbakanlığa gönderdiği mektupla ve Mehmet Bağbars'ın ifadesiyle başlamıştır. Özden Örnek Paşa'ya ait olduğu öne sürülen ancak henüz doğruluğu kanıtlanmayan bu mektup, imzasız olduğu için önce dikkate alınmamış, ancak mektupta öne sürülen iddialara paralel birtakım olayların meydana gelmesi (Cumhuriyet Gazetesinin bombalanması ve Danıştay saldırısı) ve mektupta 59. Hükümete karşı yıkıcı girişimi amaçlayan “Sarıkoz operasyonu” adından bahsedilen konunun yine Oramiral Özden Örnek Paşa'ya ait günlüklerde teyid edilmesi üzerine mektuptaki iddialara ayrı bir önem kazanmıştır.

Nedir diğer iddialar?

Darbe girişimcilerinin bir kısmının Türk Silahlı Kuvvetlerinden, bir kısmının emekli asker ve subaylardan ve bir kısmının da sivil bazı kişilerden oluştuğunu mektubunda ifade eden bu meçhul kişi, amaçlanan ilk hedefin de “mevcut rejim için öncelikli tehdit kabul ettikleri ve irticanın temsilcisi olarak

gördükleri AKP hükümetini etkisiz hale getirmek” olduğunu belirtmektedir (Tayyar; 2008, s.14). Bu amacı gerçekleştirmek için öncelikli olarak AKP hükümetinin önde gelen isimleri hakkında yolsuzluk iddiasıyla fişlemeler yapılacak, bunun için bir takım çetelerin eylemlerine göz yumulacak ve halkın hükümete olan güveni yok edilerek, ortaya çıkan karışıklıkta da rejime el konulacaktır. Darbe girişimcilerinin amaçlarını gerçekleştirmek için kullanacakları araçların da belirtildiği mektupta, öncelikli görevin medya’ya verildiği anlatılmaktadır. Yüksek tirajlı gazete ve televizyonların önde gelen isimlerinin ikna veya tehdit yoluyla AKP hükümeti aleyhine yayın yapması ve bu yolla kamuoyunun 59. Hükümete olan güveninin sarsıtılması istenecektir. Bu amacı gerçekleştirmek için yalnızca medya mensuplarının değil, toplumu etkileyebilecek konumda olan herkese bu amacı gerçekleştirmesi konusunda görevler verileceğinin anlatıldığı mektupta, bunların içinde sivil toplum kuruluşlarının, siyasetçilerin, sanatçıların, öğretim görevlileri ve rektörlerin de bulunduğu belirtilmektedir. Mektupta AKP Hükümetine karşı fişleme çalışmalarının nasıl gerçekleştirileceği de şu satırlarla aktarılmaktadır:

“Kemal Unakıtan’la ilgili yolsuzluk iddialarının basın yayın organlarında sıkça yer alarak gündemin ilk sırasına oturtulması, Bülent Arınç, Ali Babacan ve Hüseyin Çelik gibi isimlerle ilgili sansasyonel haber ve bilgi üretilerek hükümetin yanlış politika ve eylemler içinde olduğu izlenimi verilmeye çalışılması; Turhan Çömez gibi isimlerden faydalanılarak, AKP içinde ikilik varmış havasının yaratılmasından bahsedilerek, o sayede sözde yolsuzluklar, kadrolaşma, tarikat bağlantıları, ihalelere fesat karıştırma gibi haberlerle vatandaşların kafasında AKP yönetimine karşı soru işaretleri oluşması sağlanmıştır” (Tayyar; 2008, s. 16).

Mektuptan verilen bu kesit, amaçların gerçekleştirilmesinde kitle iletişim araçlarının yoğun bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bunun sebebi ise kitle iletişim araçlarının özellikle de görsel medyanın kamuoyunu etkileme ve yönlendirme gücünün altında yatmaktadır.

Medyanın bu gücünün darbeci bir terör örgütü tarafından kullanılması konusunda çeşitli açıklamalarda bulunan dönemin Sabah gazetesi yazarı Can Ataklı, o dönemde birçok haberi Paşaların yazdırdığını iddia etmiştir. Refah-Yol

hükümetini çökertmek için “üst düzey bir general” diye başlayan haberler yapıldığını anlatan Ataklı, dönemin usta gazetecilerinin komutanlarla her gün konuşup, söylediklerini manşet yaptıklarını, bazı komutanların da “Bu söylediklerimi yayınlarsanız en az üç milletvekili daha istifa eder” gibi tehditkar tavırlarda bulunduklarını ifade etmektedir (Çakır; 2008, s. 61).

2009 yılında yapılması planlanan darbeye zemin hazırlamakla suçlanan ETÖ’nün bu amacı gerçekleştirmesi için birtakım çeteleri yönettiği ve hatta amaçların gerçekleşmesi uğruna PKK ve DHKP-C terör örgütleriyle işbirliği yapmaktan kaçınmayacağı iddia edilmektedir.

Birçok subay, emekli asker ve sivil bazı kişilerin ev ve iş yerlerinde yapılan incelemelerde ele geçirilen belgelerde ETÖ’nün hükümeti yıkmak, yapılacak bir darbe ile rejimi ele geçirmek, bu amaç için medyayı, sivil toplum kuruluşlarını, rektörleri ve toplumda etki yaratacak güce sahip diğer kesimleri kullanmak, masum insanları fişleyerek, toplumda bir karışıklık ortamı yaratmak bulgularının yanı sıra toplumda kargaşa ortamının yaratılması için öncelikle üç olayın gerçekleştirilmesinin planlandığı ortaya çıkmıştır:

“Öncelikli olarak Fener Patriği Bartholomeos öldürülecektir. Böylece büyük çoğunlukla ve demokratik bir süreç sonunda iktidara gelmesine rağmen antidemokratik ya da gizli gündeme sahip irticai yapılanma olarak tanımladıkları AKP iktidarının arkasından Cumhurbaşkanlığı’nın da bu görüşün eline geçmesiyle irticacıların güçlenerek kendileri gibi düşünmeyenlere saldırmaya başladıkları mesajı verilmiş olacaktır. İkinci suikast olarak da Ermeni Partriği Mutaftyan’ın öldürülmesi planlanmıştır. Üçüncü suikastta ise İshak Alaton öldürülecektir. Bunların amacı ise sansasyonel eylemlerle ülkede legal ama gayrimeşru iktidar varlığı iddiasını güçlendirerek, ülkeyi kargaşa ve kaos ortamına sürüklemektir”(Çakır; 2008, s.34,35).

Ele geçirilen belgelerde ortaya çıkan başka bir bulgu ise, Ergenekon’un kurumlara sızarak, bu kurumlarda yasadışı faaliyetlerde bulunmayı amaçlamalarıdır. Bu konuda Ergenekon yapılanmasının bir numaralı adamı olduğu iddia edilen Veli Küçük’e muvazzaf bir asker tarafından sicilli, soy isimli

ve imzalı olarak gönderilen bir raporda “Hatay bölgesinde AK Parti aleyhine tespit edilen hususların basına servis edildiği” konusunun gerçekleştirildiği teyit edilmiştir. Bunun yanında bazı üniversitelerin “AKP yanlısı” ya da “Cemaatçi” olarak fişlenmesi için de bazı çalışmaların yapıldığı belirtilmiştir. Örgüt’ün amaçları gerçekleştirmek yolunda gerçekleştirdiği başka bir girişim ise, “gençlik örgütlenmelerine gidilmesi ve bu örgütlenmelerin yurtdışında Türklerin yaşadığı önemli şehirlerde de yapılanmasıdır” (Çakır; 2008, s.74).

Demokratik seçimler ile iktidara gelen AK Parti hükümetinin, laik Türkiye Cumhuriyeti’ni irticai bir tehditle karşı karşıya bıraktığını ve ülkeyi karanlığa doğru sürüklediğini savunan Ergenekon Terör Örgütü’nün bazı kesimler tarafından 28 Şubat sürecinde beslendiğine inanılmaktadır.

1.1.2. Ergenekon Davası’nın Başlaması

Ergenekon davasının ilk duruşması 20 Ekim 2008’de Silivri Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesi’ndeki adliyede başlamıştır. Ancak yapılacak olan ilk duruşma, gerekli tedbirler Adalet Bakanlığı ve ilgili Mahkeme tarafından sağlanamadığı için, tutuksuz sanıkların ayrı yargılanması kararı verilerek ertelenmiştir. Soruşturmayı yürüten üç Cumhuriyet savcısından Mehmet Ali Pekgüzel ile Nihat Taşkın’ın mahkeme savcısı olarak yargılama boyunca duruşmalara katılması kararı alınmıştır. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin bakacağı davanın mahkeme heyeti başkanını Köksal Şengün ile üyeleri Kemal Can ve Hasan Hüseyin Özese oluşturmaktadır (Erdoğan; 2008). İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, 10 Temmuz 2008 gün ve 1536/2007 numaralı soruşturma evrakı üzerinden 623/2008 sayılı; 47’si tutuklu 86 şüpheli hakkında hazırlanan 441 klasör, 2455 sayfadan oluşan Ergenekon iddianamesi ile ilgili incelemesini 25 Temmuz 2008 Cuma günü tamamlayarak iddianamenin kabulüne karar vermiştir. Mahkeme ayrıca dava ile ilgili tutuklananların farklı infaz ve tutukevlerinde bulunmalarını dikkate alarak, bütün tutuklu sanıkların Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampusu’na nakledilmesine karar vermiştir.

Ergenekon davasında ikinci iddianame 10 Mart 2009 Salı günü İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi’ne gönderilmiştir. 19’u tutuklu 37’si tutuksuz toplam 56

şüpheli hakkında iddiaların yer aldığı iddianame 1909 sayfa olarak hazırlanmıştır (Haber7.com; 2009).

İkinci iddianame 25 Mart 2009 Çarşamba günü kabul edilmiş, davanın ilk duruşması ise 20 Temmuz 2009'da yapılmıştır. 48'i tutuklu, 29'u tutuksuz 77 şüpheli hakkında daha sonraki bir tarihte de üçüncü iddianamenin hazırlanmasına karar verilmiştir (Radikal; 2008). Davanın ilk duruşmalarında bazı sanıklar ve avukatları usule ilişkin bazı itirazlarını dile getirmişlerdir. Doğu Perinçek iddianamede partisinin bir suç örgütü olarak gösterildiğini ve mahkemenin kendisini yargılayamayacağını iddia etmiş ve görevsizlik kararı verilerek kendisini Anayasa Mahkemesinin yargılamasını talep etmiştir. Ancak Perinçek'in bu talebi reddedilmiştir (Yiğit; 2008).

1.1.3. İlk Gözaltılar ve Ele Geçirilen Belgeler

Ergenekon soruşturması kapsamında ilk olarak Ümraniye'deki evinde mühimmat sakladığı gerekçesiyle Mehmet Demirtaş ve Ali Yiğit, sonra da bu mühimmatları Demirtaş'a verdiği gerekçesiyle Oktay Yıldırım gözaltına alınmıştır. Bu üç şahsın verdiği ifadelerin ardından da yeni gözaltılar başlamıştır. Ali Yiğit'in verdiği ifadeler doğrultusunda Oktay Yıldırım ile birlikte bombaların yakalandığı Ümraniye'deki evin sahibi Mehmet Demirtaş'ın manav dükkanında gizli toplantılar yaptıkları gerekçesiyle Emekli Yüzbaşı Muzaffer Tekin ve Emekli Astsubay Mahmut Öztürk 15 Haziran 2007'de yakalanarak gözaltına alınmıştır. Muzaffer Tekin'in işyerinde yapılan aramalarda da “Devletin Yeniden Yapılandırılması – Master Planı” başlıklı ve gizli ibaresi taşıyan bir doküman ele geçirilmiştir. Bu belgenin içeriğini de devletin yeniden yapılanması için gerekli olan öneriler, kullanılacak yöntemler, eylem planı içerisinde yer alan şahıslara yönelik oluşturulmuş kurallar, planlama yürütme kurulu ve alt birimler ile ilgili bilgi ve çalışma yöntemleri oluşturmaktadır.

Belge ile ilgili olarak bilgisine başvurulmuş Tekin ise bu belgenin kendisine Kuddusi Okkır tarafından verildiğini iddia etmiştir. Bunun üzerine harekete geçen güvenlik güçleri Kuddusi Okkır ile birlikte konuyla ilgili bağlantısı olduğu belirlenen Mehmet Zekeriya Öztürk, Rafet Aslan, Ahmet Eren Aslan ve İsmail

Eksik'i de gözaltına almıştır. Kuddusi Okkır ifadesinde bu belgenin kendisi tarafından verildiğini kabul etmiştir. Bunun üzerine Okkır'ın evinde ele geçirilen birtakım CD'ler incelemeye alınmış ve bu CD'lerden bazılarında "Özel" başlıklı dokümanlar ele geçirilmiştir. Bu dokümanların içeriğini Danıştay ve Atabeyler operasyonu olarak adlandırılan olaylarla ilgili gizli ve özel birtakım bilgiler oluşturmaktadır. Bu bilgileri yazdığı gerekçesiyle 23 Haziran 2007 tarihinde Halil Behiç Gürcihan, Gazi Güder ve Asuman Özdemir gözaltına alınmıştır.

Gözaltına alınan Muzaffer Tekin'in evinde yapılan aramalarda da "2003-2004 yıllarında Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Aytaç Yalman'ın Milli Güvenlik Kurulu, Yüksek Askeri Şura ve Harp Okulu'nda yaptığı konuşmaların yer aldığı belgeler, AK Parti'nin askeri kanat tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesine dair rapor ve tablolar, AK Parti ile mücadele sırasında kullanılması amaçlanan psikolojik harp yöntemleri, Güncel siyasi gelişmeler ile ilgili hükümet karşıtı strateji ve yorumlar içeren yazıların" yer aldığı dokümanları içeren CD'ler ele geçirilmiştir (Çakır; 2008, s.26). Bu CD'lerdeki gizli askeri belgeleri verdiği gerekçesiyle polislik görevinden atılan Aydın Yüksek ve kendini Genelkurmay Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda görevli subay olarak tanıtan Muzaffer Şenocak da gözaltına alınmıştır. Muzaffer Şenocak isimli şahıs, ifadesinde Emekli Binbaşı Fikret emeğin de ismini vererek, bu bilgileri ondan aldığını söylemiştir. Bunun üzerine harekete geçen güvenlik güçleri Emek'i Eskişehir'de gözaltına alırken, annesine ait evdeki aramalarda içinde 1 adet Kalaşnikof silah, 73 adet boş kovan, 8 adet Kalaşnikof şarjörü, 10 adet el bombasının da bulunduğu yüklü bir cephanelik ele geçirmiştir. Ayrıca Emek'in tutuklandığı sırada yanından hiç ayırmadığı çantasındaki dokümanlar da incelenmiş ve bu inceleme sonunda şimdiye kadar yapılan operasyonlar ve ele geçirilen belgelerin ayrıntıları niteliği taşıyan bulgular tespit edilmiştir. Ayrıca ele geçirilen dokümanlar yeni bir devlet kurulmasını öngörür şekildedir ve yeni devletin yönetim şemasını andırır nitelikte çizimlere ulaşılmıştır.

Ergenekon soruşturmasını yürüten savcı Zekeriya Öz, Oktay Yıldırım'ın Kuvayi Milliye Derneği İstanbul şubesinden sorumlu olması ve gözaltına alınan bazı sanıkların da bu derneğe üye olmasından şüphelenerek, 17 Haziran 2007

tarihinde dört ildeki Kuvayı Milliye Derneklerinde arama başlatmıştır. Aramalar sonunda derneğin Ankara'daki Genel Merkezi'ndeki bir dizüstü bilgisayarda Türkiye için eylem planı niteliği taşıyan bir dosyanın ele geçirilmesi, savcı Zekeriya Öz'ü şüphelerinde haklı çıkarmıştır. Ele geçirilen dosyanın veri tabanında yapılan incelemeler sonucunda, Tuğrul Derme adlı bir şahıs da Balıkesir'de gizli teşkilat kurmak istediği gerekçesiyle 18 Temmuz 2007 tarihinde tutuklanmıştır. Bu tarihten sonra soruşturmayı daha da derinleştiren savcı Zekeriya Öz, 26 Temmuz 2007 tarihinde Ergenekon Terör Örgütü'ne üye olma ihtimaline karşı Hayrullah Mahmut Özgür ve Ergün Poyraz isimli şahısların da tutuklanmasını talep etmiştir. Bu kişilerin gazeteci kimliğiyle toplumda yer edindikleri düşünüldüğünde, 2006 yılında başbakanlığa gönderilen imzasız mektupta yer alan iddiaların gerçekten uygulamaya konulduğu yavaş yavaş görülmeye başlanmaktadır. Çünkü mektubun bazı yerlerinde toplumda kaos ortamı yaratmak, kamuoyunun AK Parti Hükümeti'ne karşı duyduğu güveni zedelemek, bu yolla masum insanları fişlemek gibi amaçların gerçekleştirilmesinde toplumu etkileme gücü yüksek kesimlerden olan medya mensuplarının da kullanılacağı belirtilmekteydi. Gazeteci kimliğiyle toplumda yer edinmiş bu iki şahsın, şimdi yine aynı toplumun karşısına ülkeyi bölme amacı taşıyan bir örgüte üye olma suçlamasıyla çıkması, iddiaları haklı çıkarmaktadır.

Gözetimine alınan her şahsın evinde ve iş yerlerinde gerçekleştirilen arama çalışmaları, tutuklanan Ergün Poyraz'ın evinde de gerçekleştirilmiş ve bu sayede 12 Mayıs 2003 tarihli "AKP'nin Değerlendirilmesi-6" isimli bir belge ile 21 Temmuz 2003 tarihli "Atamalar ve Kadrolaşma" adı taşıyan başka bir belge ele geçirilmiştir. Bu belgelerin amacı ise sırasıyla laik Türkiye Cumhuriyeti Devlet'ini karanlığa doğru sürüklediğine inandıkları AK Parti Hükümeti'ni devirerek ülkede yeni bir rejim oluşturulması, bu amaçların gerçekleştirilmesi ve ülkenin daha kolay ele geçirilmesi için devletin önemli kadrolarına kendileriyle aynı zihniyeti taşıyan kişilerin atanmasının sağlanmasıdır. Böylece hükümete karşı yürütülecek psikolojik harekât daha kolay yönetilebilecektir. Aramalarda ele geçirilen belgelerin tarihleri de dikkat çekici bulunmuştur. Operasyonlar sırasında ele geçirilen belgelerin çoğunda 2004, 2006 ve daha eski tarihlere rastlanmaktadır.

Bu tarihler darbe hazırlıklarının çok önceden başladığını, ancak 2006 yılında gelen meçhul bir mektupla ortaya çıktığını göstermektedir.

Daha sonraki gözaltı operasyonlarında yakalanan şahıslarla ilişkisi olduğu ihtimali taşıyan Emin Şirin, Hakan Şanlı, Zeki Yurdakul Çağman, Tuncay Hacıbektaşoğlu gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır. Bu tarihe kadar tutuklanan şahısların çoğunun birbirlerini tanımadıklarını iddia etmelerine karşın, ev ve iş yerlerinde yapılan incelemelerde ele geçirilen belgelerin ortak bir özellik taşıdığı gözlenmektedir. Örneğin; “‘Lobi’ isimli doküman Oktay Yıldırım, Muzaffer Tekin ve M. Zekeriya Öztürk’ün adreslerinde, ‘Devletin Yeniden Yapılanması’; Muzaffer Tekin ve Kuddusi Okkır’ın adreslerinde, ‘Mafia’adlı doküman Zekeriya Öztürk’ün adreslerinde ele geçirilmiştir” (Çakır; 2008, s.47).

Ergenekon soruşturmasının bundan sonraki aşamasında görev, rütbe ve konumlarıyla tanınan ünlü isimler, Tuncay Güney adlı kişinin ev ve işyerlerinde ele geçirilen belge ve dokümanların incelenmesiyle tutuklanmaya başlamıştır. 2 Mart 2001 tarihinde tutuklanan Güney’in ev ve iş yerlerinde o tarihte bazı belgeler elde edilmiş, 2001 yılında ele geçirilen bu belgelerin de yasadışı bir örgütlenmeyi içermesi üzerine soruşturmayı yürüten savcı Zekeriya Öz, yukarıda anlattığımız gelişmeler ile ilişki içerisinde olabileceği şüphesiyle bu belgelerin karşılaştırılmasını talep etmiştir. Yapılan incelemeler sonunda Ümraniye soruşturmasında Oktay Yıldırım’dan elde edilen “Lobi” isimli belgenin 2001 yılında Tuncay Güney’den elde edilen belgelerle aynı olduğu ve her iki belgenin de yasadışı bir örgütlenmeden bahsettiği tespit edilmiştir. Buradan da ülkeye karşı darbe hazırlıklarının 2001 tarihine kadar dayandığı sonucu çıkmaktadır. Bu noktadan sonra Güney’in soruşturmasında adı geçen ve Ergenekon Yapılanması’nın kilit ismi olarak nitelendirilen Veli Küçük hakkında çalışmalara başlanmıştır. Yapılan teknik ve fiziki takipler sonucunda savcılığın emriyle 22 Ocak 2008 tarihinde operasyonlar başlatılmış ve bu operasyonların sonunda Sami Hoştan, Sevgi Erenerol, Veli Küçük, Mehmet Fikri Karadağ, Müzeyyen Şen, Ayşe Ceylan Gençyol, Cemal Yiğit, Yılmaz Kartal, Yusuf Gördüm, Erdal İrten, Ahmet Ceylan ve beraberinde 27 kişi daha gözaltına alınmıştır. Bu şahıslara ait adreslerde yapılan incelemeler sonunda ise Veli Küçük’ün adreslerinde yapılan

aramada “Ergenekon”, “Reaksiyon”, “Fabrikatör”, “Mafia”, “Ulusal Medya 2001”, “Şirket Gizli Gerçekler” ve buna benzer dokümanlar, Sevgi Erenerol’un işyerinde yapılan aramada “Lobi” isimli doküman, Ümit Oğuztan’ın ev ve işyerinde yapılan aramada “NBC Silahları Üretim Analizi”, “Redaktör Casuslar”, “Panzehir” ve buna benzer dokümanlar ele geçirilmiştir (Çakır; 2008, s.66, 67).

22 Ocak 2008 tarihinde başlayan eş zamanlı operasyonlarla tutuklanan bu şahısların bir kısmı üç günlük gözaltı süresi sonunda serbest kalırken, aralarında Veli Küçük’ün de bulunduğu Kuvayi Milliye Derneği Genel Başkanı Fikri Karadağ, Susurluk Davası hükümlüsü Sami Hoştan, gazeteci Güler Kömürcü, Türk Ortodoks Patrikhanesi Basın ve Halkla İlişkiler Sorumlusu Sevgi Erenerol ve Büyük Hukukçular Birliği Başkanı Avukat Kemal Kerinçsiz tutuklama istemiyle nöbetçi mahkemeye sevk edilmiştir. Nöbetçi hakime ifade veren Güler Kömürcü serbest kalırken, diğerleri tutuklanmıştır.

Davanın bazı sanıkları hakkında talep edilen cezalar ise şu şekilde olmuştur:

Veli Küçük: İki kez ağırlaştırılmış müebbet ve 239 yıldan 524 yıla kadar hapis

Sevgi Erenol: Ağırlaştırılmış müebbet 238 yıldan 512 yıla kadar hapis cezası

Kemal Alemdaroğlu: Müebbet hapis ve 256 yıldan 524 yıla kadar hapis

Doğu Perinçek: İki kere ağırlaştırılmış müebbet ve 244 yıldan 497 yıla kadar hapis

İlhan Selçuk: İki kere ağırlaştırılmış müebbet ve 256 yıldan 524 yıla kadar hapis

Fikri Karadağ: İki kere ağırlaştırılmış müebbet ve 256 yıldan 524 yıla kadar hapis

Şener Eruygur: Üç kere ağırlaştırılmış müebbet ve 142 yıldan 246 yıla kadar hapis

Hurşit Tolon: Üç kere ağırlaştırılmış müebbet ve 142 yıldan 246 yıla kadar hapis

1.2. ERGENEKON YAPILANMASININ İLK EYLEMLERİ

1.2.1. Rahip Santoro Cinayeti

Tetikçiliğini 16 yaşındaki bir lise öğrencisi olan O.A'nın yaptığı olayda Trabzon'daki Santa Maria Kilisesi'nin Rahibi Andreo Santoro 5 Şubat 2006 tarihinde öldürülmüştür. AK Parti'nin iktidar dönemindeki ilk siyasi olay olma özelliği taşıyan bu suikasttan iki gün sonra yakalanan O.A ile ilgili olarak medyada çeşitli iddialara yer verilmiştir. Öncelikli olarak ortaya atılan iddia, bunun bir tarikat cinayeti olduğu yönünde olmuş, daha sonra da para için işlenmiş olabileceği iddialarına yer verilmiştir. İlk ifadesinde bu cinayeti para için değil, o dönemde Danimarka Medyası'nda yayınlanan Hz. Muhammed karikatürlerine kızdığı için bir tepki amacıyla işlediğini anlatan O.A'nın avukatı da bu cinayetin ardında aşırı dinci bir örgütün olduğunu kamuoyuna duyurmuş, ancak araştırmaların derinleştirilmesi sürecinde susma hakkını kullandıklarını açıklamıştır. O.A'nın ailesi de oğullarının bu cinayeti para için işlediklerine inanmadıklarını, bu olayın ardında bir tarikatın olduğunu ve oğullarının beynini yıkadıklarını düşündüklerini söylemiştir. O.A çevresindeki herkes aşırı dinci bir örgütten şüphelendiklerini anlatırken, O.A ve avukatının duruşmalarda susma hakkını kullanması, olayın derinliklerine inilmesini engellemiştir. Gerçekten aşırı dinci bir örgütün azmettirmesi söz konusu mudur? O.A mahkemede susunca hiç kimse üzerine gitmemiş ve olay yalnızca tetikçisinin belirlenmesiyle kapanmıştır. Ancak dikkat çekilmesi gereken bir nokta O.A'nın ağabeyinin daha sonra Danıştay saldırısının tetikçisi olarak gözaltına alınmasıdır. Akla gelen ilk soru ise her iki kardeşi de azmettiren aynı örgüt müdür ve bu örgüt Ergenekon mudur? Alpaslan Aslan'ı Danıştay saldırısında azmettirmekle suçlanan Muzaffer Tekin isminin daha sonraki dönemlerde ETÖ operasyonlarında sık sık yer alması, bu olayların ardında ETÖ'nün yattığı fikrini güçlendirmektedir.

1.2. 2. Cumhuriyet Gazetesinin Bombalanması

Santoro cinayetinden sonra Ak Parti döneminde meydana gelen ikinci önemli olay, İstanbul Şişli'deki Cumhuriyet Gazetesi'nin bombalanması olayı olmuştur. Güvenlik güçlerinin Ergenekon ile ilgili araştırmalarını derinleştirdikleri dönemde meydana gelen bu ikinci olayda henüz kimliği belirlenemeyen kişi ya da kişiler, 05 Mayıs 2006 tarihinde Cumhuriyet gazetesinin bahçesine bomba bırakmış, bu kişiler aynı eylemi 11 Mayıs'ta da tekrarlamıştır. Bu olayla kendisinin hedef alındığını ve ardında dinci bir örgütün bulunduğunu düşünen Cumhuriyet Gazetesi aynı gün konuyu “Yıldırıamazlar” manşetiyle girerken, 12 Mayıs 2006 günü gazetenin yazarı İlhan Selçuk, “Hedef Cumhuriyet” başlığıyla bir makale kaleme almıştır. Yazının bazı kesitleri şu şekildedir:

“Dinci iktidar 4'e 1 seçmen oyuyla meclisin 3'te 2'sine el koyduktan sonra medyayı teslim aldı. Şimdi hedef Cumhuriyet. Bir medya, laik Cumhuriyet Devletinde, Başbakan'ın Meclis Başkanı'nın şeriatçı devlete dönük açıklamalarını eleştirmekten bile kaçınırsa meşru rejimin ayvayı yemesine az bir şey kalmış demektir” (Tayyar; 2008, s.71).

1.2.3. Danıştay Saldırısı

Cumhuriyet Gazetesi'nin bombalanmasından beş gün sonra (17 Mayıs 2006) gerçekleştirilen bu saldırıda olayın saldırganı olarak Alpaslan Aslan yakalanmıştır. Alpaslan Aslan, Trabzon'da bir rahibi öldüren O.A'nın ağabeyidir. 17 Mayıs sabahı saat 10:00 civarlarında Danıştay binasına giren Aslan, Glock19 Austria markalı 9 milimetrelik silahıyla Hakim Mustafa Yücel Bilgin'i öldürmüş, Mustafa Birden, Ayfer Özdemir, Ayla Gönenç ve Ahmet Çobanoğlu'nu yaralamıştır. Cumhuriyet gazetesi saldırısında olduğu gibi bu olayda da medya olayın ardında dinci bir tarikatın olduğunu savunmuştur. Olayın ardından ifadesi alınan Alpaslan Aslan'ın aynı zamanda Cumhuriyet gazetesi saldırısını gerçekleştiren üç kişiden biri olduğu belirlenince, iki olay arasında bir bağlantının olduğu düşünülmüştür. Ayrıca gazete binasına yapılan saldırıda kullanılan el bombalarının Kara Kuvvetleri için 1978 ve 1985 yıllarında üretilen bombalar olduğu belirlenmiştir.

Danıştay saldırısının hemen ardından tutuklanan Aslan'ın, binadan çıkarken, "Allah'ın elçileriyiz, türban davası yüzünden cezalandırılacaksınız" demesi ve tekbir getirmesi, akıllara iki soru getirmektedir: Birincisi medya haklı mıdır; bu olayların ardında gerçekten dinci bir örgüt mü vardır? İkinci soru ise, dinci bir örgüt süsü verilerek, olaylar başka bir çete tarafından mı gerçekleştirilmektedir; dikkatler dağıtılmak mı istenmektedir?

Peki Aslan'ın eylemi gerçekleştirmesine gerekçe gösterdiği "türban davası" nedir? 2001 yılında Gölbaşı Garnizonu'nda bulunan Bayrak Anaokulu'na müdür olarak atanan Aytaç Kılınç isimli bayan öğretmen, okul içinde değil ama okulun dışındaki sınırlarda tesettürlüdür. Bu konuda bazı şikayetler baş göstermiş, Milli Eğitim Müdürlüğü de bu şikayetleri dikkate alarak, Kılınç hakkında aylıktan kesme cezasına karar vermiş ve sonrasında söz konusu öğretmenin görev yerini değiştirmiştir. Bunu üzerine Ankara 6. İdare Mahkemesi'ne iptal davası açan öğretmen Kılınç'ın bu talebi, Danıştay'a gönderilmiştir. Ancak Danıştay, bu talebi reddetmiş ve öğretmen kendisi hakkında verilen kararı kabul etmek zorunda kalmıştır.

Danıştay saldırısı'ndaki tartışmalardan biri de Alpaslan Aslan'ın Danıştay binasına cebindeki silahla nasıl girdiği konusu olmuştur. Bilindiği gibi bu tip binaların hemen hepsinde x-ray cihazı bulunmaktadır. Bu saldırıdaki kritik sorular şu şekilde sıralanmaktadır:

"Aslan, x-ray cihazından geçerken silahı kuvvetli sinyal vermiyor. Oysa, kontrol cihazlarının konduğu her yerde, sinyal ayarı asgari düzeyde silaha göre yapılır. Mesela, havalimanı gibi kritik bölgelerde sinyal ayarı daha güçlüdür. X-ray cihazının sinyal ayarıyla önceden oynandı mı? Aslan, olaydan bir gün önce Danıştay binasında keşif yaptığını söylüyor. Keşiften eylem anına kadar Aslan'ı nasıl fark etmediler?" (Tayyar; 2008, s. 91).

1.2.4. Hrank Dink Cinayeti

İşsiz, ailesiyle sorunlar yaşayan ve Trabzon'da ikamet eden Ogün Samast isimli genç bir şahıs tarafından gerçekleştirilen olayda, 19 Ocak 2007 tarihinde

Ermeni gazeteci Hrank Dink, çalıştığı gazete (Agos) binasının önünde öldürülmüştür. Cinayetten iki gün sonra Samsun’da yakalanan Samast ile birlikte aralarında Trabzon’daki Mc Donald’s’ın bombacısı Yasin Hayal’in de bulunduğu 12 kişi gözaltına alınmıştır. Ogün Samast’ın verdiği ilk ifadede “Cuma namazından sonra öldürdüm” demesi, Cumhuriyet gazetesi ve Danıştay saldırısında olduğu gibi iki kuşkuyu akıllara getirmektedir. Bu olaylar ya gerçekten dinci bir örgüt tarafından işlenmektedir ya da kamuoyunun dikkati başka bir yere çekilmek istenmektedir. Olaydan sonra konuşan Samast’ın eniştesinin, Samast’ın dindar olmadığını ve namaz kılmadığını ifade etmesi, akıllarda yatan ikinci kuşkuyu daha da güçlendirmiştir: “Olaylar, başka bir örgüt tarafından yönetiliyor; ancak kamuoyu dikkati başka yöne çekilmek isteniyor...” Olay sonrasındaki çapraz sorguya alınan Samast’ın ifadelerinden üç isim daha ortaya çıkmıştır: Erhan Tuncel, Yasin Hayal ve İhsan Kasap. Bu kişilerin hepsinin ortak özelliği emniyet muhbiri olmasıdır. Olay öncesi hazırlıklar da şu şekilde aktarılmıştır:

“Aslında cinayeti işleyecek olan kişi Yasin Hayal’dir. Polis muhbiri Erhan Tuncel, vazifesini icra etmek amacıyla bunu Trabzon Emniyet Müdürlüğü’ne bildirir. Bu ihbar emniyet tarafından dikkate alınır. Ancak Emniyet güçleri de bir oyuna getirilmiştir. Çünkü gazeteci Hrank Dink’i asıl öldürecek kişi Yasin Hayal değil, Ogün Samast’tır. Hâlbuki Tuncel bu bilgiyi aktarmamıştır. Yani Emniyet biriminin de dikkati başka yöne çekilmeye çalışılmıştır.” Ayrıca iddialara göre 17 Şubat 2006 tarihinde Trabzon Emniyeti tarafından, konunun İstanbul’a resmi bir yazıyla bildirilmesine rağmen İstanbul’da hiçbir işlem yapılmamıştır.

Meydana gelen gelişmeler karşısında olaylar arasında bağlantılar kurmaya çalışan Emniyet birimleri araştırmalarını derinleştirdikçe, bu olayların medyanın iddia ettiğinin aksine dinci bir örgüt tarafından gerçekleştirilmediği savını güçlendirmeye başlamıştır.

1.2.5. Malatya Vahşeti

16 Nisan’da başlayan ve on gün sürecek olan Cumhurbaşkanlığı adaylık süreci döneminde meydana gelen bu olayda 18 Nisan 2007 tarihinde Hristiyanlık

ile ilgili kitaplar satan Zirve Kitabevi’nde biri Alman olmak üzere üç kişi sandalyeye domuz bağı ile bağlanmış ve boğazları kesilmiş olarak bulunmuştur. Olayın failleri olarak 19 yaşındaki Emre Günaydın, Hamit Çeker, Abuzer Yıldırım ve Salih Güler tutuklanırken, başlangıçta örgüt işi olmadığı savunulan ancak sonra örgüt işi olabileceği kabul edilen olayda Emre Günaydın, örgütün kurucu ve yöneticisi olarak yargılanmıştır. Başlangıçta asıl amaçlarının onları sadece bağlamak ve tehdit etmek olduğunu açıklayan zanlılar, öldürme işinin plan dışı olduğunu ifade etmiştir. Sanık ifadelerinden bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“İçeride bir saat konuştuk. Derken bir anda Emre bıçağını çıkartarak onlardan birinin boğazına dayadı. Bunun üzerine hepimiz ayağa kalkarak bıçaklarımızı çıkarttık. Emre şahıslara yere yatmalarını söyledi ve seslerini çıkartmadan yere yattılar. İplerle adamlar bağlandı. Emre Salih’e Necati’yi öldürmesini söyledi. Salih, yerdeki iplerden bir parça alarak Necati’nin boynuna doladı ve sıkmaya başladı. Şahsın ölmemesi üzerine Emre, yüzüstü yatmakta olan Necati’nin yanına gelerek ensesine bıçağı saplamaya başladı”(Tayyar; 2008, s.174,175).

Olayla ilgili olarak akılları kurcalayan konu, olaydan bir gün önce Abuzer Yıldırım ve Salih Güler’in atış talimi yaptığı için ellerindeki silahın emniyet birimi tarafından mesai bitimine yakın bir saatte el konulmasına karşın, bu şahısların ertesi gün sabah saatlerinde gerçekleştirdikleri olayda bu silahı tekrar nasıl temin ettiği. Herkesin aklına gelen soru Emre’nin bazı polisler ve amirlerle oturup kalktığı ile ilgilidir. Konuyla ilgili olarak bir baş komiser ve dört polis hakkında soruşturma açılmıştır. Olayla ilgili çıkan sonuç ise “takipsizlik” olmuştur.

Bazı kesimlere göre bu olayların tümü, Türkiye’yi bir kaos ortamına sürüklemek ve içine kapanık hale getirmek amacına hizmet etmektedir. Özellikle bu olayın Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde bazı misyonerlerin kullanılarak gerçekleştirilmesi, yine bazı kesimlerce siyasi bir oyun olarak nitelendirilmektedir.

1.3. ERGENEKON TERÖR ÖRGÜTÜ'NÜN YAPISI VE AMAÇLARI

1.3.1. ETÖ'nün Hiyerarşik Yapısı

Ergenekon terör örgütünün yapısı şimdiye kadar yapılan aramalarda ele geçirilen belge ve dokümanlar sayesinde gün yüzüne çıkarılmıştır. Buna göre ETÖ'nün ana yapısı üç alt bölüme ayrılmaktadır ve her bölümün kendine has görevleri bulunmaktadır. Ayrıca örgütün bu yapılanma içinde koyduğu kural, hiçbir bölümün birbirleriyle ilişki kurmaması yönündedir. Bu yapılanmaya göre; ETÖ'nün üç alt birimden ilkinin “karar alıcılar” oluşturmaktadır. Bu bölümün içinde görev yapacak olanlar ise teorisyenler, akademisyenler ve istihbaratçılardır. İkinci bölüm olan “uygulayıcılar” ise operasyonel gruptur. Bunlar ise eski ülkücüler, eski solcular ve ayrılıkçı terör örgütünden oluşmaktadır. Üçüncü bölümü ise “medya ve finansman” başlığı altında yazılı, görsel ve internet medyası ile factoringler ve sermaye şirketleri oluşturmaktadır.

Yukarıdaki bu ana yapılanma 1999 yılına aittir. Daha sonraki dönemlerde başka üniteler de açan örgüt, yeni aktivitelerle kurumsallaşma eğilimi göstermiştir. Buna göre;

“Ergenekon, örgütün başkanına doğrudan bağlı olan 4 daire komutanlığı ile iki sivil başkanlıktan oluşmalıdır. Toplam 6 ünitenin komutan ve başkanlarının bir asistanı ile bir de bölüm uzmanından oluşan iki yardımcısı olmalıdır. Ünitelerin iki komutan ve başkanlarının yanında görev alacak bölüm uzmanı, illegal faaliyetlerin yurtiçi ve yurtdışı hukuk platformunda legal gibi gösterilebilmesi düzenlemelerinden sorumlu olacaklarıdır” (Çakır; 2008, s.131, 132).

1.3.2. ETÖ'nün Amaçları ve Hedefleri

1. Ergenekon yapısı yeniden düzenlenmelidir. Bu yapı TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri) bünyesindedir ve askeri ateşlerden azami ölçüde istifade edilmelidir.

2. Naylon terör örgütleri ve mafya grupları vasıtasıyla birçok alanda illegal faaliyetler yürütülmelidir, gerekirse illegal örgütlerle işbirliği yapılarak, uyuşturucu ve para akışı kontrol altına alınmalıdır.

3. Yapılanmaya bağlı olarak kurulacak STK'lar (Sivil Toplum Kuruluşları) üzerinden, ülke genelinde tüm vatandaşlara yönelik etnik ve ideolojik temeldeki fikir aykırılıklarını ön plana çıkaran fişleme çalışmaları yapılacaktır.

4. Kişisel çıkarlar adına siyaseti kullanan ve hedeflere ulaşmada kullanılacak her yöntemi mubah sayan siyasilere karşı gerektiğinde suikastlar düzenlenecektir.

5. Ergenekon'u ayakta tutmak ve hedefleri gerçekleştirmek amacıyla medya sektörü ve ticari hayata sızma yönündeki faaliyetleri gerçekleştiren illegal bir yapılanmaya gidilmelidir.

6. Organize suçların askeri birimler tarafından yönetilmesi uygundur. Ayrıca Türk mafyasının çökertilmesi yerine tekrar örgütlenmesinin sağlanmasının getireceği yararlardan azami ölçüde faydalanılmalıdır.

7. Örgüt, kendi medya organlarını oluşturarak, var olan oluşumları etkilemek, denetlemek ve kontrol etmek ile görevlidir.

ETÖ'nün ulaşılacak istediği asıl hedefler ise şunlardır:

1. Laik Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni şeriatçı bir ülkeye dönüştürmek ve ülkeyi karanlığa doğru sürüklemekle nitelendirdikleri AK Parti Hükümetini yıpratma çalışmaları yapmak.

2. Bu yolla özellikle yüksek tirajlı medya organları kullanılarak, 59. Hükümet adına yapılacak yıpratıcı yayınlar ile halkın kendi özgür iradesiyle iktidara getirdikleri hükümete olan güvenlerini zedelemek, bunun için hükümet içinde yer alan önemli şahsiyetler hakkında gerektiğinde fişleme çalışmaları yapmak.

3. Ülkenin çeşitli yerlerinde özellikle yılın belli dönemlerinde çok sayıda geçici göç alan illerde çeşitli olaylar çıkararak, halkı birbirine düşürmek ve bir kaos ortamı yaratmak.

4. Ülke yönetimini ele geçirerek, Atatürk'ün kurduğu laik rejime daha uygun yeni bir yapılanmayı gerçekleştirmektir.

Görsel ve yazılı medyanın, köşe yazarlarının, gazetecilerin ve hatta emniyet mensubu kişilerin de Ergenekon Terör Örgütünün yukarıda anlatılan amaç ve hedeflere sahip bulunduğu konusunda hemfikir olduğu görülmektedir. Hepsinin sahip olduğu bir diğer ortak düşünce ise bu yapılanmanın her ne şekilde olursa olsun en derin noktasına kadar ortaya çıkartılıp, deşifre edilmesi ve çökertilmesidir. Ergenekon yapılanmasıyla ilgili olarak çeşitli kesimler tarafından ortaya atılan bir takım öngörüler ve iddialar yine aynı kesimler tarafından yöntemi ne olursa olsun ortaya çıkarılma ve kanıtlanma eğilimi taşımaktadır. Ergenekon Terör Örgütü yapılanmasıyla ilgili olarak gazeteci Belma Akçura'nın sorularını yanıtlayan Emniyet İstihbarat eski Şube Müdürü Hanefi Avcı bu yapılanma ile ilgili şu sözleri sarf etmektedir: “Mevcut rejimin öngördüğü temel ölçüleri savunmayan bir siyasi anlayışın başa geçmesine mani olmak veya gelmişse bunu zorla, antidemokratik yöntemlerle değiştirmek anlayışını savunanların birliğine Ergenekon demek gerekiyor. Tabii bu değerlendirme dava ve sanıkların durumunun dışında genel hatlarıyla yapılan bir değerlendirme.” Avcı sözlerine şöyle devam etmektedir: “Böyle bir örgütlenmenin 3-5 kişinin içinden çıkması, bazı insanların ilişkilerinin orta yerde bulunması, bazı insanların, hatta bazı resmi görevlilerin, hatta üst düzey bazı askeri kişilerin bu grup içinde yer alması ayrı bir olay. Ama asıl olarak bu anlayışın, bu düşüncenin, bu felsefenin kabul görmesi, bunun savunuluyor olması, hatta meşru yöntemlerle başa gelmiş kişilerin bu tip anlayışı savunanlar tarafından değiştirilmesinin haklı görülmesi olayı... Böyle bir anlayışı savunanlar Türkiye’de azımsanmayacak kadar çoktur... Devletin hukuk sistemi içerisinde, devletin meşru kurumları içerisinde bu anlayışın kabul edilemeyeceği, bu anlayışın mahkum edilmesi önemlidir” (Akçura; 2010; 79,80).

Susurluk olayını deşifre eden isimlerden biri olan, 1988-1995 yılları arasında gizli yapılanmaları ortaya çıkarmak amacıyla birçok kişiyi dinlediğini açıkça ifade eden ve 2010 yılında yayınladığı “Haliç’teki Simonlar” adlı kitabıyla büyük yankı uyandıran eski Emniyet Amiri Hanefi Avcı, gazeteci Belma Akçura ile yaptığı röportajdaki açıklamalarıyla Ergenekon Terör Örgütü’nün nasıl bir yapıya sahip olduğunu, asıl hedefin neleri içerdiğini ve bu yapılanmanın içerisinde resmi görevlilerden başlayıp, üst düzey askeri kimliklere kadar birçok kişinin yer alabildiği olasılığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Hanefi Avcı’nın Ergenekon Yapılanması ve bu örgüt içerisinde yer alabilecek kişiler, hedefler ve yapılması gerekenler konusunda sarf ettiği açıklamalar daha kesin ve şüphelere yer vermeyecek bir niteliğe sahip olmasına karşın, medya mensubu kişilerin bu konuda şüphecî, eleştirel ve çok da kesin olmayan bir tutum takındığı gözlenmektedir. Örneğin; Ayşe Arman, 30 Ekim 2009 tarihli bir yazısında genel olarak medyaya karşı bir eleştiri yöneltmektedir. Yazısında Ergenekon soruşturması ve devamında meydana gelen gelişmelerin medya tarafından birebir eşleşmeyen şekilde yapılandırıldığını ve bazı kesimlerin ortaya çıkması muhtemel durumları gizleme çabası içine girdiğini iddia eden Arman, bunu bir ‘sulandırma’ olarak nitelendirmekte ve şöyle devam etmektedir: “Sulandırma çabaları Ergenekon davası başladığında da gündemdeydi. Savcıların tecrübesiz olduğunu söylediler, av tüfeği ile darbe mi olur dediler, çıkan silahlara boru dediler, tutuklanan kişilere vatansever dediler vs. ama bunların hiçbirisi gerçeğin ortaya çıkmasına mani olamadı. En son belge mi? Kağıt parçası mı? Tartışmalar da belgenin gerçek olduğunun anlaşılmasıyla sonuçlandı, ama gerçeği görmek istemeyenler bu olayı da sulandırma peşindeler (Arman; 2009).

Mehmet Altan da 12 Mart 2010 tarihinde yazmış olduğu makalesinde meydana gelen gelişmeler karşısındaki eleştirilerini Ayşe Arman’ın aksine bu kez yargıya yöneltmektedir. Yazısına 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi önüne atılan bir bombayla 7 sol görüşlü öğrencinin ölmesine ve 41 kişinin de yaralanmasına yol açan olayın, 2010 yılına kadar yargı düzeyinde yaşadığı süreci tepkisel bir tutumla örnek göstererek başlayan Altan, yazısının devamında bu olay ile Ergenekon soruşturmasını birbiriyle bağdaştırmaktadır.

Kendisinin 16 Mart katliamı olarak nitelendirdiği bu olayın 1978 yılından bu yana yargıda incelenerek kimi zaman takipsizlik kararı verildiğini, kimi zaman dosyanın yeniden açıldığını ancak yine takipsizlik kararı alınarak, suçluların gerektiği gibi cezalandırılmadığını ve bu şekilde 2010 yılına kadar gelindiğini anlatan yazar Altan, sonuç olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mehmet Ali Şahin’in iki müfettiş atayarak, bu konuda takipsizlik kararı veren hakim ve savcılara gereken cezanın verileceğini aktarmakta ve açıklamalarına şöyle devam etmektedir: “Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 1 Şubat 2010’da davayla ilgili temyiz incelemesini sonlandırarak ‘İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi’nin, Beyazıt’ta 30 yıl önce yedi öğrencinin ölümü, 41 öğrencinin de yaralanmasıyla sonuçlanan davaya ilişkin verdiği ‘zaman aşımı’ kararında hukuka aykırılık bulunmadığına’ hükmetti. ‘Zamanaşımına neden olan savcı ve hâkimler’ hakkında yargıda ender rastlanan bir karar verilmiş olsa da, 16 Mart Katliamı’nın tüm kamuoyunca bilinen zanlıları kurtulmuş oluyor. Eski Bakan Mehmet Ali Şahin bakmış ki sorun çözülüyor, iki müfettiş görevlendirmiş. Müfettiş incelemesi sonunda ortaya çıkacak duruma göre yetkilerini de sonuna kadar kullanacağını net bir şekilde ifade etmişti.

Sonra dün, Yargıtay’ın zaman aşımını onayladığını ve dosyayı kapattığını okudum. Meclis Başkanı Mehmet Ali Şahin ve şimdiki Adalet Bakanı Sadullah Ergin’e yeniden bir sorum var. Dışarıda Ergenekon izi sürülürken, içerlerde Ergenekon’u sağ salim kıyıya çıkararak, 33 yıl boyunca süreci hiç sektirmeden izleyen, izledikçe de koruyup kollayan bu irade neyin nesi, kimin fesidir? Aksi takdirde Ergenekon’un peşinde koşmak fazla işe yaramayacak, çünkü Gladio orada dimdik ayakta...” (Altan; 2010).

Ahmet Altan gibi gazeteci Mahmut Övür de “Ergenekon Savcıları ile Askeri Savcıların Belge Savaşı” başlıklı yazısında Ergenekon ile ilgili gelişmeler açısından yine yargıya yönelik bir eleştiriyi “Albay Dursun Çiçek’e ait olduğu iddia edilen ‘ıslak imzalı’ bir belgeyi örnek göstererek gerçekleştirmektedir. Yazısında ‘ıslak imzalı’ bu belgenin gerçekten Çiçek’e ait olup olmadığının incelenmesi aşamasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın bile ‘ıslak imzalı belge için Adli Tıp raporu yeterli’ demesine karşın askeri yargının harekete

geçmediğini ve Ergenekon savcılarının belgeyi vermemek için direndiğini anlatan Övür, yazısının devamında ise şu soruyu sormaktadır: “Acaba Ergenekon savcıları ‘İhbarcı subay’ın gönderdiği ‘ıslak imza’ belgesini vermemekte neden direniyor?” Bunun sebebi olarak askeri ve sivil yargı arasındaki güvensizlik sorununu gösteren Övür, makalenin devamında ise eleştirilerine devam etmektedir: “...Düşünsenize ülkenin Başbakanı bile ‘ıslak imza için Adli Tıp raporu yeterli’ diyor ama ne tepe yöneticileri ne de askeri savcılar harekete geçiyor. Ortada görevden el çektirme de soruşturma açılacağına ilişkin bir işaret de yok. Oysa 23 Ekim’de ortaya çıkan belgenin üzerinden tam 17 gün geçti. Peki, ne bekleniyor? İşte bu noktada Ergenekon savcıları da askeri savcılar da Anayasa Mahkemesi’nin kararını bekliyor. Hatırlarsanız AK Parti hükümeti bundan bir süre önce üzerinden fırtınalar kopartılan ama çok gerekli bir yasayı Meclis’ten geçirdi. O yasa, askerlerin barış zamanında sivil yargıda yargılanmalarının önünü açıyordu. Daha açık ifadeyle bu yasa, ‘Darbe hazırlığı suçunu işleyen askerlerin sivil mahkemelerde yargılanmasını’ öngörüyordu. Sivil ve Askeri savcılar mahkemenin bu konudaki kararını bekliyorlar. Yargı çevrelerinden gelen haberlere göre özellikle askerler, Anayasa Mahkemesi’nin bu konuda yasayı iptal ettirecek bir karar vermesini bekliyor hatta istiyorlar. İşte ‘ıslak imza’ soruşturması bu yüzden uzatılıyor. Uzatılıyor ki belki Anayasa Mahkemesi, yasayı iptal eder ve her şey değişir.

Aynı beklenti Ergenekon savcılarında ise ciddi bir kaygı yaratıyor. Çünkü Anayasa Mahkemesi kamuoyunda ‘darbe yasası’ olarak bilinen yasayı iptal ederse, ‘ıslak imza’ya ilişkin tartışmalar da beklentiler de boşa çıkar...” (Övür; 2009).

Bu yazarların aksine Yeni Şafak gazetesi yazarı Tamer Korkmaz ise Ergenekon ile ilgili makalelerinde yaptığı eleştirilerin yanı sıra okurlarını bu süreçte yaşananlar ve dikkate alınması gereken hususlar hakkında bilgilendirme eğilimi göstermektedir. Örneğin; 2009 tarihli “Islak Cunta” başlıklı yazısında Korkmaz, Ergenekon yapılanmasının hedeflediği operasyonlardan biri olarak gösterdiği Aktütün Baskınına işaret ederek, bu baskınla ülkede nelerin yok edilmeye çalışıldığı ve bunun için hangi zamanın seçildiği konusunda

kamuoyunda bir farkındalık yaratmaya çalışmış ve bunu şu sözleriyle dile getirmiştir: “Aktütün baskınının zamanlaması ilginçti: Ergenekon’a seri operasyonların yapıldığı bir süreçte, Ergenekon Davası’nın başlamasına az bir zaman kala; ayrıca yeni Genelkurmay Başkanının (Org. Başbuğ) Güneydoğu’da halkla bütünleşme bağlamında önemli adımlar attığı; hükümetin bölgeye yönelik ekonomik açılımlara giriştiği bir dönemde olmuştı; PKK’nın kullanıldığı, o baskın.” Tamer Korkmaz sözlerine şu şekilde devam etmektedir: “Aktütün Baskınının hedeflerinden biri de “Yeni Genelkurmay Başkanı”nı zor durumda bırakabilmektir. “İhanet belgesini hazırlayanların aynı zamanda Org. Başbuğ’u da hedef aldıkları aşikardır...” “İrtica Belgesi”ni hazırlayanlarla bağlantılı isimlerin Başbuğ’u da fişlemiş oldukları gerçeğini bir Ergenekon operasyonu esnasında öğrenmiştik... Başbuğ, TSK içindeki Ergenekoncu yapılanmanın üzerine gitmiş, böylelikle Ergenekon’da ilk kez muvazzaf subaylar tutuklanmıştı” (Korkmaz; 2009).

Ergenekon ile ilgili süreci paylaştığı yazılarında genellikle yargıyı eleştirmekten ya da yapılması gerekenler konusunda kamuoyuna akıl vermekten çok, yaşanan gelişmeler hakkında okuru bilgilendirme yolunu seçen Korkmaz, Ergenekon Terör Örgütünün yapısından da bahsettiği “onikinci dalga haberleri” başlıklı yazısında ise şu sözlerle gelişmelere karşı kamuoyunu bilgilendirmektedir: “Darbeci Ergenekon yapılanması her geçen gün biraz daha deşifre ediliyor. Süreç, hız kesmiyor...” “Ankara’daki devlet kurumları Ergenekon örgütünün üzerine kararlı bir biçimde gidiyor. Ergenekon soruşturması, asla siyasi bir operasyon değildir. Operasyonun ardında hükümet yok... AKP iktidarının pozisyonu burada “Soruşturmaya engel olmamakla” sınırlıdır. Süreci “Hükümetin muhalifleri susturmaya çalışması” veya “Demokratik haklarını kullananların cezalandırılması” diye niteleyenler gözbağcılık yapıyorlar. Ergenekon örgütünün üzerine gidilmesi, Türkiye’nin yaşadığı darbeler sürecinin -derin mahiyetinin- gün ışığına çıkarılabilmesiyle eş anlamlıdır. Darbeci Ergenekon yapılanmasının bütünüyle -tepeden tırnağa- deşifre edilmesi, ‘engellenmesi mümkün olmayan’ bir süreçtir” (Korkmaz; 2009). Bu sözleriyle Tamer Korkmaz, Ergenekon soruşturması ve operasyonlar sürecinden bahsederken, bazı kesimlerin aksine yargıyı ya da hükümeti eleştirmek yerine

yargı ve hükümetin yerine getirdiği yükümlülükler hakkında kamuoyunda oluşturulmuş bazı düşünce ve tutumları değiştirme ve düzeltme çabası içine girmektedir.

Verilen bu örnekler, toplumun çeşitli kesimlerinden insanların özellikle medya aracılığıyla oluşan süreç hakkında takındığı tavrı ve farklı noktalara getirdiği eleştirileri göstermektedir. Örneğin; kimisi yargıyı, kimisi hükümeti eleştirmekte, kimisi yapılan operasyonlarla bazı kişilere haksızlık yapıldığını düşünmekte, kimisi yanlış yol izlendiğini savunmakta, kimisi de hükümet ve yargıyı savunarak, herkesin bu ülkenin bütünlüğü için üzerine düşen görevi yerine getirdiğini dillendirmektedir. Bu durum medyanın çok sesliliğini işaret etmektedir ki, kamuoyu ancak bu sayede ülkede yaşanan gelişmelerle ilgili sağlıklı bir sonuca ulaşabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA TELEVİZYONUN GELİŞİMİ

2.1.1.“Gösteri Toplumu”na Geçiş

19. yüzyılın ikinci yarısına kadar yazılı/basılı söz etkisini yoğun bir biçimde göstermiştir. Bunun en büyük sebebi ise o döneme kadar başka bir kitle iletişim aracının olmamasıdır. Televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarının bulunmadığı bu dönemlerde basılı sözler, insanlar arasındaki enformasyon akışını sağlayan tek araç olmuştur. Ancak 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren, gelişmiş ülkeler insanlar arası iletişimde yeni teknolojik arayışlar içine girmişler ve çeşitli teknolojik icatlarda bulunmuşlardır. Yapılan bu teknolojik icatların yenilenmesi ve geliştirilmesi sonunda da telgrafın hızı ve fotoğrafın görselliği birleştirilerek, “televizyon” adı verilen yeni bir iletişim aracı ortaya çıkmıştır. Günümüzde insanlar üzerindeki etkisini yoğun olarak bildiğimiz bu yeni iletişim aracı, “gösteri toplumu” denilen yeni bir dönemi de beraberinde getirmiştir. Söz ve yazının önemini yitirdiği ve sadece görselliğin ön plana çıktığı bu dönemde artık insanların ne söyledikleri değil, nasıl söyledikleri önem kazanmaya başlamıştır. Bir gösteri aracı olan ve mümkün olan en fazla sayıda insana ulaşma hedefi taşıyan televizyonun neden olduğu gösteri çağında, artık insanlar muhakeme yeteneğini kaybetmeye başlamıştır. Artık aktif durumdan çıkmaya başlayan izleyici, televizyon bilginin ne kadarını veriyorsa o kadarını almaya başlamıştır. Neil Postman’a göre, bunlarla baş etmenin en iyi yolu, insanların teknolojiyi nasıl kullanmaları gerektiğini öğrenmelerinden geçmektedir. Postman gösteri çağı ile ilgili bu oluşumları “Televizyon: öldüren eğlence” sözüyle ifade etmiştir.

Televizyon önderliğindeki yeni medya çevresi, yaygın bir hedef kitleyi tatmin edebilmek için kültürü de bir eğlence biçimine dönüştürmeye başlamıştır. Bazı kesimlere göre bu durum en çok çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve çocuklukla yetişkinlik arasındaki sınırı ortadan kaldırmaktadır. Bu da çocukların yetişkin dünyasına hazırlıksız girmesine yol açmakta ve bir anda birçok sosyal tehlike kendini göstermeye başlamaktadır.

En etkin kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkan ve gösteri kültürünü toplumsal yapıya yerleştiren televizyon, etki alanını yalnızca diziler ya da yarışma programlarıyla sınırlandırmamış; din aile, siyaset, eğitim gibi kurumları da yapısal değişime uğratmaya başlamıştır. Örneğin; televizyon, bir insanın çocukluk, yetişkinlik ve hatta yaşlılık döneminde yani hayatın her döneminde sınırlarını kendi belirlediği birtakım toplumsal değerleri bireye tekrar tekrar aşlayarak aile kurumunun yerini almıştır. Birçok televizyon kanalında çeşitli eğitici programlar yayınlanmaktadır. Bu da televizyonun, eğitim kurumunun yerini aldığını göstermektedir.

Televizyon insanları pasifiteye o kadar çok itmiş ve muhakeme yeteneğini o kadar çok daraltmıştır ki, sunduğu çeşitli temalardan birini seçmek için asgari bir yeteneği yeterli görmüştür. Yani, gösteri çağıyla birlikte eleştirme ve sorgulama yeteneğini önemli ölçüde yitiren tüketici kitlesi, televizyonun sunduğu çok sayıda temadan birini ya da bir kaçını yine sorgulamadan seçmekte ve onu tüketmektedir. Televizyonun, kendini bu kadar yoğun tükettirmek için en çok kullandığı yöntem ise insanların duygularını tatmin etmektir.

“Televizyonun eğlendirici olduğunu söylemek sıradan bir ifadedir. Ancak televizyonun eğlendirici olmasından öte, eğlenmeyi, her türlü deneyimlerimizin temsilinin doğal çerçevesi haline getirmesidir. Televizyon aygıtımız bizi dünyayla hep yakın ilişki içinde tutar, ama bunu bize gülümseyen çehremizin hiç değişmediği bir yüzle yaptırır. Sorun televizyonun bize eğlendirici temalar sunması değil, bütün temaların eğlence olarak sunulmasıdır ve bu da bambaşka bir sorun oluşturur” (Postman; 2004, s. 101).

Genel anlamda içinde ticari ve ticari olmayan kanallar diye sınıflandırılabilen bir olguyu barındıran televizyon, mümkün olan en fazla sayıda insana ulaşmak hedefini gerçekleştirirken, ya kendine özgü davranmakta ya da işin ticari boyutunu ön plana alarak reklam verenlere büyük bir zaman ayırmaktadır. Türkiye’de bunun örneklerini şu şekilde aktarmak mümkündür: “Show TV, Star TV veya ATV ticari kanallara örnek gösterilebilir. Ticari olmayan kanal ise TRT’dir” (Gecikli; 2008, s. 107). Ticari kanallar,

programlarından bir şirketin sorumlu olduğu ve zamanının çoğunu reklam satarak varlığını sürdüren kanallardır. Bu tip kanallar varlığını sürdürmek adına 1990'lı yıllardan sonra reklamlara o kadar çok zaman ayırmaya başlamışlardır ki, bir süre sonra bağımlı hale geldikleri reklam verenler, diğer medya organlarında olduğu gibi televizyon yayıncılığında da özellikle içerik oluşumunda etkin bir rol oynamaya başlamışlardır. Ticari olmayan kanallar ise genellikle kamusal yayıncılık yapan devlet televizyonlarıdır. Ancak günümüz şartlarında ticari kanallar kadar çok olmasa bile bu kanallar da yayınlarında reklama yer vermeye başlamışlardır.

2.1.2. Televizyonun Türk ve Dünya Medyası İçindeki Tarihi Gelişimi

Televizyonla ilgili ilk icadı 1873 yılında gerçekleştiren İrlandalı telgrafçı Andrev May isimli kişinin bu icadı yaklaşık on yıl sonra Alman bir bilim adamı tarafından geliştirilerek “döner disk” oluşturulmuştur. Bu keşiflerden sonraki ilk düzenli televizyon yayını 1936 yılında İngiltere'nin başkenti Londra'da gerçekleşmiştir. İngiltere'den sonra televizyonculukta düzenli yayın hayatına geçen ikinci ülke ABD, üçüncü ülke ise Sovyetler Birliği olmuştur. Türkiye ise televizyon yayıncılığı konusunda dünyadaki bu gelişmeleri 32 yıl geriden takip ederek ilk kez 31 Ocak 1968 tarihinde televizyon yayını yapmıştır. Televizyonun tarihsel gelişimi dört temel devreye ayrılmıştır.

“1936-1945 Başlangıç Devresi: Bu devrede televizyon birkaç ülkede, örneğin İngiltere ve ABD'de yayına geçebilmiş, II. Dünya Savaşı ise bu gelişmeyi önlemiştir.

1945-1960 Gelişme Devresi: Bu devrede televizyon hemen hemen tüm dünyada yayılma ve benimsenmeye başlanmıştır.

1960-1980 Altın Çağ Devresi: Bu devrede televizyonun teknik olarak gelişmesinde önemli adımlar atılmış, renkli televizyon yayınlarına başlanmış, yayın türleri artmıştır.

1980 Sonrası Uydu Çağı: İletişim teknolojisindeki gelişmeler sonucunda uydu yollu iletişimde bulunulması, televizyon yayınlarının da bu yolla yapılmasına olanak tanımış ve sınır ötesi yayınlar başlamıştır” (Aziz; 1989, s. 24).

1960’lı yıllarda televizyon yayıncılığı konusunda ilk çalışmaların yapıldığı Türkiye’de Federal Almanya Cumhuriyeti’nden sağlanan yardımlar neticesinde 1968 yılında TRT ile ilk düzenli televizyon yayıncılığı başlamıştır.

Yapılan icatların teknolojik anlamda daha da geliştirilmesiyle birlikte renkli televizyonun öncü ülkesi ise 1954 yılında yaptığı teknolojik gelişimlerle ABD olmuştur. Renkli televizyonlarla yayın hayatına devam eden ikinci ülke Fransa, üçüncü ülke ise Almanya’dır. Kablolu televizyonun öncüsü olan Türkiye ise 1988 tarihinde PTT aracılığıyla ilk kez kablolu yayına geçmiştir.

1990 yılına kadar Türkiye’nin ilk ve tek kanalı olma özelliğini taşıyan TRT, bu tekelini 1990’lı yıllarda Turgut Özal’ın cumhurbaşkanı olduğu dönemde, Ahmet Özal ve Cem Uzan’ın ortaklığında kurulan Türkiye’nin Magic Box-Star 1 adlı ilk özel kanalı ile kaybetmeye başlamıştır. Ardından 1992 tarihinde Teleon ve aynı yıl Show TV özel kanalları yayın hayatına başlamıştır. Türkiye’nin dördüncü özel televizyonu ise yine Ahmet Özal tarafından kurulan Kanal 6 olmuştur. Ayrıca 1993 yılında Türkiye’nin ilk şifreli kanalı Cine-5 yayın hayatına başlamıştır. Televizyon yayıncılığına gösterilen bu ilgi ve ardı ardına çıkan özel kanallardan sonra 1994 yılında Radyo ve Televizyon Kanunu çıkarılmıştır.

2.1.3. Televizyonun İşlevleri

Bilgi çağı ve gösteri çağının bir arada yaşandığı günümüzde yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olma özelliğini elinde bulunduran medyanın en önemli organlarından olan televizyonların yerine getirdiği işlevler bazı kesimler tarafından üç, bazıları tarafından beş, bazıları tarafından ise sekiz başlık altında toplanmaktadır. Ancak temel olarak ele alındığında ise bunları haber verme, eğitme, eğlendirme, mal ve hizmetlerin tanıtımı ve kamuoyu oluşturma gibi unsurlarla sıralamak mümkündür. Unesco’nun raporuna göre ise televizyonunun ya da görsel medyanın temel işlevleri sekiz başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sırası ile haber ve bilgi sağlamak, bireylerin toplumsal

yaşamın bir parçası haline gelmesinde katkıda bulunma, güdülemek yani toplumsal amaçları açıklayarak bireylerin bu amaçlar etrafında çaba sarfetmesini sağlamak, belli bir konuyla ilgili tartışma ortamı hazırlamak, hedef kitlenin bilgi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunmak, kültürün tanıtımı, geliştirilmesi ve korunması görevini üstlenmek, toplumsallaşan bireylere eğlendirme ve rahatlama ortamı sağlamak ve son olarak da toplumda bütünleştirme işlevini yerine getirmektir (Duman, iletişimci.blogspot.com,2009).

Medya ve haber iç içe geçmiş kavramlardır. Medyanın olduğu yerde haberciliğin olmadığı düşünülemez. Televizyonun da bir medya organı olduğu göz önüne alındığında yerine getirilmesi gereken ilk işlev “haber vermek” olmalıdır. Televizyon ses ve görüntü aracılığıyla bu işlevi en hızlı şekilde yerine getiren organdır. Ayrıca televizyonun aynı anda birden çok kişiye ulaşabilmesi, aralardaki sınırları kaldırarak bir bilgiyi aynı anda binlerce kilometre uzaklıktaki bir kişiye de götürebilmesi özelliği göz önüne alındığında, televizyon sadece en hızlı değil, aynı zamanda bu işlevi en kapsamlı şekilde yerine getiren bir organdır. Tüm bunların yanında televizyonların haberleri görüntüsel olarak sunması, aktardığı bilgilerin anlaşılması bakımından izleyiciye büyük bir kolaylık tanımakta, herhangi bir bilgi birikimi ya da eğitime ihtiyaç duymadan algılama düzeyini asgari bir düzeye indirgemektedir.

Günümüz gösteri çağında diziler ve yarışma programları dışında birçok alanda kurumların yerini alan televizyonun yerine getirdiği ikinci işlevi ise “eğitim”dir. Televizyon birçok kurumun olduğu gibi yayınladığı belgesel, söyleşi, sosyal ve kültürel programlarla eğitim kurumunun da yerini almıştır.

Günümüz medyasının ve izleyici kitlesinin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında televizyonun en fazla yerine getirdiği işlevin “eğlendirme” olduğu görülmektedir. Gün geçtikçe etkisini daha da arttıran televizyon, her şeyi eğlence unsuruyla sunarak, özellikle içinde bulunduğumuz ekonomik sıkıntılar göz önüne alındığında, izleyiciyi az da olsa gündelik yaşamın sıkıntılarından uzaklaştırarak, sahte tatminlerle izleyici kitlesi üzerinde geçici rahatlamalar sağlamaktadır. Bu fonksiyonun medyanın en önemli işlevi olan bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma işlevlerinin yerine geçmesi, günümüzün en önemli sorunudur.

Çünkü bu fonksiyon medyanın aynı anda mümkün olan en fazla sayıda insana hitap etme amacına hizmet ederken, kamunun da medyadan gerektiği gibi istifade etme olasılığını zayıflatmaktadır.

Günümüz televizyon yayıncılığında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de reklama ayrılan zamanın fazlalığıdır. Özellikle varlığını ticari bir takım desteklerle yürütmeye çalışan ve ticari amaç güderken bir yanda da kitle yayıncılığına doğru kaymaya başlayan özel televizyon kanalları bir takım mal ve hizmetlerin tanıtılması aracılığıyla ürünlerin satışını sıkça yapmaktadır. “Ancak bu işlev sadece reklamlarla sınırlı kalmamaktadır, herhangi bir toplantı hakkındaki haber, yeni bir buluş ve oluşla ilgili çeşitli tanıtım programları, örneğin yeni çıkan bir şarkının çalınması gibi yayınlar bu fonksiyonun kapsamına girmektedir” (İspirli; 2000, s. 120).

Medyanın dolayısıyla televizyonların yerine getirmesi muhtemel işlevlerinden biri de kamuoyu oluşturma işlevidir. Televizyonun haber ve bilgileri çok hızlı bir şekilde ve zaman farkı olmadan çok sayıda kişiye iletebilme ve kitleleri yönlendirebilme özellikleri göz önüne alındığında yerine getirmesi en kolay ve en önemli işlev olmasına karşın, habercilik anlayışını ticari menfaatlere feda eden günümüz medyası, reyting ve tiraj uğruna eğlendirme fonksiyonunu bu işleve tercih etmiştir. Henüz kurumsal anlamda bir oturmuşluk düzeyine ulaşamamış olan günümüz medyası, kendini özellikle ticari oluşumların etkilerine açık hale getirmektedir. Günümüz medyasının içinde bulunduğu durum işlevsellik açısından da şu şekilde açıklanabilir:

“...Türkiye’de tartışılan sorunlar arasında hiyerarşik ve organik bir bağlantı kurmak gerekirse, çözümü bir öncekine ya da çok daha öncekilere bağlanan sorunların temel sorun ya da en yaşamsal sorun gibi aktarılması yanlış ortaya çıkmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, kamusal alanı böylesine etkileyen konularda ya da sorunlarda aynı dili, simgeleri, kavramları ya da dizini vurgulamak temel amaç olmalıdır... Ülkemizdeki medyatik faaliyetler ve bunun sonuçları açısından ele alındığında bazı aksaklıkların olduğu yadsınamaz bir gerçektir. İşlevsel açıdan, medyamız “eğlence” işlevi dışına bugün ne yazık ki, çıkamaz hale gelmiştir” (Gezgin; 2002, s. 35, 36).

Günümüz medyasının bugün içinde bulunduğu bu durum göz önüne alındığında, bu işlevlerin en çok televizyon aracılığı ile yerine getirildiği görülmektedir. Artık çocuktan yaşlıya kadar herkesin vazgeçilmezi haline gelen ve gecekondular da bile görmeye başladığımız bu araç eğlence unsurunu neden bu kadar işlemeye başlamıştır? Bunun en belirgin cevabı, varlığını sürdürmek adına taşıdığı ticari menfaat kaygısının altında yatmaktadır. En çok özel kanalların bir niteliği olarak gördüğümüz bu işlev yani eğlendirme fonksiyonu, toplum tarafından bir tartışma programından daha fazla kabul görmektedir. Ticari gelirlerini ve dolayısıyla reklam alımlarını arttırma kaygısıyla da bu kanallar reyting'ini arttıracak her türlü yayını da mubah görmektedirler. “Çoğu televizyonlarımız yanlış-doğru bir olayı yakaladılar mı, reyting uğruna posasını çıkarmadan bırakmıyorlar. Bazı gazetelerimiz ise, günlerce manşetten indirmeyerek, sayfalar ayırarak “habbe”yi “kubbe” yapma başarısını gösteriyorlar” (Akın; 1999, s. 68). Bu kanallar eğlence işlevini yalnızca yarışma programları ya da diziler ile değil, toplumun ciddi sorunlarını ve ülke gündemini de magazinsel olabilecek şekilde sansasyona dayalı olarak vererek, toplumun duygusuna ve coşkusuna hitap etmektedirler. Toplumun az bir kesimi tarafından kabul gören tartışma programları ise genellikle gece yarısından sonra verilmekte ve bu yolla kamuoyu bilgilendirilmesi ve fikir yayıncılığı anlayışı arka plana itilmektedir.

Özel televizyonların ticari kar telaşıyla topluma sunduğu en önemli sorunlardan biri de “reklam”lardır. Artık reklamlar hayatımıza o kadar girmeye başlamıştır ki, bu yolla reklamcılık gazeteciliğin ya da televizyonculuğun tümü haline gelmeye başlamıştır. Özellikle görsel medya, sunduğu reklamlar aracılığıyla hem insanlara yeni lüks ihtiyaçların varlığını empoze etmektedir, hem de her gün binlercesi üretilen yeni ürünlere bir tüketim ortamı yaratmaktadır. Unutulmamalıdır ki her ne kadar reklam bir malı veya hizmeti tanıtmaya amacı güdüyorsa da, bazen yanıltma hatta aldatma işlevini yerine getirmektedir. “21. Yüzyılın gizemli silahı reklam, hiçbir zaman, meşru bir ortamda gayri meşru suçların işlenmesine yataklık etmemelidir. Tüketiciyi veya okuyucuyu-seyirciyi yanıltma, aldatma, uzun vadede geri tepen bir silahtan başka bir şey değildir” (Akın; 1999, s. 80).

Reklama fazla zaman ayıran ve gelirlerini arttırmak için reyting'e daha çok önem veren medya organlarının izleyici-okuyucu kitlesine karşı yaptığı en büyük haksızlıklardan biri yine haberlerin sunumundaki amaç üzerinde olmuştur. Özellikle 2000 yılından sonra kendini daha belirgin şekilde göstermeye başlayan bu kaygı, medya organlarının da toplumun bilgilendirilmesi işlevini yerine getirirken fikir yayıncılığından kitle yayıncılığına doğru kaymasına sebep olmuştur. Kitle yayıncılığı "haber ve bilgilerin sunumunda fikrin ikinci plana atıldığı, duygunun ön plana alındığı, ilk amacın tiraj ve reyting olduğu, her kesime hitap eden programların yayınlandığı, ekranların çok renkli olduğu, çok reklamın yayınlandığı ama az bilginin sunulduğu bir yayıncılık anlayışıdır. Bu medya organları izleyici kitlesine genellikle fikirleri mikro düzeyde ulaştırmaktadır" (Mora; 2004).

2.2. KANAL D VE SAMANYOLU TELEVİZYON KANALLARI

2.2.1 Kanal D

19 Eylül 1993 tarihinde Ayhan Şahenk tarafından kurulan ve şu anda tüm hakları Aydın Doğan'ın sahibi olduğu Doğan Holding'e ait olan Kanal D, sırasıyla Star TV, Teleon TV, Show TV, Kanal 6, HBB, TGRT ve Atv'den sonra Türkiye'nin sekizinci özel televizyon kanalı olmuştur. Tüm Türkiye'ye yayın yapan bu ulusal kanal, genelde dizi filmleriyle ön plana çıkmıştır. Bu alanda Show TV'den sonra en çok sayıda televizyon dizisi yayınlamış Türk televizyon kanalı seçilmiştir (reyting.net, 2010). Avrupa'ya Türkçe yayın yapan Almanya merkezli Euro D ve Romanya'ya Rumence yayın yapan Kanal D Romanya, kanalın Avrupa'daki şubeleridir. Ana Haber Bülteni'ni hafta içi Mehmet Ali Birand, hafta sonu ise Deniz Arman'ın sunduğu Kanal D'nin genel yayın yönetmeni ise Murat Saygı'dır.

Bir televizyon kanalının toplumu eğitmek gibi bir misyonunun olmaması gerektiğini belirten Saygı'ya göre bir televizyon yayıncılığı suyun altından bir şeyleri yürüterek izleyici kitlesini yönlendirmelidir. Tam bir ticari kar mantığıyla hareket eden Kanal D, bu amaçla reklam alımlarının her şeyden önce geldiğini, daha çok reklam almak için daha fazla reyting getirecek programların yapılması

gerektiğini savunurken, kanalın genel yayın yönetmeni Murat Saygı, konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır:

“Mesela şimdi, dün akşam kandildi. Bizim ekranımızda saat 8.30’da mevlit yayını koyarsanız onun reklam alımı ile sorunlar yaşanır. Mevlit yayını Kanal 7, STV, TGRT gibi kanallarda daha iyi seyredilir. Nitekim öyle oluyor; dün akşam TGRT de en fazla seyredilmiş. Futbol maçı da burada daha çok izlenir. İşte her kanal seyircisini oluşturuyor. Aslında, bu toplumda bütün mozaik var. Her şeyi veriyor. Kim neyi izlemek istiyorsa onu buluyor. En popüler şeyleri verince daha fazla seyredilir oluyor. Daha çok reklam alıyorsun; dolayısı ile daha çok kişiye ulaşıyorsun” (Kanaldhaber.com.tr, 2010). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi Kanal D özel televizyonu, yukarıda ticari televizyon yayıncılığı ile ilgili yaptığımız açıklamaların en uygun örneğini temsil etmektedir. Ticari kazanç kaygısını yoğun olarak yaşayan kanal, bunun için reytingleri arttıracak yayınlar yaparak medyanın eğlence işlevini bilgilendirme ve eğitme işlevlerinin önüne geçirmektedir. İzleyiciyi eğitmek yerine eğlence içerikli yayınlarla daha fazla reklam almanın gerekliliğini sürekli savunan kanal, eğlence içerikli yayınlar yaparken de izleyiciye anlamlı şeyler aktarmanın her zaman gerekli olmadığını düşünmektedir. Kanal D adına yapılan bu açıklamalar “kitle yayıncılığı” anlayışını ortaya çıkarmaktadır. Fikrin arka plana atıldığı, izleyici kitlesinin eğitim seviyesi ve kültürünün düşük olduğu, fikirlerin mikro düzeyde sunulduğu ve magazinsel içeriklerin yoğun olduğu bu yayıncılık anlayışında eğlendirme fonksiyonu ticari kar mantığıyla birlikte hareket etmektedir. Böyle bir yayıncılık anlayışının kanalın varlığını sürdürmesi için gerekli olduğunu savunan kanal ise etik yayıncılıkla ilgili kurallarını da insanları, özellikle çocukları şiddetten, ahlaki durumu bozacak şeylerden korumak ile çerçevelendirmektedir. Oysa çocukların da izleyebileceği saatlerde Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü gibi toplumun örf ve adetine uygun olmayan programlar hem Türk aile yapısı üzerinde hem de yetişmekte olan genç bir birey ya da çocuk üzerinde derin tahribatlara yol açma tehlikesi yaratmaktadır. Çocukların şiddetten uzak tutulmasının etik bir kural olduğunu savunmasına rağmen kanal, yayınladığı Arka Sokaklar adlı diziyle de özellikle 18 yaş altı gençler üzerinde silah kullanımı ve şiddet unsurlarıyla da kötü bir örnek teşkil etmektedir. Önemli tartışma programlarını gece yarısından sonra

vermenin reyting ve reklam için gerekli olduğunu savunan, herkesin televizyon izlediği bir saatte bu tip programları yayınlamasının o kanalın sonu olabileceğini düşünen Kanal D, tekrar karşımıza ticari yayıncılık anlayışının bir örneğini çıkarmaktadır.

Peki medyanın toplumu bilgilendirmek, kamuoyu oluşturmak, tarafsız yayıncılık gibi görevleri nereye uçup gitti? Unutulmamalıdır ki, bu tip kanallar yalnızca izleyiciye olan görevlerini ihmal etmezler, aynı zamanda reklam verenlerin kendi gündemlerini belirlemesine de sessiz kalırlar.

Kanal D'nin yayın akışı ise şu şekildedir: Sabahları saat 06:00'da dizi tekrarları başlamaktadır. Sabah saat 09:00'da yayınlanan sağlık programından sonra 11:00'den itibaren yine dizi tekrarları veya çizgi filmlere başlamaktadır. Sonra Türk Filmleri yayınlanmakta ya da yine dizi tekrarlarına başlamaktadır ve bu durum akşam saat 19:00'daki Ana Haber Bülteni'ne kadar sürmektedir. Saat akşam 20:00 itibariyle de dizilerin yeni bölümleri yayınlanmaktadır. Saat 23:00'ten sonra skeç veya güldürü programlarına geçilmekte, saat gece yarısından sonra ise ya korku filmleri ya da tartışma programı yayınlanmaktadır. Kanal D'nin tartışma programları ise hafta içi Mehmet Ali Birand'ın sunduğu 32. Gün, hafta sonu ise gazeteci Güneri Civaoglu'nun sunduğu Şeffaf Oda'dır. Bu yayın akışından da görüldüğü gibi kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevi kanalın yalnızca bir-bir buçuk saatlik yayını ile gerçekleştirilirken, eğlence faktörü ve reklamlar kanalın yayın saatinin hemen hemen tümünü kaplamaktadır.

2.2.2. Samanyolu

Yönetim kurulu başkanlığının Ali Çelik'e ait olduğu Samanyolu televizyonu 1993 yılında kurulmuş, 1999 yılında ise Avrupa ve Kuzey Afrika ülkelerine yayın yapmaya başlamıştır. Yayıncılıkta etik ilkelerin görmezden gelinemeyeceğini savunan kanal, reyting çabası ve mücadelesiyle yapılan yayınların insanlara iyiyi ve güzeli aşılamayacağını ve yayıncılığın asıl ilkelerinden uzaklaşılacağını düşünmektedir. Yayıncılık hayatında evrensel olarak kabul edilmiş yayıncılık ilkelerini terk etmeyeceğini savunan Samanyolu, bunu yaparken de kendine has farklı bir üslup ve çizgi belirlemeyi başka bir ilke olarak

görmektedir. İnsan merkezli, yaşadığı toplumun problemlerine duyarlı, güvenilir, kararlı, doğru ve tarafsız yayıncılık ilkelerini rehber edindiğini ve yayınlarında öncelikle kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevini amaçladıklarını belirten kanal, geniş kitlelere ulaşmak için seçilecek tek yolun eğlence unsuru olmadığını savunmaktadır. Kanallar arasındaki reyting yarışının kısa süreli olduğunu, ancak buna karşın yayıncılığın uzun soluklu bir maraton olduğunu düşünen kanal, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve eğitilmesi işlevinin ancak sorumlu ve kararlı bir yayıncılık anlayışıyla yerine getirilebileceğini savunmaktadır. Yayıncılık hayatında ticari kar anlayışını sürekli arka planda tuttuğunu iddia eden kanal, televizyon yayıncılığının sürekli olarak eğlence fonksiyonunu ön planda tutmasının, halkın ülke gündeminden her an haberdar edilmesinin önüne geçtiğini ve bunun da yayıncılıkta etik anlayışa uygun düşmediğini belirtmektedir. Kanal, hem aynı anda birçok kesimden insana hitap etmeyi hem de bunu yaparken faydalı ve tarafsız yayıncılık anlayışından yola çıkmak gerektiği düşüncesini desteklemektedir (Samanyolu.com.tr).

2000 yılında hem Azerbaycan'da hem de Amerika'da da yayın yapmaya başlayan Samanyolu televizyonu, farklı kesimden her türlü insana hitap etmenin tek bir televizyon yayını ile gerçekleştirilemeyeceğini savunarak; habere daha düşkün olan aydın kesim için 2007 yılında Samanyolu Haber kanalını, kültür yayını yapmak için Mehtap Televizyon kanalını, eğlence unsuruna daha düşkün olan çocuk kesimi için ise Yumurcak Televizyon kanalını kurmuştur.

Yayıncılık hayatında insanların temel hak ve özgürlüklerine, dini inanışlara ve farklı kültürlere saygılı olmayı, toplumda şiddeti özendirici ve meşrulaştırıcı yayın yapmamayı, kadınların sorunlarına duyarlı olmayı, çocukları ve gençleri uygun olmayan içeriklerden korumayı sürdüreceğini ve bunlara uymanın temel bir sorumluluk olduğunu savunan kanalın yayın akışı ise genel itibarıyla şu şekildedir:

Yayın ilk olarak sabah 06.00 sularında "Sabah Haberleri" ile başlamaktadır. Saat sabah 08.00 'de "Sırlar Dünyası" gibi dini mucizeleri konu alan televizyon filmleriyle yayınına devam eden kanal, öğleden sonra da yine televizyon filmleri, sinema filmleri, "İki Alyans" gibi evlenme sürecinde problem

yaşayan gençleri ya da “Kul Hakkı” gibi kişiler arasındaki sorunları dini yönleriyle konu alan programları yayınlayarak saat akşam 18:25’te “Ana Haber Bülteni”ne geçmektedir. 1 saat 15 dakika süren ana haber bülteninden sonra da hafta içi “Kollama”, “IV. Osman” ya da “Tek Türkiye” gibi polisiye ve ülke gündemini ilgilendiren dizilerin yeni bölümlerini yayınlayan kanal, hafta sonunda da “İki Alyans”, “Ölümsüz Kahramanlar” gibi programların yeni bölümlerini yayınlamaktadır. Ayrıca kanal hafta sonları dünya ülkelerini tanıtan “Ayna” adlı programın yeni bölümlerini yayınlarken, hafta içi ise saat 22:00’den sonra tekrarlarını izleyiciye sunmaktadır.

Etik ilkelere bağlı kalarak yayın yaptığının sık sık altını çizen kanalın bu yayın akışı dikkate alınarak şu eleştiriler yapılabilir: Diğer özel televizyonlara göre, yayın içeriklerine bakıldığında biraz daha fikir yayıncılığı anlayışını ve toplumun eğitilmesi işlevini yerine getirdiği görünen kanal, öncelikle toplumda şiddeti özendirici ve çocuklar ile gençler arasındaki şiddet unsurlarını yayıcı yayınlar yapmaktan kaçındığını iddia etmektedir. Ancak hafta içinde özellikle de saat 20.00 gibi çocuk ve gençlerin de televizyon izleyebileceği bir saatte yayınladığı “Kollama” ve “Tek Türkiye” gibi dizilerde şiddet unsurları sıkça işlenmektedir. Kadınların haklarını ele almayı ve kadın sorunlarına duyarlı olmayı ilke edindiğini savunan kanal, doğrudan hiçbir kadın programı yayınlamamaktadır. Kadınlara yönelik olarak yayınladığı tek program “Yeşil Elma” adındaki yemek programıdır ve bu program da kadınların sorunlarını yansıtacak türden bir içeriğe sahip değildir. Kanal farklı dini inanışlara saygılıdır; ancak özellikle hafta içi koca ve çocukların evden ayrıldığı ve kadının evde tek başına kaldığı saatlerde, hafta sonu da tüm ailenin evde olduğu saatlerde dini içerikli yayınları çok sık yayınlamakta, bu yayınların sahip olduğu ölümden sonraki cennet-cehennem hayatı, kötülerin dini güçler tarafından ölümle ya da işkenceyle cezalandırılması, dini mucizeler, dini görevlerini yerine getirenlerin ödüllendirilmesi gibi içerikler, izleyiciyi ister istemez dini yönden etkilemekte ve yönlendirmektedir. Ancak genel itibarıyla “Ölümsüz Kahramanlar”, “Tek Türkiye”, “Ayna” gibi ülke gündemini ilgilendiren ve farklı kültürleri izleyicinin ayağına getiren programlar, kanalın eğlence işlevini bir kenara bırakarak, öncelikle kamuoyunun bilgilendirilmesini amaçladıklarını göstermektedir.

Kanalın genel itibariyle yayın içeriklerine bakıldığında da magazinsel içerikli yayınlar yapmadığı ve özel yaşamın gizliliği ilkesine bağlı kaldığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KANAL D ve SAMANYOLU TELEVİZYONLARI'NDA

ERGENEKON HABERLERİ

3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1.1. İçerik Analizi Yöntemi ve Tanımı

Gündelik hayatımızda yakınımızda gördüğümüz örneklerden yola çıkarak, genellemeler yapmamıza yardımcı olan içerik analizi yöntemi, sosyoloji, psikoloji, tarih, edebiyat gibi bilim dallarında kullanılmasının yanı sıra, iletişim biliminde de gazete haberleri, makaleler, televizyon yayınları, reklam filmleri üzerinde de en çok uygulanan yöntemlerin başında gelmektedir. İçerik analizi yöntemi, araştırma kapsamına alınan bir materyale çıplak gözle bakıldığında bir şey görülmeyen, ancak materyalin derinine inildikçe arka planda yatan anlamları ortaya çıkaran bir yöntemdir (Öğülmüş; 2007, s.225).İçerik analizi yöntemi temelde davranışları doğrudan doğruya gözlemlemek yerine sembolik olanı kapsamına alan bir analize dayanmaktadır. İçerik analizi yönteminde, araştırmanın kapsamı dahilinde incelenen materyallerin içeriklerinden araştırmanın amacına uygun olan kısımlar seçilmekte, sınıflandırılmakta, kodlanmakta ve yorumlanmaktadır.

Özellikle son yıllarda medya içeriklerinin incelenmesinde iletişim bilimcilerinin yoğun olarak başvurmaya başladığı içerik analizi yönteminin birçok tanımı bulunmakla birlikte bu tanımlardan bazıları şunlardır:

“Waliezer ve Wienir içerik çözümlemesini, kaydedilmiş enformasyonun içeriğini incelemek için geliştirilmiş sistematik herhangi bir yordam olarak tanımlamıştır. Krippendorff ise içerik analizini, verilerden bağlamlarına doğru, tekrarlanabilir ve geçerli referanslar yapmakta kullanılan bir araştırma tekniği olarak tanımlar” (Atabek; 2007, s.20).

20. yüzyılın başında Columbia Gazetecilik Okulunun, gazeteler üzerinde yaptığı çalışmalara dayandığı düşünülen içerik analizi yönteminin kökleri 18.

yüzyıla dayandırılabilir. Krippendorff adlı bilimci bu yüzyılda İsveç'te Zion Şarkıları adlı dini bir kitapta yer alan şarkıları dine aykırı olup olmadığı konusunda karşılaştırarak dinsel kavramları sayma yöntemini kullanmıştır. 19. yüzyılın sonu ile 20 yüzyılın başı arasında ise kitle iletişiminde içerik analizinin temellerini görmek mümkündür. Bu dönemde özellikle gazete içeriklerini inceleyen kuramcılar, bu içeriklerin çeşitli özelliklerini saptama yolunu seçmiştir.

İçerik çözümlemesini iletişim alanına tam anlamıyla taşıyan ilk önemli kişinin ise H. Lasswell olduğu kabul edilmektedir. II. Dünya savaşı yıllarında gerçekleştirdikleri propaganda çözümlemesi adlı çalışmayla içerik analizinin bilimin yanı sıra uygulamacılar içinde kullanılması yararlı bir yöntem olduğu fikrini geliştiren Laswell ve arkadaşları, savaştan sonra da bu düşünceyi pekiştirecek yayınlarda bulunmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra araştırmacılar tarafından gazete ve dergilerdeki propaganda içeriklerini incelemek amacıyla kullanılan içerik analizi yöntemi Bernard Berelson sayesinde iletişim akademisyenleri açısından da kabul görmeye başlamıştır.

İçerik analizi temelde ele alınan materyallerin görünen yüzünü değil, içeriğinde taşıdığı anlamı gün yüzüne çıkarmayı amaçlayan bir yöntem olarak tanımlanabilir. Berelson'a göre içerik analizi, belli bir iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistemli ve nicel olarak betimlendiği bir araştırma tekniğidir.

Medya metinleri üzerinde içerik analizi yöntemi uygulamasının temellerini atan Berelson, bununla ilgili olarak 1952 yılında "İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi" adlı kitabını yayınlamıştır. 1975 yılında ise Comstock içerik analizinin televizyon yayınlarında kullanılmasını başlatan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada Comstock, televizyon programlarından elde edilen 225 adet içerik çözümlemesi listesi yayınlamıştır.

3.1.2. İçerik Analizinin Temel Özellikleri

İzleyiciye veya okura görünenin değil, görünenin arkasındaki mesajları çözümlemeyi temel alan içerik analizi yöntemi kullanılırken bir araştırmacı öncelikle bir hedef yani bir amaç belirlemek zorundadır. Araştırmada amacın belirlenmesi, birçok konu yerine belli konularla ilgilenerek, araştırmacının hem

zorlanmasını hem de araştırma konusundan sapmasını önlemektedir. Bundan sonraki aşamada araştırmacı bir araştırma sorusu oluşturmalıdır. Ancak araştırma sorusu belirlenen hedef ve amaç ile bağlantılı olmalıdır. Üçüncü aşamada ise araştırmacı bir hipotez ortaya koymalıdır. Hipotez bir önermedir ki, araştırmacı ortaya koyduğu önermenin doğruluğunu veya yanlışlığını belirlemeye çalışmaktadır. Araştırmacı sonraki aşamada bir örneklem oluşturup, ileri sürdüğü hipotezin doğruluğunu elde edilen veriler üzerinden incelemektedir. Örneklem, belirlenen konu, amaç ve hipoteze uygun olarak sınırlı sayıda seçilen gazete, dergi, reklam veya bir televizyon yayını gibi verilerdir. Belirlenen örneklem geniş ya da dar olmasının sınırları ise araştırmacıyla ilgilidir. Örneğin; bir araştırmacı, içerik analiziyle incelediği bir konunun verilerini çok zaman tutabileceği için ya da pahalıya mal olabileceği için dar sınırlar içinde tutabilir. Bu aşamadan sonra ise araştırmacı elde ettiği verileri, belirlediği hedef, araştırması sorusu ve yaptığı önermeye uygun olarak inceler ve çözümlemelerde bulunur. Ancak, çözümleme sırasında çeşitli alt birimler bulunmaktadır. Bunlar;

“a) Fiziksel birimler: kitap, gazete nüshası, poster gibi fiziksel yapıların alan, adet, boyut vb. Ayrıca film, video gibi görsel-ışitsel fiziksel yapılardaki süreler de bu türden birimlerdenidir. b) Sözdizimsel birimler: ele alınan metindeki sözcük, cümle vb. Bu birimler metnin anlamıyla değil, dilbilgisiyle ilgilidir. c) Göndergesel birimler: Bir ifadeyle göndermede bulunulan kişi, nesne, olay gibi birimlerdir. d) Önermesel birimler: Bir ifadedeki her ayrı önerme bir birimdir. Örneğin; ‘Öğrenci lideri, güçlü düzene karşı kaybedeceği bir mücadeleye girmiştir’ ifadesinde şu önermeler bulunmaktadır: i) Öğrenci lideri düzene karşı mücadele ediyor, ii) Düzen güçlüdür ve iii) Öğrenci lideri başarısızdır. e) Tematik birimler: İçerikteki belirli bir yapıya aittir. Her tematik birim, diğerinden kavramsal bakımdan farklılaşır ve geri kalan kısımdan ayrışır” (Atabek; 2007, s.13).

Bir araştırmacı, araştırmasında içerik analizi yöntemini kullanırken bazı teknikleri de göz önünde bulundurmalıdır. İncelenen konu ve belirlenen hedefe uygun olarak seçilmesi gereken dört temel teknik vardır. Bunlar; Frekans analiz tekniği, Kategorisel analiz tekniği, Değerlendirici analiz tekniği ve İlişki analiz

teknikidir. Frekans analiz tekniğinde verilerdeki mesajlar ya da sözcük gibi birimler sayılmaktadır. Yani bu öğeler sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda incelenmektedir. Ele alınan öğeler önem sırasına sokulmakta ve sıklığa dayalı bir sınıflandırma yapılmaktadır. Kategorisel analizde ise adından da anlaşılacağı üzere mesajların kategorilendirilmesi yani sınıflandırılması yapılmaktadır. Değerlendirici analizde de verilerin içinde taşıdığı mesajlar, yüklenen anlamlar ve imaların lehte mi yoksa aleyhte mi tutumlar içerdiği incelenmektedir. Araştırma esnasında bir iletişim kaynağının herhangi bir konuya ilişkin yapmış olduğu mesajlar alınır, kaynağın tutumu incelenir ve sonra da değerlendirme yargısı taşıyan terimler, sözcükler dikkate alınarak, konuya ilişkin iletişim kaynağının lehte ya da aleyhte tutumları belirlenir. Değerlendirici analizde genellikle açık olan sıfatlar, isimler ve fiiller incelenmektedir. Bu teknik, özellikle kitle iletişim çalışmalarında politik mesajlar, kamuoyuna sunulan enformasyonlar ve sunulan kavram ve uyarılar bağlamında sıkça kullanılmaktadır. İlişki analizinde ise iletişim kaynağındaki mesajların tek tek öğeler yerine birbirleriyle ilişkisi bağlamında incelenmesi söz konusudur. İlişki analizinde hangi mesajın kaç kez gösterildiği değil, bu mesajın neyle beraber ilişkilendirildiği ön plana alınmaktadır. Bu teknik, özellikle bilgisayar çağında büyük önem kazanmaya başlamıştır.

Bu açıklamalardan sonra içerik analizinin temel özellikleri kısaca şu şekilde sıralanabilir:

— İçerik analizi, belirlenen amaçlar doğrultusunda incelenecek olan materyallerin altında yatan anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir yöntemdir.

— İçerik analizi, bütün bir metni belirlenen amaçlar doğrultusunda parçalayarak sonuca ulaşmayı amaçlayan bir yöntemdir (turkcebilgi.com).

— Bu yöntemin amacı, mevcut olandan mevcut olmayanı ortaya çıkarmaktır.

— İçerik analizi, iletişimin açık ve belirgin içeriğinin nesnel ve sistematik tanımlanmasına yönelik bir araştırma tekniğidir.

— İçerik analizi yöntemi temelde üç tür ihtiyaç karşılamaktadır. Bunlar; sosyo-politik ihtiyaçlar, ekonomik ihtiyaçlar ve psikolojik ihtiyaçlardır (Tavşancıl; 2001, s. 11, 12).

— İçerik analizi yöntemi, bir mesajı anlama ve yorumlamada öznel etkenlerden kurtulmanın sağlanması amacını taşımaktadır.

— İçerik analizinde frekans, kategorisel, değerlendirme ve ilişkilendirme olmak üzere dört temel teknik bulunmaktadır. Ancak araştırmada hangi teknik seçilirse seçilsin asıl amaç mesajlarda gözlenebilen öğelerden hareketle bir yorumda bulunabilmektir (Atabek; 2007,s. 9,10).

— İçerik analizi yöntemi, uygulama konuları bakımından oldukça geniştir. Söylenen ve yazılan her şey, içerik analizinin inceleme alanına girebilir.

— İçerik zmlemesi tekniği niceldir. Yani mesajlar “açık-kapalı” yerine “llebilen-ölçülemeyen” çerçevesinde incelenmektedir.

— İçerik zmlemesi yöntemi, kurallarının belli olduğu bir yöntemdir, izlenecek yollar bellidir. Bu yüzden bu yöntemin sistematik olduğu söylenebilir.

— İçerik zmlemesi yöntemi, fazla zaman tüketilen ve pahalı olan bir yöntemdir. Büyük hacimli bir içeriği incelemek oldukça zordur ve fazla zaman alır.

— Bir içerik çözümlemesinin başarılı olabilmesi, araştırma sorusunun, yapılan önermenin ve toplanan verilerin doğru olmasına bağlıdır.

3.1.3. İçerik Analizi’nin Uygulandığı Alanlar

şimdiye kadar en çok kitle iletişim araçları üzerinde uygulanmış bir yöntem olan “içerik analizi” yöntemi, iletişim biliminin dışında sosyoloji, psikoloji, edebiyat, tarih, reklamcılık gibi birçok disiplinde de uygulanan bir yöntemdir. Kitle iletişim araçları üzerinde uygulanmasındaki amaç, genellikle ya kitle iletişim araçlarında zamanla meydana gelen değişimleri saptamak ya da toplum ve kültürde zamanla meydana gelen değişimleri belirlemektir. Birçok kesim, genellikle söylenen ya da yazılan her şeyin içerik analizine tabi tutulabileceğini

savunmaktadır. İçerik analizi yöntemi, araştırma kapsamında birtakım verilere ulaşamadığında, görüşme ya da mülakat yapılamadığında, soruşturma tekniğinin uygulanamadığı durumlarda başvurulmaya en elverişli yöntem olarak açıklanmaktadır. Birçok alanda çalışan çeşitli araştırmacılar tarafından kullanılabilen içerik analizi yöntemine sosyal, politik, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçları karşılamak için başvurulduğu göz önüne alındığında da konu bakımından da geniş bir yelpazeye sahip olduğu söylenebilir. Son yıllarda kitle iletişim araştırmacıları tarafından da yoğun olarak kullanılmaya başlanan içerik analizi yönteminde yöntem şu tür soruların çözümüne katkıda bulunmaktadır:

— Bir işletmenin çalışanları açısından, insan ilişkileri, toplam kalite, insan kaynakları vb. konularda verilecek bir formasyonun sonuçları neler olabilir?

— Jinekolojik bir muayenede hastalar neler hissetmektedirler?

— Günlük konuşmalarda, işçileri, yöneticilerden ayıran söylem özellikleri nelerdir?

— Aynı emir ya da talimatı, orduda, işletmede veya üniversitede vermek nasıl farklılaşmaktadır.

Bu açıklamalar, içerik analizinin global bir takım amaç ve hedefler gözetilerek tasarlandığını, yürütüldüğünü ve değerlendirildiğini göstermektedir.

İçerik analizinin farklı kullanım alanlarının bir panoramasını çizmek üzere, çeşitli uygulama örnekleri verelim:

— Kitle iletişiminin toplum üzerindeki kültürel etkisinin araştırılması,

— Bir savaş öncesinde ailelere yazılan mektuplar üzerinde çalışarak bu savaşa ilişkin tarihsel bilgi edinilmesi,

— Uyum sorunlarını anlamak için çocuklarla yapılan görüşmelerin analizi,

— Politik bir kampanyada rakiplerin propagandasını anlamaya yönelik analizler,

— Bir reklam kampanyasının amaca uygunluğunu sağlamak üzere bu kampanyada kullanılan temel ve yan temaların karşılaştırılması analizi,

— Telefon çağrılar ve iş notlarından hareketle bir işletmenin formol ve informel iletişim ağının belirlenmesi,

— Bir reklam sektörünün temel sentaksının veya semantik repertuarının içerik analiziyle saptanması,

— Ajanda notlarının veya günlüklerin analizi,

— Gazete, radyo ve televizyon haberlerinin analizi.

Görüldüğü gibi içerik analizi yönteminin uygulandığı alanlar ve konular yelpazesi oldukça geniştir. Söylenen ve yazılan her şey içerik analizine tabi tutulabilir (Bilgin; 2006, 9, 10).

3.1.4. Araştırmanın Konusu, Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma konusu olarak, ülke gündemine son zamanlarda büyük ölçüde yerleşmiş olan “Ergenekon Terör Örgütü” ile ilgili haberler seçilmiştir. Kanal D ve Samanyolu Televizyonları’ndaki ana haberlerde yayınlanan “Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması” ile ilgili haberlere karşı kamuoyunun gösterdiği yoğun alaka da bu konunun seçilmesinde etkili olmuştur. Ancak araştırma konusu olarak “Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması”nın seçilmesinin ardında siyasi bir durum aranmamalıdır. Keza araştırmanın amacı, yalnızca, kitle medyasının gündemdeki bir konuyla ilgili olarak kamuoyunu tam, doğru ve tarafsız bilgilendirip bilgilendirmediğinin belirlenmesidir.

1990’lı yıllardan itibaren yayın hayatına başlayan özel televizyon kanallarının o günden bu zamana büyük değişim yaşarak, fikir yayıncılığı anlayışından kitle yayıncılığına doğru bir geçişin gözlemlendiği önceki bölümlerde belirtilmişti. Araştırmanın amacı, ticari kar kaygısıyla ve dolayısıyla reytingleri artırma çabasıyla, kitle yayıncılığı anlayışı doğrultusunda yayın yapan bu özel televizyon kanallarının ülke gündemine oturan konular ve halkın önemli sorunları hakkında da aynı tavrı sergileyip sergilemediğini belirlemek ve bu kanalların

“ETÖ” ile ilgili haberleri sansasyonel biçimde mi yoksa halkın bilgilendirilmesi amacına uygun şekilde mi sunduğunu incelemektir.

Özel televizyon kanallarından olan Kanal D ve Samanyolu Televizyonlarının iki örnek kanal olarak alındığı araştırma, 24 Kasım 2009 ve 24 Nisan 2010 tarihleri arasındaki “Ergenekon Yapılanması” haberlerini kapsamaktadır.

Araştırmada kullanılacak yöntem ise özellikle son yıllarda kitle iletişim araçları üzerinde en çok uygulanan yöntemlerden biri olan “içerik analizi”dir. İçerik analizi yöntemi, araştırmacının amaca uygun olarak elde ettiği verilerde görünenin ardında görünmeyeni anlama çabasına hizmet eden bir yöntemdir. Araştırmacı, içerik analizi ile inceleyeceği konuyu istenilen şeye uygun ve sınırları belli olacak şekilde belirlemelidir. Ayrıca bir amaç, araştırma sorusu, hipotez ve bir de örneklem oluşturmalıdır. Araştırma sırasında ise araştırmacının kullanacağı birtakım teknikler ve alt birimler bulunmaktadır.

Bu araştırmada belirlenen hedef yani amaç, konu hakkında fikir yayıncılığı anlayışından kitle yayıncılığı anlayışına doğru yoğun bir geçiş gözlenen günümüz medyasının gündemde sıkça yer alan bir konu hakkında izleyici tam ve tarafsız bir şekilde, nesnel yayıncılık anlayışı çerçevesinde bilgilendirip bilgilendirmediğinin belirlenmesidir. Bu hedefe bağlı kalınarak belirlenen araştırma sorusu ise şudur: “Günümüz kitle medyası ülke gündemine yerleşen bir konu hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesini mi ön plana alıyor, yoksa konuya ticari açıdan bakarak sansasyonel biçimde hazırladığı haberler ile izleyici reytingini mi arttırmaya çalışıyor? Ayrıca televizyon kanalları izleyiciyi yönlendirme eğilimi gösteriyor mu?” Belirlenen bu araştırma sorularından sonra inceleme için bir örneklem oluşturulmuştur. Bu araştırma için ülke gündeminde en fazla yer alan ve kamuoyunun en fazla ilgi duyduğu bir konu olarak “Ergenekon Terör Örgütü Yapılanması” ile ilgili haberler seçilmiştir. Veri kaynağı olarak da bu haberlerin en fazla yayınlandığı ve izleyici kitlesinin yoğun olduğu iki özel kanal olan Kanal D ve Samanyolu televizyonları seçilmiştir. Araştırma boyunca altı aylık süreyle, bu iki kanalda yayınlanan “ETÖ” ile ilgili haberler gün gün incelenmiş ve günlük değerlendirmeler yapılmıştır. Bu iki kanalın seçilmesindeki amaç yalnızca popüler

kanallar olmasından kaynaklanmamaktadır. Bunun yanında iki kanalın da farklı yayıncılık anlayışına sahip olması, veri kaynaklarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Araştırmada öne sürülen hipotez ise, günümüz görsel medyasının kamuoyunu önemli konular hakkında bilgilendirirken tarafsız olmadığı ve fikir yayıncılığı anlayışından kitle yayıncılığı anlayışına doğru kaydığı yönündedir. Araştırma sırasında içerik analizi yönteminin tekniklerinden biri olan “değerlendirici analiz” tekniği kullanılmıştır.

Değerlendirici analiz tekniği tutum kavramıyla ilgilenmektedir. Yani toplanan verilerin içinde barındırdığı mesajların lehte veya aleyhte sergilediği tutumlarını incelenme amacını taşımaktadır. Bu araştırmada da iki özel televizyon kanalının konuya ilişkin yayınladığı haber içeriklerinde izleyiciye yönlendirici ve taraflı mesajlar iletip iletmediği, konuya ilişkin lehte ve aleyhte tutumlar sergileyip sergilemediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konu habercilik açısından çok önemli bir noktadır. Çünkü günümüzde insanlar ülkeyi ve kendilerini ilgilendiren durumlar hakkındaki ilk bilgileri medyadan almaktadır. Bu açıdan bakıldığında medyanın kamuoyunu doğru ve tarafsız bilgilendirmesi gerekmektedir. Yasama, yürütme ve yargı organlarından sonra dördüncü kuvvet olarak görülen medya eğer kamuoyunu bilgilendirirken işin içine yorumunu katarsa, konulara ilişkin haberlerde lehte ve aleyhte tutumlarını açık seçik ortaya koyarsa, ne medya sorumluluklarını yerine getirmiş olur, ne de izleyici tam ve doğru bilgilendirilir.

İçerik analizi yönteminde kullanılan çeşitli alt birimler bulunmaktadır. Bunlar; fiziksel birimler, sözdizimsel birimler, önermesel birimler, göndergesel birimler ve tematik birimlerdir. Araştırmamızda yararlanılan alt birimler fiziksel ve önermesel birimler olmuştur. Fiziksel birimde veri kaynağı olarak kullanılacak gazete, dergi veya televizyon yayınlarının boyu, adeti, yayınlanma süresi gibi fiziki durumlarla görsel- işitsel yayınlardaki süreler incelenmektedir. Önermesel birimde ise veri kaynağının içerdiği mesajların hangi önermelerde bulunduğu, nerelere göndermeler yapıldığı incelenir. Araştırmamızda da her iki kanalda yayınlanan Ergenekon Yapılanmasını içeren haberler altı ay boyunca incelenmiş, gün gün incelenen haberlerde konunun ne kadar yayınlandığı, video görüntülerine ne kadar zaman ayrıldığı göz önünde tutulmuştur. Önermesel birim açısından ele alındığında

ise haber spikerinin el kol hareketlerinden başlanarak, haber manşetlerinin, haberin içeriğinde kullanılan ifadelerin ne gibi önermelerde bulunduğu, nerelere göndermeler yapıldığı, bunların açık mı yoksa örtülü mü gerçekleştirildiği incelenmiştir. Tüm bunların amacı, bu iki popüler kanalın gündemdeki bir konuya verdikleri önemin saptanması ve tarsız yayıncılık anlayışına ne kadar uygun davrandıklarının belirlenmesidir. Biz de araştırmamızda tarafsızlığımızı korumak için her iki kanalı karşılaştırmalı olarak inceledik.

3.2. KANAL D VE SAMANYOLU TELEVİZYONLARI'NDAKİ “ETÖ” HABERLERİNİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

24 KASIM 2009 (SAMANYOLU): İlk sırada verilen haberin konusunu, basında “Ergenekon Terör Örgütü” olarak adlandırılan konu bağlamında gerçekleştirilen operasyonlarla ilgili yeni gelişmeler oluşturmaktadır. Hükümete ve ordu komutanlarına yönelik bazı darbe planlarının ortaya çıktığını izleyicilerle paylaşan kanal, bu plan içeriklerinin de neler olduğunu operasyonlarda ele geçirilen bazı belgelere dayandırarak izleyicilerle paylaşma yolunu seçmiştir. Kanal’ın bilgilerin aktarılmasında somut örneklerle dayanma yolunu seçmesi, izleyicide güven ortamı yaratırken, kanalın etkinliğini ve izleyici üzerindeki yönlendirme gücünü arttırmaktadır. 17 dakika süren haberde spiker, hiçbir yorum ve öznel değerlendirmede bulunmayarak, bilgileri haberin sınırlarına bağlı kalarak sunmaktadır.

24 KASIM 2009 (KANAL D): Konuyla ilgili hiçbir habere rastlanmamıştır.

27 KASIM 2009 (KANAL D): Basında konuya ilişkin “Ergenekon Terör Örgütü” ifadesinin yanı sıra “eylem planı, darbe planı, kafes” gibi terimler de sık sık kullanılmaktadır. 3. Sırada verilen ve dört dakika süren haberin içeriğini “kafes eylem planı” kapsamında gerçekleştirilen operasyonlarda ortaya çıkan yeni cephanelikler oluşturmaktadır. Ortaya çıkarılan yeni cephanelikler “kafes cephaneliği” olarak adlandırılırken, bu cephaneliklerde 14 silahın kayıp olduğundan bahsediliyor. Kana D televizyonunun konuyla ilgili verdiği manşet ise

izleyici telaşlandıracak, merak duygusunu arttıracak ve zihin bilmeccesine sokarak ekrana daha da kilitleyecek türden verilmiştir:

“EYVAH! BU SİLAHLAR KİMDE”

Habercilikte tarafsızlık anlayışıyla çok da örtüşmeyen bu manşete ayrıca spikerin “her an yeni gelişmeler olabilir” tahmini de eklendiğinde , hem kamuoyundaki telaş ve soru işaretlerinin daha da artma olasılığı güçlenmekte, hem de bu durum kamuoyunun konuya yönelik ilgisini daha da arttırmaktadır.

27 KASIM 2009 (SAMANYOLU): 7. Sırada verilen ve dört dakika süren haberin içeriğini, 27 Kasım günü Kafes Eylem Planı kapsamında göz altına alınan subaylar oluşturmaktadır. Göz altına alınan subayların Beşiktaş adliyesinde yargı önüne çıkarılacağını ve ardından da Hastal askeri cezaevine gönderileceğini anlatan spiker, aynı gün yine kafes eylem planı kapsamında Erzincan’da da bir binbaşının göz altına alındığı bilgisini izleyicilerle paylaşmıştır. Haber sunulurken, arka planda da göz altına alınan subayların Beşiktaş adliyesine getiriliş görüntülerine yer verilmiş, spiker herhangi bir yorum veya tahminde bulunmamıştır.

Değerlendirme: Her iki kanalın konuyla ilgili dört günlük haber akışına genel olarak bakıldığında, haberin içeriği, sunumu ve izleyiciye sunduğu somut belgeler hakkında büyük farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca iki kanalın ülkenin en önemli gündemlerinden biri olduğu düşünülen “Ergenekon Yapılanması” ile ilgili gelişmelere karşı verdiği önem bakımından da farklar bulunmaktadır. 24 Kasım günü Samanyolu’nun sunduğu Ergenekon haberinin içeriğinde konuya yönelik gerçekleştirilen operasyonlar, bazı subay ve askerlere ait darbe planları, kısacası konuyla ilgili olarak devletin elde ettiği gelişmeler, yaptığı yoğun çalışmaların sonucunda kat ettiği yol izleyiciye sunulmaktadır. Haberin sunumunda da tamamen somut belgelere dayanan kanal, operasyon anında kaydedilen görüntülere ve elde edilen belgelere yer verilmiştir. Bu da kanalın fikir yayıncılı anlayışıyla, kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevini ön plana aldığını ve açık bir sansasyon yaratmadığını göstermektedir. Samanyolu 24 Kasım günü “Ergenekon” haberlerine 17 dakika ayırırken, aynı gün Kanal D’de ülke

gündemine büyük ölçüde oturan bu konuyla ilgili hiçbir haber yayınlanmamıştır. Ancak 27 Kasım günü her iki kanal da konuya ilişkin haberlere yer vermiştir. İki kanalın da 27 Kasım günü yayınladığı haberlerin önem (gündem) sıralaması, haberlere ayırdığı vakit bakımından farklılık görülmezken, haberlerin içerikleri, sunum şekilleri ve kullanılan manşetler bakımından büyük farklar vardır.

Haberlere üçüncü sırada yer veren ve dört dakika yayınlayan her iki kanalda önem sıralaması bakımından bir farklılık yoktur. Ancak Kanal D operasyonlara ilişkin bilgi verirken, Samanyolu operasyonlar sonrası göz altına alınan subay ve askerleri konu almıştır. Çünkü Samanyolu bir gün önce operasyonlara ilişkin bilgi vermiştir. Yani Samanyolu televizyonu gündemdeki bu konuyla ilgili gelişmeleri Kanal D'ye göre bir adım önden takip etmektedir.

Haberlerin sunuluş biçiminde de çeşitli farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin; Kanal D ortaya çıkarılan cephaneliklerdeki 14 silahın kayıp olduğu bilgisini aktarırken, “eyvah, bu silahlar kimde” manşetini kullanmıştır ve spiker, “her an yeni gelişmeler olabilir” tahminin de bulunmuştur. Bu türden manşet ve yorumlarla Kanal D kamuoyunda bir telaş ortamı yaratmaktadır, izleyicinin konuya ilişkin ilgisini arttırmaktadır ve sonuçta adeta reytingleri arttırmaya yönelik bir tutum gözlenmektedir. Bunun yanında Kanal D'nin haber sunumundaki bu eğilimleri ve bulunulan yorumlar, yayıncılıkta tarafsızlık ilkesine uygun düşmeyen bir davranıştır. Samanyolu ise haberin sunumunda hiçbir öznel yargıda bulunmayarak, sadece konuya ilişkin belge ve görüntülere yer vermiştir; ve konuyla ilgili bilgilerin aktarılmasında bu davranışın sergilenmesiyle yorum izleyiciye bırakılmıştır.

4-5 ARALIK 2009 (SAMANYOLU): 4 Aralık tarihinde 4. sırada verilen ve on üç dakika süren haberde Ergenekon kapsamında devlete bazı ihbar mektuplarının gönderildiği, gönderilen ihbar mektuplarının altında albay Dursun Çiçek'in imzasının olduğu iddiaları üzerinde durulmaktadır. İddiaların doğru olması halinde ihbar edenin kimliğinin deşifre edilmeyeceğini vurgulayan spiker konuyla bağlantılı olarak da “şok ses kayıtları” ifadesiyle, Hıfzı Çubuklu ve karargahta görevli bazı subaylar arasında geçtiği iddia edilen ses kayıtlarını ayrıntılı bir biçimde izleyiciyle paylaşmaktadır. Burada izleyiciye daha şimdiden

birden fazla suçun işlenmiş olduğu mesajı üstü kapalı bir şekilde sunulmuştur. Haberin devamında ise Sabah Gazetesinin, 3 subayın kafes eylem planı kapsamında ifade vermesiyle ilgili haberin manşetine değinen spiker, “çarpıcı iddialara yer verildi” yorumuna ek olarak kullandığı mimiklerle de izleyicideki merak, ilgi ve kuşkuyu arttırma eğilimi göstermektedir. Kanalın bu tutumu izleyicinin taraflı olarak yönlendirilmesine sebebiyet verdiği için hem tarafsız yayıncılık anlayışına hem de etik haber çerçevesine pek uymamıştır. Ancak diğer yandan ortaya atılan iddialarla ilgili sürekli somut delillere dayanan kanal, bu konuda izleyicinin güvenini kazanma olasılığını da arttırmaktadır.

5 Aralıkta ise ilk sırada verilen ve on üç dakika süren haberin içeriğini, kafes soruşturması kapsamında gözaltına alınan generaller ve eski kuvvet komutanlarıyla ilgili Beşiktaş adliyesinde meydana gelen gelişmeler oluşturmaktadır. Haber sırasında Kanal D’de olduğu gibi adliye önünden canlı yayın yapan kanal, konuyla ilgili verdiği “GENERALLERE DARBE SORULUYOR” manşetiyle de kamuoyunun konuyla ilgili merakını ve ilgisini alevlendirmekte, izleyici zihnini harekete geçirmektedir. Bugün meydana gelen gelişmeleri “tarihi bir gün” yorumunda bulunan spiker, haberin devamında da Veli Küçük’ e ait olduğu iddia edilen söz konusu darbe günlükleriyle de ilgili bilgi vermiştir. Kanal konuyla ilgili bir yandan merak duygusunu arttıracak ve izleyicinin orduya olan güvenini sarsabilecek bir manşet vermiş, diğer yandan ise darbe günlükleriyle ve kafes eylem planı olduğu iddia edilen planlarla ilgili olarak yalnızca belgelere dayanma yolunu seçmiştir. Peki burada kanal taraflı mı yoksa tarafsız mı davranmaktadır? Ayrıca her iki kanal da kafes soruşturması kapsamında general ve komutanların yargılanmasını “tarihe geçecek bir durum” olarak açıklarken, bu konuda zihinlerdeki soru işaretlerini pek de silememiştir. Niçin tarihi bir gün? Tarihte hiç görülmemiş miydi ordunun darbe yaptığı peki?

4-5 ARALIK 2009 (KANAL D): 4 Aralık tarihinde konuyla ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır. 5 Aralık’ta ise 5. sırada verilen ve on dört dakika süren haberin içeriğini 27 Kasım günü Kafes eylem planı kapsamında gözaltına alınan üç eski kuvvet komutanının Beşiktaş adliyesinde yargı önüne çıkarılması oluşturmaktadır. Adliye önündeki gelişmelerin görüntülerle ayrıntılı

bir biçimde anlatıldığı haberde kanalın çeşitli yorumları, habercilikte tarafsızlık ilkesiyle tamamen ters düştüğü gibi konuyla ilgili olarak izleyici kitlesinin, kanalın görüşleri doğrultusunda yönlendirilmesi olasılığı çok güçlenmektedir. Konuyla ilgili olarak bu üç subay hakkında ortaya atılan iddiaların çok vahim olduğunu ortaya atan spiker ayrıca, bu günkü gelişmelerin “tarihe not düşürtecek” türden olduğunu izleyiciye aktarmıştır. Kafes ile ilgili haberin, Erdoğan’ın demokratik açılımla ilgili haberinden ve birkaç şehit ve provokasyon haberlerinden sonra verilmesi ise kanal tarafından izleyici zihninde “uğraşılması, halledilmesi gereken bu kadar çok konu varken, devlet tutmuş üç komutanı göz altına almış, haksızlıkta bulunmuş” şeklinde yeni bir fikir yaratılması kaçınılmaz hale gelmektedir. Burada kanalın, kamuoyu gündemini değiştirerek dikkatleri başka yönler çekme tutumu açık olarak gözlenebilmektedir. İlerleyen dakikalarda Beşiktaş adliyesi önünden canlı yayın yapan muhabir de, aradan dokuz saatin geçtiğini, bu uzun prosedürlere maruz bırakılan komutanların ağır suçlamalarla karşı karşıya kaldığını anlatırken, yine izleyiciyi zihin karmaşasına sokacak yeni bir yorum eklemiştir: “Bu durum Türk demokrasi tarihinde bir ilktir.”

Değerlendirme: Her iki kanalın da bu iki günde konuya ilişkin verdikleri haberlerin içeriğinde ve sunum şeklinde pek farklılık görülmezken, sunumda kamuoyuna vermek istedikleri mesajlar ve ülke gündemini ilgilendiren bir konuya verdikleri haber sıralaması ve ayırdıkları zaman bakımından farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin; her iki kanal da operasyonlar sonrası göz altına alınan asker ve generalleri haberine konu almış ve haberin sunumunda iki kanal da askerlerin yargılandığı İstanbul’daki Beşiktaş Adliyesi önünden muhabirleriyle canlı bağlantılar kurmuştur. Ancak, Kanal D konuya ilişkin haberi beşinci sırada verirken, Samanyolu televizyonu ilk sırada vermiş ve konuyu ülkenin en önemli gündemi ilan etmiştir. Haberlerin sunumunda her iki kanalın da görüş ayrılıklarına ve tarafsız yayıncılıktaki farklılıkları açık bir biçimde görülmektedir. Kanal D’nin haberi “demokratik açılım, provokasyon ve şehit” haberlerinden sonra vermesi, kamuoyunda generallerin yargılanması konusunda taraflı davrandığı izlenimi yaratırken, “ülkede uğraşılması gereken bir çok sorun varken, bu generallerin yargılanması boşuna” gibi bir yönelim oluşmaktadır. Samanyolu televizyonunun da “GENERALLERE DARBE SORULUYOR” manşetiyle verdiği haber hem

kamuoyunda orduya karşı duyulan güveni zedelemektedir, hem de Veli Küçük'e ait olduğu iddia edilen günlüklerle generallerin ifadeleri arasında bağlantı kurulmaya çalışılarak, kanalın bu tezi güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Bunların yanında 4 Aralık'ta Samanyolu konuyla ilgili haber yayınlarken, Kanal D'nin hiçbir habere yer vermemesi, kanalın ülke gündemini kamuoyuna bir adım geriden aktardığını ve kamuoyu gündeminin belirlenmesinde önem sıralaması açısından başka konuları ön plana almak istediği görülmektedir.

11, 12, 13 ARALIK 2009: Her iki televizyon kanalında da hiçbir habere rastlanmamıştır.

16-17 ARALIK 2009 (KANAL D): 16 Aralık günü üçüncü sırada verilen üç dakika süren haberin içeriğini kafes eylem soruşturması kapsamındaki yeni göz altılar oluşturmaktadır. Spikerin, “Ergenekon sanıklarının yine üç misafiri vardı” açıklamasıyla başladığı haberin devamında yaptığı bir eleştiri dikkat çekmektedir. Dursun Çiçek davasıyla ilgili olarak bilgilerine başvurulmuş subayların daha sonra serbest kalmasını eleştiren spikerin üstü kapalı bir biçimde “onlar ifadelerini verdikten sonra yoğun güvenlik önlemleriyle tekrar salıverilirken, önceki üç tutuklu komutanın tutukluluk halleri niçin hala devam ediyor, yolunda gitmeyen birşeyler var” şeklinde verdiği mesaj, izleyicideki merak duygusunu da arttırmıştır. Manşetinin “ERGENEKON SORGUSU; BEŞ ALBAY İFADE VERDİ” şeklinde verildiği haberde spikerin coşkulu tavırları ve sol elinin işaret parmağını göstererek masaya vurma, izleyicideki bu taraflı coşkuyu da arttırmaktadır. Ayrıca haberde, komutanların adliyeye yoğun güvenlik önlemleriyle geldiği görüntüler tüm ayrıntılarıyla izleyiciye aktarılmıştır.

17 Aralık'ta ise yedi dakika süren haberin içeriğini Orgeneral İlker Başbuğ'un Ergenekon ile ilgili olarak Trabzon'da katıldığı bir savaş gemisi ziyaretinde yaptığı açıklamalar oluşturmaktadır. Başbuğ'un ordunun içinde bulunulan süreçten büyük rahatsızlıklar duyduğunu, orduya adeta psikolojik bir savaş açıldığını, ülke bütünlüğü için halkın da birlik ve beraberlik içinde olmasını istediğini anlattığı açıklamasını sunarken spikerin de konuya yönelik yaptığı açık ve öznel yorumlar, jest, mimik ve el kol hareketleri ve anlık tepkilerle izleyiciyi yönlendirmesi nesnel habercilik anlayışına oldukça ters bir tablo oluşturmaktadır.

Örneğin; “seyirciler gündem alev alev, Genelkurmay başkanı savaş gemisinden çok sert konuştu, terörden Ergenekon savcılarına, sokak çatışmalarından siyasetçilere kadar herkese mesajlar gönderdi” ifadelerini kullanırken yerinde duramayan bir hareketlilikle sürekli olarak sol elinin işaret parmağını göstermesi, spikerin de Başbuğ gibi bazı mesajlar iletmek istediği ve Kafes eylem planının orduyla ilişkilendirilmesine karşı olduğu görülmektedir. Haberin manşeti ise; “BAŞBUĞ ZEHİR ZEMBEREK: “TERÖRLE İLİŞKİLENDİRMEYİN” şeklindedir.

16-17 ARALIK 2009 (SAMANYOLU): 16 Aralıkta ikinci sırada verilen ve sekiz dakika süren haberde olağanüstü hal konusuna geniş yer veren kanal, ülkede meydana gelen provokatif görüntülerinin ardından “bunların arkasında da Ergenekon mu var” sorusunu sormaktadır. Konuyla ilgili olarak emekli bir komutandan gelen bir mektupta bu gibi karmaşaların kasıtlı olarak çıkarılacağı bilgisinin yer aldığını anlatan spiker, bu gelişmelerin ülkeyi bir uçuruma sürüklediği yorumunu yapmıştır. Spiker bu yorumuyla bilerek veya bilmeyerek izleyici yönlendirmektedir ve izleyicideki kuşku, korku ve endişe gibi duyguları daha da hararetlendirmektedir. Devamında ülkenin yirmi yıl geriye çekilmeye çalışıldığını ifade eden spikerin bu açıklamaları yüksek ses tonu ve coşkulu bir beden diliyle aktarması aynı şekilde izleyiciyi de konuya karşı coşkulandırmaktadır. Haber sırasında ülkenin çeşitli yerlerinde çıkan provokasyonların görüntüleri tehlike alarmı niteliği taşıyan bir fon müziğiyle izleyiciye aktarılmaktadır.

17 Aralıkta ise dördüncü sırada verilen Ergenekon haberi öncesinde olağanüstü hal konusuna ve Diyarbakır’da meydana gelen provokatif hareketlere geniş yer ayıran spiker, haber sırasında bunların arkasında ETÖ (Ergenekon terör örgütü) mü var? Sorusunu açıkça sormaktadır. Konuyla ilgili olarak verilen manşet de yine kanalın konuyla ilgili düşüncesini destekleyecek bir nitelik taşıırken, manşette kesin bir dil kullanılması da dikkatlerden kaçmaz: “İDDİA EDİLEN ETÖ KAOS İSTİYOR”. Kanalın manşette kesin bir dil kullanmasını sağlayan şey ise somut belgelere dayanılmasıdır. Çünkü kanal, operasyonlar sırasında ele geçirilen belgelerde Ergenekon’un gerekirse terör örgütüyle iş birliği

yapılabileceğini önerdiğini öğrenmiş ve bunu izleyiciyle paylaşmıştır. Haberin devamında ise çeşitli provokasyon görüntülerine yer verilirken, operasyonlarda ele geçirilen belgelerin konuyla ilişkili kısımları da ayrıntılı bir biçimde izleyiciye aktarılmıştır.

Sonraki haber de Ergenekon Sanığı Birol Başaran ile ilgilidir. Başaran ile ilgili bu haberde oldukça eleştirel ve alaycı bir tutum sergilediği açıkça belli olan spiker, Başaran'ın “beni yanlış anladılar, ben kendimi böyle anlatmak istiyorum” gibi ifadelerini “Birol Başaran kendini düzeltti, çark etti” gibi yorum ve alay dolu açıklamalarda bulunurken, bu alaycı ve eleştirici tavırlar beden dili ve mimiklerinde de kendisini göstermektedir. Spikerin yüzündeki tebessümle ve kaşlarını havaya kaldırmış şekilde şaşırان gözlerle sunduğu haberin manşeti ise, “ERGENEKON SANIĞI ÇARK ETTİ”/“GERÇEKTE NE DEMEK İSTEMİŞ (!)” şeklinde ironik bir manşettir. Buradan acaba “Başaran kendini kurtaramayacağını anlayınca, hakim ve savcıların suyuna gitme yolunu seçti” anlamı mı çıkarılması gerekmektedir?

Bir sonraki haber de Van'da gerçekleştirilen bir operasyon sonrasında ele geçirilen çeşitli mühimmatlarla ilgili. Bu kez spikerin kaşlarını çatarak konuyla ilgili bilgileri aktarması, izleyicide de konunun dikkate alınması gerektiği havasını uyandırmaktadır ve kamuoyunun aklında olan soruyu spiker sormakta gecikmemiştir: “Van'da ele geçirilen mühimmatlarla Ergenekon kardeş mi?” Haberler 11 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Konuyla ilgili iki günlük haber akışı verilen Kanal D ve Samanyolu Televizyonlarının arasında haberlerin gündem sıralaması, sunulan içerikler ve verilmek istenen mesajlar arasında önemli farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin; 16 Aralık tarihinde Kanal D'nin Ergenekon Yapılanmasına ilişkin haberinin içeriğini üç komutandan sonra tutuklanan diğer subaylar oluşturmaktadır. Haberin içeriğinde sonradan tutuklanan subayların ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmasını eleştiren kanal, general gibi, toplumda önemli kimliğiyle ön plana çıkmış şahsiyetlerin tutukluluk hallerinin devam etmesini bir haksızlık olarak görmekte ve bunu eleştirirken de yayıncılıkta tarafsızlık ilkesine aykırı davranarak, kamuoyunu da kendi tutumları

doğrultusunda yönlendirme olasılığını arttırmaktadır. Aynı gün Samanyolu, provokasyon haberlerine geniş yer vermiş ve ülkede meydana gelen bu karmaşık ortamın ardında ETÖ' nün olabileceği savını kamuoyunda güçlendirmeye çalışmıştır. Haberde ayrıca ihbar mektuplarındaki ETÖ' nün amacının ülkede kaos ortamı yaratmak olduğu iddiasına yer veren kanal, ileri sürdüğü savın kamuoyunda daha çok taraftar bulması için kanıt olarak sunduğu izlenimi yaratmaktadır. Haberlerin önem sıralamasında da farklılıklar olduğunu belirttiğimiz kanallardan biri haberi üçüncü sırada ve üç dakikalık zaman diliminde verirken, diğer kanal ise ikinci sırada ve sekiz dakikalık zaman diliminde vermektedir.

Bir sonraki günde de, sunulan haberler içerik bakımından iki kanalda farklılıklar arz etmektedir. Ancak bu kez her iki kanalın spikeri de haberi sunarken öznel yorumlar, jestler, mimikler ve coşkulu hareketlerde bulunmuştur. Kanal D haber boyunca Genel Kurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un ETÖ ile ilgili açıklamalarına yer verirken, Samanyolu yine provokasyonların ardında Ergenekon Yapılanmasının olabileceği savını gündemine taşımıştır. Ancak bir gün önce giriş yaptığı konuyu bugün daha da güçlendirmiş, bu kez daha net bir dil kullanmaya başlamıştır. "ERGENEKON KAOS İSTİYOR." Aynı gün, duruşma sırası ve sonrasında tutum değişikli yapan bir Ergenekon sanığını alaycı ifadelerle gündeme alan Samanyolu, burada da tarafsızlık anlayışına uygun düşmeyecek tavırlar sergilemektedir. Çünkü spiker, kamuoyunu bilgilendirirken öznel yargılarını da kullanmaktadır. Samanyolu'nun konuyla ilgili verdiği son haber ise, yapılan operasyonlar sonrası ele geçirilen mühimmatlar ile ilgilidir. Özet olarak aynı gün Kanal D bir konu işlemişken, Samanyolu üç konu işlemiş, ancak hükümetin önemli bir kişinin açıklamalarını haber sınırları içine almamıştır. Bu da son zamanlarda karşımıza çıkan görsel medyanın "biz bilginin ne kadarını verirsek, kamuoyu o kadarını alır" gücü, açık bir örneğini burada göstermektedir.

20 ARALIK 2009 (SAMANYOLU): Üçüncü sırada verilen ve on bir dakika süren haberde, Ergenekon'un telekulağı olduğu iddia edilen Levent Ersöz'e hastanede yattığı bir gece düzenlenen suikast girişimi anlatılmaktadır. "HASTANEDE KURŞUN SESLERİ... ERSÖZ SUSTURULMAK MI

İSTENİYOR?” manşetiyle verilen haberde spiker Ersöz’ün en önemli özelliğinin ordu içinde darbe hazırlığı yaptığının ve Türkiye’ye yönelik plan ve olayları destekleyen bir kişi olduğunun altını çizmektedir. Sonraki haberde de ordu mensupları arasındaki ölümlere değinen kanal, izleyicilerin aklında olan bir soruyu da dile getirerek bu ölümlerin gerçekten intihar mı yoksa cinayet mi olduğu üzerinde durmuş, bu konuda da deniz kuvvetlerinden Ali Tatar’ın intiharını gündeme taşımıştır. Kanal açıkça intihar mı cinayet mi dememektedir; ancak, manşette bunu sezme kaçınılmaz derecede açıktır: “BİR ŞÜPHELİ İNTİHAT DAHA.” Bu haber açıkça Ergenekon haberi olarak verilmez, ama Kafes haberinden hemen sonra verilmesi kanal’ın bu konuda da Ergenekonculardan şüphelendiğini göstermektedir.

20 ARALIK 2009 (KANAL D): İlk sırada verilen haberin konusunu Ali Tatar’ın kendi silahıyla intihar etmesi oluşturmaktadır. Spikerin habere başlarken iki eli birbirine kenetlenmiş bir vaziyette ve dramatik bir yüz ifadesiyle “Ergenekon Savcıları Ali Tatar”ın tutuklanmasına karar vermiş ancak üç gün sonra Tatar serbest bırakılmıştı. Fakat hakkında yeniden tutuklama kararı çıkınca Tatar intihar etti” şeklinde açıklamalarda bulunması izleyicinin duygusal etkiye açık hale gelmesine neden olmaktadır. Spiker, bu ifadelerle sadece izleyicinin duygularını yönlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda Tatar’ın intiharını bazı kesimlere yüklemektedir. Bu da izleyicinin bu duygu karmaşası sonrasında bazı kesimlere tepkili ve hatta düşmanca bir tavra bürünebileceği ihtimalini doğurmaktadır. Çünkü spikerin bu ifadelerinden sonra izleyici, “Tatar haksız yere mi suçlandı da bu durumu kaldıramayarak intihar etti” sorusunu sorabilmektedir. Sonraki haber ise İstanbul Tıp Fakültesi hastanesi iç hastalıkları bölümünde yatan Ergenekon sanığı Levent Ersöz’e yönelik suikast girişimi ile ilgili. “LEVENT ERSÖZ’Ü MÜ VURACAKTI” manşetiyle verilen haberde, yakalanan kişinin subay Erhan Keskin olduğu bildirilmektedir.. Haberler üç dakika elli saniye sürer.

23 ARALIK 2009 (SAMANYOLU): İkinci sırada verilen ve dokuz dakika süren Ergenekon haberi Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve yardımcısı Bülent Arınç’a yönelik suikast girişimiyle birlikte verilmiştir. SUIKASTLER... ERGENEKON İDDİANAMESİ İSTENDİ... manşetiyle verilen haberde Erdoğan

ve Arınç’a yönelik suikast girişiminin de verilmesi, kanal’ın bu konuyu yine Ergenekon’a yüklediğini göstermektedir. Haberin devamında da Atabeyler çetesinin davasına bakan bir savcının bu suikast girişimiyle ilgili dava dosyasını İstanbul başsavcılığından istediği anlatılmaktadır. Bunun sebebi de Atabeyler çetesine düzenlenen bir operasyonda Başbakan’a ait bilgiler ve evinin krokisinin ele geçirilmesi gösterilmiştir. Haberde daha sonra ERGENEKON-ATABEYLER KARDEŞLİĞİ başlığıyla birlikte çeteye düzenlenen operasyon görüntüleri tüm ayrıntılarıyla verilirken, spiker ele geçirilen mühimmatların insanın kanını donduracak nitelikte olduğunu vurgulamaktadır. Ergenekon ile bağlantılı olarak işlenen bir başka konu ise yine Ali Tatar’ın ölümüyle ilgilidir. Bu kez konuyu farklı bir açıdan ele alan kanal, diğer medya organlarını eleştirerek konunun medya organları tarafından dramatize edildiğini , konuyla ilgili olarak kamuya gerçek olmayan bilgilerin verildiğini, Ergenekon kapsamında hakkında soruşturma açılan komutanlardan sonra polislerin yanına geldiğini görmesi üzerine intihar ettiği bilgilerinin yanlış olduğunu ortaya koymuştur. Bu yönüyle kanal, izleyici zihninde yeni karmaşalar yaratırken, kafalardaki soru işaretlerini manşetine taşımaktadır: “İNTİHAR... DEZENFORMASYON... AKILLARI KURCALAYAN ÇOK SORU VAR.”

23 ARALIK 2009 (KANAL D): İkinci sırada verilen ve on dört dakika süren haberin konusunu Arınç’a yönelik suikast girişimi oluşturmaktadır. Haberin ayrıntıları verilirken spikerin, sağ elinin işaret parmağını kaldırarak, gözlerini kısarak ve kaşlarını çatarak konuşması konuya yönelik tepkisini açıkça göstermektedir. Ayrıca spikerin bu beden hareketlerine “ilginç, son derece ilginç, çok esrarengiz” ifadelerini de eklemesi, bu haber sırasında nesnel habercilik anlayışından son derece uzaklaşıldığını göstermektedir ki, bu da kamuoyunu kanalın isteği doğrultusunda yönlendirilmeye açık hale getirmektedir.

Değerlendirme: Burada iki kanalın konuya ilişkin haberlerinin içerikleri birbirine benzemekle birlikte bu kez de içerik çeşitliliği ve haberlerin önem sıralaması bakımından farklılıklar gözlenmektedir. 20 Aralık 2009 tarihinde haberine on bir dakika ayıran Samanyolu, Ali Tatar adlı bir askerin intiharını ve Ergenekon Yapılanmasının tele kulağı olduğunu duyurduğu Levent Ersöz’e ilişkin

yapılan suikast girişimlerini kamuoyuna aktarırken, aynı konuları gündemine taşıyan Kanal D, haberlere yalnızca üç buçuk dakika ayırmıştır. 23 Aralık tarihinde de her iki kanalda konu çeşitliliği, kamuoyuna sesleniş biçimleri ve aşılacak istenen fikirler farklılık arz ederken, her iki kanalda da kamuoyunu kendi düşünceleri doğrultusunda yönlendirme çabaları gözlenmektedir. Bu tarihte Samanyolu, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'a yönelik suikast girişimlerini, yine Levent Ersöz'e yönelik yapılan girişimi, devam eden ETÖ operasyonlarında ele geçen mühimmatları ve Ali Tatar'ın intiharını işlerken; Kanal D ise yalnızca Bülent Arınç'a yönelik suikast girişimini konu almaktadır. Her iki kanal da kamuoyuna farklı mesajlar vermeye çalışırken Kanal D, Ali Tatar'ın intiharının arkasında yatan sebep olarak Ergenekon Yapılanmasıyla adının geçmesini ve ifadesinin alınmasını gösterirken, spikerin kullandığı jest ve mimikler izleyicinin duygusuna hitap etmektedir. Yani burada duygusal bir yönlendirme söz konusudur. Samanyolu ise Ali Tatar'ın intihar ettiğine inanmadığını, basında yanlış bilgilerin dolaştığını ve kamuoyunun duygusallıkla yönlendirilmeye çalışıldığını belirtirken, izleyiciyi uyarıcı bir tavırla güven kazanmakta, ancak bu yolla da kamuoyunu kendi fikirleri doğrultusunda yönlendirmek istemektedir. Samanyolu'nun savunduğu fikir ise Tatar'ın intihar etmediği, ölümünün şüpheli olduğu, örgüt ile ilgili bilgi vermemesi için yine örgüt tarafından öldürüldüğü yönündedir.

24 – 25 ARALIK 2009 (SAMANYOLU) : Ergenekon ile ilgili açık bir haber bulunmamakla birlikte Bülent Arınç'a yönelik yapılan suikast girişimiyle ilgili olarak verilen bilgiler ve ortaya konulan iddialar, izleyici üzerinde Ergenekon yapılanması ile bağlantılı bir haber izlenimi yaratmaktadır. Bülent Arınç'ın konuyla ilgili yaptığı açıklamalarla başlayan haberde, özellikle bu suikast girişiminin arkasında Türk Silahlı Kuvvetlerinin olduğu iddialarının altı çizilmekte ve Genelkurmay Başkanından tatmin edici bir açıklama beklendiği belirtilmektedir. Bir sonraki gün de kanal, konuyla ilgili haberinde daha geniş bilgilere yer vermiş ve spiker “başka kimler hedefte” sorusunu sorarak izleyici zihninde yeni açılımlar yapmıştır. Üçüncü sırada verilen haberin hemen arkasından Ergenekon Yapılanması ile ilgili bir haberin verilmesi ise yine izleyicide bu konuların birbirleriyle ilişkili olduğu izlenimi yaratmaktadır.

Konuyla ilgili haberin içeriği de spikerin “çok kritik bilgilere sahip bir Ergenekon sanığı” olarak izleyiciye tanıttığı Levent Ersöz’e yapılan suikast girişimi ve bu sırada kameraların çalışmamasıyla ilgilidir. Kanal’ın bu haberde vurguladığı nokta, bu suikast girişiminde olduğu gibi Danıştay saldırısında da kameraların çalışmaması olmuştur. Kanalin özellikle bu konuyu vurgulaması “bu olayların arkasında aynı kişiler mi var, peki bu kişiler kim, amaç ülkede yeni bir sansasyon mu yaratmak” gibi soruları gündeme taşımaktadır. Haberler 16 dakika sürmüştür.

24 – 25 ARALIK 2009 (KANAL D) : Birinci ve ikinci sıralarda verilen haberlerin ilkinin Ergenekon savcılarının birbirlerini şikayet etmesiyle ilgili kısa bir haber oluşturmaktadır. Bu haberin arkasından da 1993 yılında 33 askerin şehit edilmesiyle ilgili olarak Sırrı Sakık’ın sorgulandığı bilgisi verilmiştir. Bir sonra ki gün de Tuncay Özkan ve Hurşit Tolon’un Ergenekon kapsamında sorgulandığı haberi yayınlanmıştır. Haberler yedi dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Haber sıralamasında farklılık göstermeyen Samanyolu ve Kanal D televizyonlarının buna karşın konuyla ilgili olarak farklı gündemler belirlediği ve haberlere ayırdıkları zaman bakımından birbirlerinden ayrıldığı görülmektedir. Samanyolu, habere iki günde 16 dakika ayırırken, Kanal D ise 7 dakika ayırmıştır. Haberlerin sunumunda spikerlerin tutumu ve izleyiciye aktardıkları mesajlarda da farklılıklar görülmektedir. Örneğin; Kanal D, haberi sunarken “Türkiye’de şimdiye kadar görülmemiş sıcak mı sıcak gelişmeler yaşanıyor” yorumu yapmaktadır. Burada gözlemlenen amacın, izleyicinin konuya yönelik ilgisini arttırmak ve izleyiciyi heyecanlandırmak olduğu görülmektedir. Ayrıca, spikerin haberlerin sunumu sırasında sergilediği beden hareketleri ve yüz mimikleri de kanalın konuya yönelik tutumlarını açıkça ortaya koymakta ve yine izleyicide anlık tepkiler yaratmaktadır. Ancak bu tutumlar izleyici kitlesini açık bir yönlendirmeye maruz bırakmaktadır. Samanyolu’nda ise spikerin beden dili konuşmamaktadır ama burada da açık ve örtülü sorular sorularak ve konular arasında bağlantılar kurularak, örtülü bir yönlendirme yapılmaktadır. Örneğin; 25 Aralık tarihinde Bülent Arınç’a yönelik yapılan suikast girişiminin ardından Ergenekon sanığı olan Levent Ersöz’e yapılan suikast girişimi haberine geçilmesi Kanalin, “bu iki olay da aynı kişiler tarafından mı yapılmıştır, bunların arkasında

Ergenekoncular mı var, birileri susturulmaya mı çalışılıyor” gibi şüpheleri açık bir şekilde ortaya koyduğunu göstermektedir.

26–27 ARALIK 2009: Her iki kanalda da konuya yönelik haber yayınlanmamıştır.

4-5 OCAK 2010 (SAMANYOLU): 4 Ocak tarihindeki haberin içeriğini “amirallere suikast iddianamesinin kabul edilmesi” oluşturmaktadır. 3. sırada verilen haberde Genelkurmay Başkanı Başbuğ’un konuya yönelik açıklamalarına vurgu yapılmıştır. Spikerin haberin sunumunda sık sık “şanlı ordumuz” ifadesini kullanması ve sergilediği sert yüz ifadeleri Kanalı, “Bülent Arınç’a yönelik suikast girişiminin ardında TSK mı var” iddialarını kabul etmediği ve Genelkurmay başkanının açıklamalarının arkasında olduğu yönünde bir tavır sergilediğini göstermektedir. Ayrıca aynı tarihte Ergenekon cuntacılarını değerlendiren kanal, cuntacıların halka birer terörist gibi davrandığını söyleyerek, izleyicide durumun sanıldığından daha ciddi olduğu düşüncesini uyandırmıştır. 5 Ocak tarihinde ise 2. sırada verilen haberin içeriğini Deniz Kuvvetleri Komutanı İbrahim Fırtına’nın basına yansıyan ve tarafından reddedilen ifadeleri oluşturmaktadır. Diğer bir haberde de Amirallere suikast iddiası kapsamında ifade veren subaylardan bahsedilmektedir. Haberler 16 dakika sürmüştür.

4-5 OCAK 2010 (KANAL D): İlk sırada verilen ve “Bahriyeli Soruşturması” manşetiyle sunulan haberin içeriğini amirallere suikast iddianamesi oluşturmaktadır. İddianame içeriği ile ilgili çeşitli bilgiler sunan kanal, suikast planlarının bir subay tarafından yapıldığı ve çok sayıda kişinin fişlendiği iddialarına da haberde yer vermektedir. 5 Ocak tarihinde ise yine ilk sırada verilen haberde “kozmik oda” incelemesinden sorumlu hakime içinde sekiz kurşun bulunan bir mektubun verilmesi anlatılmaktadır. “Kozmik tehdit” manşetiyle verilen haberde, kanal özellikle sekiz kurşun konusu üzerinde durarak bu kurşunların Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan sekiz askeri mi temsil ettiği tahmininde bulunmakta ve bu konuda izleyici zihninde yeni fikir açılımları yapmaktadır. Haberler 8 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Her iki kanalın da habere verdiği öncelik sırası ve haberde gündeme taşıdıkları içerikler aynıdır. Ancak aynı konuları sunarken, dikkat çektikleri noktalarda farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin; 4 Ocak tarihinde her iki kanal da “amirallere suikast iddianamesi” ni anlatmıştır. Fakat Samanyolu, haberde Genelkurmay Başkanı Başbuğ’un açıklamalarını vurgularken, Kanal D ise iddianame içeriğiyle ve ortaya atılan iddiaları ön plana almıştır. Bu farklılığın sebebi nedir; iki kanalın da savunduğu ideolojiler mi yansıtılmaktadır izleyiciye, yoksa bu iki kanal da konuyu kamuoyuna aktarırken taraflı mı davranmaktadır? Yine 5 Ocak tarihinde Kanal D, gündemine bir hakime gönderilen içi kurşun dolu bir tehdit mektubunu alırken, niçin Samanyolu başka bir içerik sunuyor kamuoyuna?

9- 10 OCAK 2010 (SAMANYOLU): 3. sırada verilen ve on dakika süren haberlerden ilkinin Dursun Çiçek’in attığı iddia edilen ıslak imza oluşturmaktadır. Çiçek’in imza attığı iddia edilen belge içeriğinin masum halkı kullanmaya ve hapishanelerde çürütmeye yönelik bir amaç taşıdığını izleyiciye aktaran spiker, haberin devamında da Ergenekon kapsamında ele geçirilen belgelerden kesitler okuyarak öne sürülen bu iddiaları kamuoyu zihninde kanıtlamaya çalışır bir tutum sergilemektedir. Ayrıca, Çiçek ile ilgili gelişmelere şüpheli bir tavırla yaklaştığı açıkça gözlemlenebilen spiker, özellikle Çiçek’in önce 18 saat sonra da 48 saat tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılmasına vurgu yaparak izleyicide emniyete ve hukuka karşı da şüphe oluşmasına sebep olmaktadır. 10 Ocak tarihinde de gündemine “kozmik oda İncelemesi”ni alan kanal, incelemelerden sorumlu hakimın aldığı notların askeriye tarafından incelendiğini ön plana çıkararak, konuya ilişkin düşünce ve şüphelerini bir kez daha izleyiciye aktarmaktadır. Burada izleyici zihninde yaratılan yeni düşünce ise incelemelerin tarafsızlık içinde gerçekleştirilemediği ve hakimın araştırmalarda birileri tarafından sınırlandırıldığı yönündedir. Kanal tarafından takınılan bu tutum, izleyicinin açıkça yönlendirilmesine sebep olabilmektedir. Haberler 19 dakika sürmüştür.

9- 10 OCAK 2010 (KANAL D): 9 Ocak’ta açıkça Ergenekon ile ilgili bir haber sunmayan kanal, Edirne CHP milletvekili ve Belediye Başkanı Hamdi Sedef’in makam odasında bulunan bir televizyonda ele geçirilen görme ve

dinleme cihazı üzerine bir röportaj gerçekleştirirken, özellikle telekulak operasyonuna vurgu yapmakta ve izleyiciye bu olayın arkasında Ergenekon kapsamında araştırma yapan devletin bulunabileceği, bunun da diğerleri gibi bir operasyon olabileceği mesajı aktarılmaktadır. Ayrıca kanalın irdelemeye çalıştığı başka bir mesaj da AKP Hükümetinin CHP ile ilgili bir açık aradığı yönündedir. 10 Ocak tarihinde ise Bülent Arınç’a yönelik suikast iddialarını gündemine taşıyan kanal, subaylardan ele geçirilen krokilerin şifrelerini çözmeye çalıştığını söyleyerek, ulaştıkları sonuçların ise bu krokilerin bir suikasttan çok sıradan bir adres gibi gördükleri yönündedir. Kanal bu tutumuyla ve incelediği krokide yazan adresin Arınç’a ait olmadığını açıklamasıyla da subayların “biz o sırada başka bir görevdeydik” ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin “biz o subayları başka bir göreve vermiştik” açıklamalarını destekleyici bir tutum sergilemekte ve izleyiciyi açık bir yönlendirmeye maruz bırakmaktadır. 3. sırada verilen haberler 9 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Haber sıralamalarında farklılığın gözlenmediği, ancak haberlere ayrılan süre bakımından birbirinden ayrıldığı gözlenen kanallar, konuya ilişkin içeriklerinde de birbirinden ayrılmıştır. Örneğin; Samanyolu gündemine “ıslak imza”yı ve “kozmik oda”yı alırken, Kanal D ise “telekulak operasyonu” benzeri olarak sunduğu bir olayı ve Arınç’a yönelik suikast iddialarını ön plana almıştır. Bu içeriklerdeki farklılıklar medyanın çeşitliliğiyle mi yoksa medya organların taraflı tutumlarıyla mı açıklanmalıdır. Bu içerik farklılıkları görüldüğünün aksine yüzeysel değildir; çünkü bir kanal izleyici zihninde devletin organlarına yönelik kuşkular yaratırken, diğer bir kanal da direkt olarak devlete karşı bir güvensizlik tutumu sergilemektedir. Örneğin; Samanyolu televizyonu, ele geçirilen belgelere rağmen Dursun Çiçek’in rekor zamanda serbest bırakıldığını vurgularken, Kanal D ise CHP’li bir Belediye Başkanının makam odasında bulunan bir cihazı ön plana alarak, bunun devlet tarafından gerçekleştirilen incelemelerden biri olabileceği olasılığı üzerinde durmaktadır. Ayrıca Samanyolu Ana Haber spikerinin haberleri sunarken şaşırır, tebessüm eder ve öfkelenir yüz ifadeleri kullanması ve Kanal D Ana Haber spikerinin ise el kol hareketlerini ön plana çıkarması, her iki kanalın da öznel yorumlarını haber içeriklerinde gizlemeyi başaramadıklarını göstermektedir.

11-13 OCAK 2010 (SAMANYOLU): 3. sırada başlayan haberlerin ilkinin Ergenekon sanığı Veli Küçük oluşturmaktadır. “Veli Küçük mafyanın bir uzantısıdır” manşetiyle verilen haberde avukat Adil Serdar Saçan’ın Küçük’e ilişkin iddiaları konuya ilişkin savunma ve ifadelerden bölümler okunarak kamuoyuna sunulmaktadır. İzleyicinin karşısına konu kapsamındaki iddialarını belgelere dayandırarak çıkan kanal haberine, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Ergenekon’un arka bahçesi mi olduğu şeklindeki diğer iddialarıyla devam etmektedir. “hedef kardeş kanı dökmek” manşetiyle başka bir habere geçen kanal, bu kez de Ergenekon’un amaçlarını çözme eğilimi göstermekte ve örnek olarak izleyiciye çeşitli illerde gerçekleşen provokasyonların görüntülerini sunmaktadır. Böylece kamuoyunu bilinçlendirme yolunu seçen kanal, izleyiciye “bu tip kargaşalara aldanmayın, bu karışıklıkları yaratan Ergenekon’un amaçlarına araç olmayın” şeklinde mesajlar iletmektedir. Sonraki gün de Ergenekon sanıklarından Levent Ersöz ile ilgili bir habere yer veren kanal, konuya ilişkin olarak da ilk yakalandığında kalp rahatsızlığı sebebiyle hastaneye yatan Ersöz’ün aslında böyle bir sorununun olmadığına vurgu yapmıştır. Kanalin burada vermek istediği mesaj ise sanıkların hapisanede yatmak yerine türlü bahanelerle hastaneye sevk edildikleri yönündedir. Haberle ilgili olarak da çeşitli belge ve ifadelere zaman ayıran kanal, sonraki sırada da “örtülü ödenek” davasından bahsetmektedir. “Milletin parası örgüte mi gidiyor” manşetiyle habere giriş yapan kanal, manşetteki soruyu izleyici nazarında doğrulamak için de Şener Eruygur adına açılan ve milyonlarca lira yatırılan 39 adet para hesabını örnek göstermiştir. Haberler 19 dakika sürmüştür.

11-13 OCAK 2010 (KANAL D): İlk sırada verilen ve 4 dakika süren haberde yine kozmik oda’yı gündemine taşıyan kanal, kozmik oda incelemesinde alınan güvenlik önlemlerini anlatmıştır. Sonraki gün de “emniyette deprem” manşetiyle 3 rütbeli askerin görevden alındığını açıklayan kanal, devamında da Samanyolu’nda olduğu gibi Levent Ersöz’ü konu almaktadır. Haberler 8 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Bu kez her iki kanalda da sunulan içerikler ve haberlerin öncelik sıralaması bakımından farklılık gözlenmemiştir. Ancak Samanyolu

televizyonu haberlerine 19 dakika ayırırken, kanal d ise 8 dakika ayırmıştır. İki kanal arasında gözlemlenen bir başka konu ise haberlerin sunuş biçimidir, ancak her iki kanalda da izleyiciyi takındıkları tutumlar çerçevesinde de yönlendirme eğilimi görülmektedir. Fakat bunu Samanyolu açık yorumlar yerine daha çok manşetlerinde ve haber içeriklerinde gerçekleştirirken ve iddialarını izleyiciye belgelerle sunarken, Kanal D spikeri ise el kol hareketleri, yüz ifadeleri ve öfkeli tavırlarıyla haber içeriğine açıkça öznel yorumlarını katma yolunu seçmektedir. Örneğin; Samanyolu “örtülü ödenek” davasında milletin parası örgüte mi gidiyor sorusunu sorarken, Şener Eruygur’a ait 39 adet banka hesabını örnek göstermiştir. Kanal D’de ise Levent Ersöz ile ilgili haberi sunarken spiker, sağ elini sol omzuna kaldırarak ve işaret parmağıyla uyarır nitelikte beden hareketlerinde bulunarak, izleyicide anlık tepkiler ve coşkular yaratmıştır.

14, 16, 19 OCAK 2010 (SAMANYOLU): 3. ve 4. sıralarda verilen haberlerde kanal “Örtülü Ödenek” davasıyla, “Poyrazköy iddianamesi”yle, Ergenekon sanıklarından Levent Ersöz ile ve çeşitli illerde ortaya çıkan provokasyonlarla ilgili konuları ön plana almıştır. Örtülü Ödenek davasında kayıp olan ve Ergenekon Terör örgütüne gittiği iddia edilen 7,5 trilyon paraya vurgu yapan kanal, manşetinde de “7,5 trilyon ile neler yapılır” sorusunu sorarak, arka planda mobilya dükkanlarından küçük bakkallara kadar her kesimden kareler sunarak, izleyiciye masum insanların ödedikleri vergilerin nereye gidebileceğinden bahsedilmiştir. Poyrazköy iddianamesinin içeriği hakkında da kamuoyuna kapsamlı bilgiler sunan kanal, ayrıca ele geçirilen yeni cephanelikler ilgili de bilgi ve arama görüntülerine yer vermektedir. Haberin sunumu esnasında şimdiye kadar yapılan tutuklama görüntülerine, Beşiktaş Adliyesi’ne ve Poyrazköy’e ilişkin arşiv kayıtlarını geniş bir içerikle izleyiciye sunan kanal, böylece önceden yaşanmış gelişmelerin bir hatırlatmasını yapmıştır. Ergenekon yapılanmasının amaçlarından biri olarak kanalın savunduğu, provokasyonlarla ülkede karışıklık yaratma iddialarına da yeniden yer veren Samanyolu, çeşitli provokasyon görüntülerini izleyiciye sunarken, haberde kullandığı manşette ise açık yorumlarını ortaya koymuştur: “Hain eyleme büyük tepki”. Bunlardan başka Hrank Dink cinayetine de haberinde yer ayıran kanal, konuyla ilgili olarak aydınların yapmış olduğu açıklamalara yer vererek, bu olayın arkasında

Ergenekoncuların olabileceği olasılığı üzerinde durmuştur. Kafes eylem planı kapsamında ele geçirilen belgelerde “amaçlara ulaşmak için gerekirse aydınların öldürülebileceği” bilgisinin altını çizen kanal, izleyiciye de “bunun bir örneği Dink cinayetidir. Hrak Dink bir aydındı ve öldürüldü” mesajıyla yeni şüphelerin kapısını açmıştır. Kanal, Ergenekon kapsamındaki haberlere bu tarihler arasında 29 dakika ayırmıştır.

14, 16, 19 OCAK 2010 (KANAL D): Bu tarihler arasında Kanal D’de Ergenekon kapsamında herhangi bir haber yayınlanmamıştır.

Değerlendirme: Ergenekon kapsamındaki haberlerine gündeminde geniş yer ayıran Samanyolu televizyonuna karşın, Kanal D konuya ilişkin herhangi bir haber yayınlamamıştır. Konu çeşitliliği bakımından da izleyiciye zengin bir içerik sunan kanalın, kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevini yerine getirdiği görülmektedir. Hrank Dink cinayetinden, ETÖ’nün amaçlarına, Örtülü Ödenek davasından, Poyrazköy iddianamesine kadar kamuoyunun haberdar olması gereken tüm konuları gündemine alan kanal, bilgilendirme işlevini yerine getirirken buna karşın izleyiciyi belli düşünce ve tutumlar çerçevesinde yönlendirme yolunu da seçerek tam olarak nesnel davranmamıştır. Ancak kanal, konuya ilişkin iddialarını ortaya koyarken anlık tepkilerin aksine bunları belge ve görüntülere dayandırma yolunu seçmiştir. Bu da izleyici nazarında kanala ve sunulan içeriklere yönelik güveni arttırmaktadır.

23-24 OCAK 2010 (SAMANYOLU) : 2. sırada verilen haberlerin içeriğinde kanalın gündemini tamamen değiştirdi görülmektedir ve bu içerikler ülkede yeni ortaya çıkarılmış olan “balyoz darbe planı” ile ilgilidir. Balyoz darbe planı olarak ülkenin gündemine henüz oturmuş olan konu ise “Ergenekon” ile bağlantılıdır ve aynı örgütün Türkiye için hazırladığı planların daha da ötesinde amaçlar içeren bir uzantıdır. “Başbakan’a gözdağı”, “darbe sırasında yapılacaklar”, sinsi plan nasıl ortaya çıktı” gibi manşetlerle sunulan haberlerin içeriğinde kanal, Ergenekon’un bir uzantısı olan “Balyoz Darbe Planı”nda ülke için tasarlanan konular anlatılmıştır. Kanal, “cuntacılar” olarak adlandırdığı darbe plancılarının gece saat 03:00’te ülkeye operasyon düzenlemeyi planladıklarını, polisleri ele geçireceklerini, gizlice yeni hapishanelerin yapıldığını ve birçok

insanın hapishaneye atılacağını, cuntacıların askeri ve bürokratik makamlarda rüşvetçi, para ve kadın düşkünü kişiler istediğini kamuoyuna anlatmaktadır. Bu iddiaları bir varsayım olmaktan çıkarmak isteyen kanal, haberlerin devamında da izleyiciye ele geçirilen belgelerden, telefon görüşmelerinden ve görüntülerden de kesitler sunmaktadır. Kanal, Türkiye için planlanan şeylerin neler olduğunu kamuoyuna anlatırken, sürekli olarak olayın ciddiyetini izleyiciye kanıtlamaya çalışır bir eğilim göstermektedir ve bu konu hakkında sık sık iktidarın sözlerine ve toplum girişimlerine yer vermektedir. Haberler 34 dakika sürmüştür.

23-24 OCAK 2010 (KANAL D): Kanal 23 Ocak tarihinde konuya ilişkin herhangi bir habere yer vermezken, bir sonraki gün tıpkı Samanyolu televizyonunda olduğu gibi “balyoz Darbe Planı” ile ilgili bir habere yer verilmiştir. Ancak haber içeriklerinde büyük farklılıklar gösteren kanal, bu konuda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın bir konuşmasını yayınlarken, “henüz kesinlik gösterdiği açıklanmamış olan Balyoz konusunda Başbakan’ın yapmış olduğu konuşma, ülkede gereksiz bir panik havası yaratmaktadır, bu darbe planının gerçekliği kesin değildir” ifadeleriyle kanal, bu konudaki öznel yorum ve düşüncelerini izleyiciye yansıtmaktadır. Bunun örneği de kanalın verdiği manşette görülmektedir: “Erdoğan’dan Balyoz”, “balyoz Planı Gerçek İması”. 4. sırada verilen haber, 6 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Her iki kanalın da gündemlerini değiştirdiği görülmekle birlikte, gündem içeriklerinde, habere verdikleri öncelik sıralamalarında ve konuya ayırdıkları zaman bakımından farklılıklar yaşandığı gözlenmektedir. Samanyolu televizyonu haberleri ikinci sırada ve 34 dakika gibi uzun bir sürede yayımlarken, Kanal D’nin de 4. sırada sunduğu haber içeriğinde yalnızca Başbakan Erdoğan’ın konuşmasının yer aldığı ve haberin 6 dakika sürdüğü görülmektedir. Ayrıca her iki kanal da konuya yönelik tutumlarını izleyici karşısında gizlemeyi başaramamış ve kendi tutumları doğrultusunda gündem içeriklerini belirlemiştir. Mesela, Samanyolu konuya gerçekliği kesinleşmiş bir darbe planı olarak bakarken, Kanal D konunun henüz kesinleşmediğini ve çeşitli açıklamalarla ülkede gereksiz bir panik yaratılmaya çalışıldığını ifade etmektedir. Ancak, Samanyolu Televizyonunun bu konuda yayınladığı kesin belgeler,

görüntüler, telefon kayıtları ve yapılan operasyon çekimleri varken, Kanal D'nin bunları gerçekdışı varsaydığı görülmektedir. Her iki kanalda da spikerlerin açık yorumları ve izleyiciyi yönlendirebilecek beden hareketleri bulunmazken, iki kanal da yorumlarını daha çok belirledikleri haber içeriklerinde ve kullandığı başlıklarda gizlemiştir. Yani “Erdoğan’dan Balyoz”, “Boynumuzu Asla Bükmeyeceğiz”, “Sinsi Plan Nasıl Ortaya Çıktı” manşetlerinde olduğu gibi gizli bir yorum söz konusudur.

26-28 OCAK 2010 (SAMANYOLU) : İkinci sırada verilen haberlerin içeriklerini “Balyoz Darbe Planı” ve Ergenekon kapsamındaki “Poyrazköy İddianamesi” oluşturmaktadır. Darbe planı kapsamında sık sık Taraf gazetesinin “Fatih Camii Bombalanacaktı” haberine vurgu yapan kanal, haberin devamında da izleyiciye önceki günlerde olduğu gibi darbe kapsamında yapılması planlan konularla ilgili çeşitli bilgiler sunmuştur. Konuya ilişkin iktidar ve muhalefetin açıklamalarına da yer veren kanal, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi lideri Deniz Baykal’ın bu konuyu bir aşk dizisine benzetmesine vurgu yaparak, spikerin mimiklerinde de görüleceği gibi bunun bir alay haline getirilmesine tepkili olduğu görülmektedir. “İşte Plan: Sokağa Tanklarla Gireceğiz” manşetiyle verilen haberin arka planında da sık sık askerilerin ve camilerde namaz kılan cemaatlerin görüntülerine yer verilmektedir. Poyrazköy İddianamesiyle ilgili olarak da emekli asker Doğu Perinçek ve Başbakan’a Suikast Planı konularına yer veren kanal, haberinde özellikle askerlere vurgu yaparak “darbe ve asker” arasındaki bağlantıyı çözme eğilimi göstermektedir. Poyrazköy İddianamesi sanıkları olan askerlerin davalarının sivil mahkemede görüleceği konusuna vurgu yapan kanal, arka planda da şimdiye kadar yapılan operasyonların, ele geçirilen belgelerin, cephaneliklerin ve çeşitli gazete manşetlerinin sunumunu yaparak, izleyiciye unutulması olası konuları yeniden bir hatırlatmasını yapmıştır. Haberler 23 dakika sürmüştür.

26-28 OCAK 2010 (KANAL D): “Balyoz Darbe İddiası” manşetiyle verilen haberlerde, konunun manşetten de anlaşılacağı gibi bir iddiadan ibaret olduğunu savunan kanal, buna ilişkin olarak Başbakan Erdoğan’ın açıklamalarına yer vermekte ve kesinliği kanıtlanmamış bir olay hakkında kamuoyunda gereksiz bir panik yaratıldığı savunmaktadır. CHP Lideri Deniz Baykal’ın “Başbakanı

görevini yerine getirememekle suçladığı konuşmasına haberinde yer veren kanal, Samanyolu'nda olduğu gibi Poyrazköy sanıkları askerlerin sivil mahkemede yargılanmasıyla ilgili olarak da izleyiciye kısa bir bilgi sunmaktadır. Haberler 10 dakika sürmüştür.

Değerlendirme: Her iki kanalda da ülke gündemine ilişkin farklı tutum ve eğilimler görülmektedir. Örneğin; Samanyolu Televizyonu Türkiye ile ilgili darbe planların yapıldığını savunurken, Kanal D ise bunların birer iddia olduğunun altını çizmektedir. Bir kanal belgelerle, görüntülerle ve ses kayıtlarıyla izleyici karşısına çıkarken, diğer kanal ise bunların bir varsayım olduğuna kanaat getirmektedir. Peki izleyici bu olayın olduğuna mı yoksa olmadığına mı inanmalıdır? Ya da gerçekte hangisi doğrudur? Bu olay var mıdır yoksa yok mudur? Bu iki kanalın da izleyiciye sundukları arasında keskin farklar bulunmaktadır. Samanyolu'nun izleyiciye konuya ilişkin daha fazla ve inandırıcı materyal sunduğu dikkate alındığında, Kanal D'ye oranla kamuoyu nazarında inandırıcılığının daha da arttığı görülmektedir. İki kanal arasındaki en önemli farklardan biri de budur: Samanyolu televizyonunun Kanal D'ye oranla genel anlamda ortaya koyduğu her sav'a belgelerle inandırıcılık kazandırma eğilimi daha fazladır. İki kanal arasındaki farklardan biri de yine haberlere ayırdıkları sürede ortaya çıkmaktadır. Samanyolu, ayırdığı 23 dakikalık süre ile konuyu Kanal D'ye oranla gündemine daha fazla taşıdığını göstermiştir.

29-30 OCAK 2010 (SAMANYOLU): 43 dakika yayınlanan Ergenekon'a ilişkin haberlerde Samanyolu; Poyrazköy İddianamesine, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik hazırlanan suikast planına, örgütle ilişkili olduğu tespit edilen bazı komutan ve askerlere ve son olarak da Ergenekon Terör Örgütünün (yapılan aramalarda ele geçirilen belgelere dayandırılarak) Türkiye için yaptıkları planlara yer vermiştir. Poyrazköy iddianamesiyle ilgili olarak örgüte üye olmak ve devletin askeri mühimmatlarını saklamak sebebiyle tutuklanan 19 askeri sanık davasının iddianameyle birleştirilebileceğini anlatan kanal, suikast planlarıyla ilgili belgelerin de Deniz Binbaşı Emre Onat'a ait bir bilgisayardan ele geçirildiğinin de altını çizerek, bu konuda asker-örgüt bağlantısına vurgu yapmıştır. Başbakan Erdoğan'a ilişkin suikast planı hakkında kamuoyunu bilgilendirirken spikerin

yoğun olarak kaşlarını çatması ve örgütün çocuklara yönelik planlarından bahsederken de yüzünü ekşitmesi, kanalın haber aktarımı sırasında tarafsızlığını koruyamayarak, habere yorumunu kattığını göstermektedir. ETÖ'ye ait bazı askeri mühimmatların Ege denizine döküldüğünü anlatan kanal, bu cephaneliğin sahibinin de bir Yarbay olduğunun altını çizerek, izleyiciye “bazı kişi ya da grupların devletin önemli makamlarına yükseldikten sonra bu makamları kendi kötü planları için kirlettikleri” mesajını iletmektedir. Özellikle asker-örgüt bağlantısını çözme eğilimi gösteren kanal, askeriye içindeki şüpheli ölümleri de sık sık vurgulayarak, ETÖ'nün ülke için yaratabileceği sıkıntıların sanıldığından daha da ciddi olduğunun bilgisini sunmaktadır. Haberler sunulurken kanal sürekli olarak, Beşiktaş Adliyesinin, tutuklanan askerlerin, 1980 yılına ait darbelerin, operasyonların ve ele geçirilen cephaneliklerin görüntülerine yer verirken, ortaya attığı iddialara ilişkin olarak da ihbar mektuplarından ve telefon görüşmelerinden kesitler vermiştir.

29-30 OCAK 2010 (KANAL D): 18 dakika süren haberlerde Poyrazköy İddianamesine, komutanlara suikast davası sanıklarına ve genelkurmayın Ergenekon kapsamında 162 subayı sorguya çekmesine yer veren kanal, konuyla ilgili yorumunu ve tutumunu açıkça ortaya koymuştur. Örneğin; 162 subayın sorguya çekilmesinin bir saygısızlık olduğunu savunan kanalın bu konuya ilişkin tutumu haberin “162 subaya ‘balyoz’”manşetinde açıkça gözlenmektedir. Kanal, askerlerin sorgulanmasını bir balyoz darbesine benzetmiştir.

Değerlendirme: Her iki kanalda da hem içerik hem de konuya karşı duyulan tutum bakımından farklılıklar görülmektedir. İki kanal da kendi tutum ve eğilimleri doğrultusunda da izleyiciye farklı mesaj ve içerikler iletmiştir. Örneğin; Samanyolu televizyonu Başbakan'a suikast iddialarına yer verirken, Kanal D ise bu konuya haberinde hiç yer vermemiştir. Samanyolu, Ergenekon kapsamındaki davaların birleştirilmesi konusunu izleyiciye sunarken, Kanal D gözüaltına alınan 162 subayı haberin zirvesine taşımıştır. Kamuoyuna sunulan mesajlar bakımından da ele alındığında Samanyolu'nun Ergenekon-asker ya da örgüt – asker ilişkisini deşifre etme eğilimi gözlenmekte, Kanal D'de ise konu kapsamında ordu mensuplarının gözüaltına alınmaları kınanmaktadır. Güncel bir

konu olarak iki kanalın da konuya ayırdıkları zaman ve verdikleri önem bakımından farklılıklar tespit edilmektedir. Örneğin; Samanyolu bu iki günlük haberine 43 dakika ayırırken, Kanal D'nin yalnızca 18 dakika ayırdığı gözlenmiştir. Ayrıca, Samanyolu'nun konuya ilişkin sunduğu belge ve görüntü kayıtlarının Kanal D'ye oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

10-11 ŞUBAT 2010 (SAMANYOLU): 4. sırada verilen ve toplamda 18 dakika süren haberlerin içeriklerinde izleyiciye Ergenekon soruşturması kapsamında adı geçen bazı subayların intiharları, Ergenekon örgütü hakkındaki şantaj iddiaları, Albay Dursun Çiçek'e ait olduğu iddia edilen ıslak imza ve yine Ergenekon sanıklarının birbirleriyle ilişkileri sunulmuştur. Haberlerin sunumunda düşünce ve tutumlarını izleyiciye yansıttığı gözlemlenen kanal, kendi tutumunu en fazla haber manşetlerine yansıtmıştır. Örneğin; subayların intiharını şüpheli bulan kanalın, bunların birer intihar değil, Ergenekon'un bir eylemi olarak düşündüğünü haber manşetinde açıkça görmek mümkündür: “Şüpheli İntihar” “Ergenekon mu Yaptı?” ya da “ıslak imza” konusunda iddiaların gerçek olduğunu savunan ve bazı kesimlerce reddedilen ıslak imzanın Dursun Çiçek'e ait olduğunu düşünen kanal, bu tutumunu “ İmza Çiçek'in ama avukatı kararı beğenmedi” manşetiyle açıkça göstermektedir. Haberlerin sunumunda bu tip iddialarda ve kesin kanılarda bulunan kanal, iddialarını izleyici nazarında kanıtlamak için de haber boyunca içeriklerle bağlantılı olarak çeşitli yazı dokümanları, telefon kayıtları ve bazı görüntüler sunmuştur.

10-11 ŞUBAT 2010 (KANAL D): 6. sırada verilen ve 10 dakika süren haberlerin içeriklerinde izleyiciye Samanyolu'nda olduğu gibi Ergenekon soruşturmasında adı geçen subay Berk Erden'in intihar olayı, ETÖ tarafından yapıldığı iddia edilen suikast planları ve tehditler ve bu konuda mercek altına alınan bazı askerler ile ilgili bilgiler ve iddialar sunulmuştur. İntihar eden subay haberinde bir generalin Ergenekon hakkındaki konuşmasını ön plana alan kanal, suikast iddianamesi konusunda bazı askerlerin şüpheli görünmesi konusunda ve yapılması planlanan suikastlara karşı ise taraf olduğu düşünceleri açıkça ortaya koyucu bir manşet kullanmıştır: “askerler suçlanıyor” ,“böyle rezillik olur mu?” “bunun hesabını kim verecek”.

Değerlendirme: Haber içerikleri ve gündemdeki konuya ayırdıkları zaman bakımından birbiriyle benzerlik gösteren iki kanal arasındaki en önemli fark, ön plana çıkardıkları fikirlerle ilgili olmuştur. Örneğin; Samanyolu televizyonu intihar eden subay ile ilgili haberinde olayın şüpheli olduğu ve bunun Ergenekoncular tarafından bir susturma eylemi olarak yapılabileceği fikrini ön plana alırken, Kanal D ise cenaze töreninde Ergenekon soruşturması hakkında konuşan bir generalin açıklamalarına vurgu yapmıştır. Bunun yanında Samanyolu televizyonu haberlerin sunumu sırasında “Ergenekon mu yaptı, bunların arkasında Ergenekon mu var?” gibi iddiaları izleyiciye sunarken, Kanal D ise “olayları gerçek suçlusu kim, askerler boşuna mı suçlanıyor, ordu mensuplarına haksızlık mı yapılıyor?” soruları üzerinde durmaktadır. Ayrıca her iki kanalın da tüm iddialarını, tutum ve düşüncelerini manşetlerine yansıttığı görülmektedir. Örneğin; Samanyolu haberlerinde “Ergenekon mu yaptı? Şantaj mağdurları çok”, “Kafesten Ergenekon çıktı” gibi manşetler ile Kanal D ise “Askerler suçlanıyor”, “Böyle rezillik olur mu?” manşetleri bunu açıkça göstermektedir.

12-16 ŞUBAT 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve dördüncü sıralarda verilen haberlerde toplam sekiz haber yayınlanmıştır. Bunlardan ilki Ergenekon İddianamesinde yer alan “suikast planları” konusuyla ilgilidir. İddianamede yer alan suikast listesiyle ilgili izleyiciyi bilgilendiren ve suikastlardan birinin de Sabiha Gökçen havalimanına yapılacağını anlatan kanal, bu konuyu deşifre eder şekilde manşetinde “Namlunun ucunda kimler vardı?” sorusunu sormuştur. Ergenekon terör örgütünün halkı birbirine düşürmeyi amaçladığına vurgu yapan kanal, bunun için de Devrimci Karargah terör örgütünü kurduğunu ve halk içinde çeşitli provokasyonlar yapıldığını iddia ederek izleyicide bu konu hakkında halkı bilgilendirme çabasına bağlı bir sezi yaratmaktadır. Bu olayların arkasında ETÖ’nün olduğunu savunan kanal, bu haberiyle ilgili manşetinde de aynı şüpheleri dile getirmektedir: “Devrimci Karargah’ı kim yönlendirdi?”. Konuya ilişkin sunduğu dokümanlar da yine kanalın duyduğu şüpheler ve ortaya attığı iddialara karşı birer kanıt sunma eğilimini göstermektedir. Haberlerinde özellikle Ergenekon’un Erzincan’daki ayağını oluşturmakla suçlanan Başsavcı İlhan Cihaner haberine daha fazla zaman ayıran ve özellikle kişinin başsavcılık makamına sıkça vurgu yapan kanal, burada da Ergenekon yapısı altındakilerin

geniş bir alana yayıldıklarının ve devletin önemli kademelerinde yer aldıklarının vurgusunu yaparak, izleyicide yeni zihin açılımları yaratmaktadır. Sonraki haberinde de gözaltılara ve Erzincan'daki tank gösterilerine yer veren kanalın, haberin devamında da Ergenekon soruşturması kapsamında olayın başından beri yaşananların kısa bir tekrarını yaparken özellikle makam-mevki vurgusu yapması, izleyicide örgüt yapılanmasının güçlü ellerde olduğu kanaatini yaratmaktadır. Haberler 20 dakika sürmüştür.

12- 16 OCAK 2010 (KANAL D): Konuya ilişkin ilk sıralarda verilen ve 30 dakika süren sekiz haber yayınlanmıştır. Tıpkı Samanyolu'nda olduğu gibi suikast iddianamesine, hedefteki kişilere, Başsavcı İlhan Cihaner'in gözaltısına ve Devrimci Karargah Örgütüne haberinde yer veren kanal, Samanyolu'ndan farklı olarak da Genelkurmay Başkanının konuyla bağlantılı olarak orduya ilişkin konuşmasına yer vermiştir. Ordunun Ergenekonculukla suçlanması konusunda “askerin morali” manşetiyle haberine başlayan kanal, bu konuda Başbuğ'un çeşitli gezilere çıkacağını izleyiciye anlatırken kamuoyunun orduya olan güvenini sağlama ve koruma eğilimi göstermektedir. Devrimci Karargah Örgütüyle ilgili soruşturmanın da tamamlandığını anlatan ve konuya yönelik doküman örnekleri sunan kanal, bir gazetecinin de içinde bulunduğu çeşitli suikast planlarının yapıldığını açıklarken özellikle gazeteciye vurgu yapması, izleyicide halkın sesi konumundaki kişilerin bazı kişilerce susturulmaya çalışıldığı mesajı uyandırmaktadır. Ergenekon Soruşturması kapsamında İzmir'de gözaltına alınan iki komutandan sonra Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaneri'nin gözaltına alınması haberine geçen kanal, bu konulara ilişkin taraflılığını ve tepkisini ortaya koyacak manşetler kullanmıştır: “Ege’de deprem: İki komutan ifadede”, “Başsavcı Gözaltında”. Başsavcıya yapılan baskın görüntülerine haberde sıkça yer veren kanalın, bir başsavcıya yapılan bu davranışın Türk tarihinde bir ilk olduğunu anlatırken, konuyu bir fay hattına ve depreme benzetmesi olaya duyduğu tepkiyi açıkça ortaya koyduğunu göstermektedir.

Değerlendirme: Haber sıralaması ve konuya ayrılan zaman bakımından ele alındığında bu tarihler içerisinde Kanal D'nin Ergenekon haberlerine Samanyolu Televizyonundan daha fazla önem verdiği gözlenmiştir. Kanal D

Ergenekon ile ilgili haberleri 1. ve 2. sırada, Samanyolu ise 5. ve 6. sıralarda izleyiciye sunarken, Kanal D'nin yayınladığı haberler 30 dakika, Samanyolu'nun ise 20 dakika sürmüştür. Her iki kanal da sunduğu içerikler itibariye birbiriyle benzerlik göstermesine karşın, vurgu yaptıkları konularda ve verdikleri mesajlarda birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin; Samanyolu Devrimci Karargah Örgütünün Ergenekon tarafından oluşturulduğu fikrini savunurken, Kanal D yalnızca konuyla ilgili dokümanlar sunmakla yetinmiştir. Samanyolu televizyonu gözaltı haberlerinde Ergenekon- Asker bağlantısı olup olmadığı şüphesi üzerinde sıkça dururken, Kanal D ise askerlerin bu kadar sorgulanmasının ve gözaltına alınmasının orduya yapılan bir saygısızlık olduğu fikrini savunmakta ve Ergenekon-Asker bağlantısı iddialarını çürütme eğilimi göstermektedir. Kanal D, Genelkurmay Başkanının konuya ilişkin açıklamalarına haberinde geniş yer verirken, Samanyolu konuyla ilgili hiçbir haber yayınlamamıştır. Kanal D, gözaltına alınan Başsavcıya yapılan baskın ve suçlamaların, bir hakaret olduğu fikrini haberinde vurgularken, Samanyolu Televizyonu ise izleyiciye Ergenekoncuların devletin önemli makamlarında yer aldığı iddiasını mesaj olarak sunmaktadır. Bu farklılıkların yanında iki kanal arasındaki en büyük benzerlik ise kendi fikirlerini ve takındıkları tutumları haber sunumunda izleyiciye yansıtmaları ve tarafsız yayıncılık anlayışından uzaklaşmalarıdır.

Her iki kanal da ortaya koydukları iddiaları kanıtlamak için haber sunumu sırasında konuya ilişkin olarak operasyon ve gözaltı görüntülerine, ele geçirilen belgelere ve çeşitli ses kayıtlarına geniş yer vermiştir.

19-20 ŞUBAT 2010 (SAMANYOLU): 22 dakika süren haberlerde özellikle gözaltına alınan Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner ve HSYK (Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu) üzerinde duran kanal, bu haberler ile birlikte çeşitli şüphe ve iddiaları izleyiciye sunmuştur. Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan savcılar baskı altına alındığı ve HSYK'nın görevini yerine getiremediği iddialarını savunan bir grup avukatın açıklamalarına yer veren kanal, habere ilişkin olarak "HSYK'ya büyük tepki: Savcılar baskı altında" şeklindeki kesin yargılı bir manşet sunmasına karşın, HSYK'nın savcılar baskı altına almak yerine onları korudukları iddiasında bulunmaktadır. HSYK ile bağlantılı olarak,

gözaltı sırasında Başsavcı İlhan Cihaner'in makam odasına baskın düzenleyen birkaç savcının görevden alınmasına ilişkin haberinde kanal, kendi görüşünü yansıtan “Ergenekon’un yargıya uzanan eli” manşetiyle açıkça söylenmese bile bu elin HSYK başkan ve başkan yardımcıları olduğu iddialarını izleyiciye ulaştırmaktadır. Kanalin özellikle bu iddialara haberinde sıkça vurgu yapması, kamuoyunun devletin diğer önemli makamlarına olduğu gibi yargı organına da şüpheyile bakmaya başlamasına sebep olmaktadır. Konuya ilişkin iddiaları ve şüpheleri kanıtlama eğilimi içerisinde Cihaner tarafından HSYK’ya bir mektup yazıldığını anlatan kanalın, bu habere ilişkin manşetinde de şüphelerini kanıtlamaya yönelik bir tavır sergilediği gözlenmektedir: “HSYK’ya bir mektup yazmış: Savcıyı görevden alın mesajı”. Kanal, bu iddialara kanıt olarak da mektuptan kesitler okumuş ve izleyici zihninde yeni şüpheler ve sorular yaratmıştır ki o da Cihaner’in kendinden emin olmayan tavırlar içerisinde davrandığı ve bazı şeylerin örtbas edilmesi için yeni savcı atamaları istediği yönündedir. Kanalin haberde özellikle konunun bu yönlerine vurgu yapması, yine kamuoyunun yargı organına ilişkin güvensizlik duygusu geliştirmesine neden olmaktadır. Haberlerinde şüpheli tavırlarını sürdürmeye devam eden kanal, Ergenekon soruşturması kapsamında adı geçen subay Oktay Yıldırım’ın intihar etmesiyle ilgili olarak da intihar mı cinayet mi sorusu üzerinde durmuştur. Haberde özellikle Ergenekon sanığı İbrahim Şahin isimli şahısla Oktay Yıldırım’ın yakın ilişki içinde olduğuna vurgu yapan kanal, zihinlerde “bu intiharın arkasında Ergenekon mu var?” ve “bu gerçekten intihar mı yoksa Ergenekon’un susturma cinayeti mi?” sorularını oluşturmaktadır. Konuya ilişkin şüpheli eğilimini sürdürmeye devam eden kanal, yine açık yorumlar yerine izleyicisine üstü kapalı mesajlar iletme yolunu tercih etmiştir.

19–20 ŞUBAT 2010 (KANAL D): 1. sırada verilen ve 14 dakika süren haberlerinde kanal iki haber üzerinde durmuştur: Bunlardan birincisi Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un Brüksel’deki bir toplantı konuşmasındaki ses kaydının internette yer almasıyla, ikincisi ise gözaltına alınan Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner ile ilgilidir. Başbuğ ile ilgili haberinde özellikle “ses kaydının nasıl alındığı” sorusu üzerinde duran kanal, konuyla ilgili olarak bazı olasılıkları dile getirmenin yanı sıra bazı eleştirilerde de bulunmuştur. “Bir

Genelkurmay Başkanının ses kaydı bile rahatlıkla alınabiliyorsa o kişinin bir güvenliği yoktur” diyerek devletin bazı organlarını bu konuda eleştiren kanal, özellikle operasyon kapsamındaki dinlemelerin artık Genelkurmay Başkanına kadar sızabileceği olasılığına vurgu yapmaktadır. İlhan Cihaner ile ilgili olarak da kanal tarafından “son dakika” olarak yayınlanan haberde ise Cihaner’in gözaltına alınmadan kısa bir süre önce komutan Saldıray Berk’e ait dosyaları İstanbul Adliyesine göndermesi bilgisi spikerin “böylesi hiç görülmedi, savcı manevra yaptı” şeklindeki yönlendirici ve etkileyici yorumlarıyla izleyiciye sunulmuştur.

Değerlendirme: İçerikler ve gündemdeki bir konuya ayrılan süre bakımından yani konuya verilen önem açısından bakıldığında, Samanyolu televizyonunun Kanal D’ye oranla daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak yine her iki kanalın da izleyiciye verdiği mesaj ve sunduğu içerikler bakımından farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Samanyolu televizyonu, haberlerinde özellikle İlhan Cihaner davası ve HSYK’ya gösterilen tepkiler üzerinde dururken, Kanal D özellikle Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un yasadışı yollarla ele geçirildiği iddia edilen ses kaydı konusuna vurgu yapmaktadır. Aslında her iki kanal farklı konular üzerinde durmakla, izleyiciye vermek istedikleri mesajlara birer yol tayin etmiş olmaktadır ve bu yolla her iki kanal da kamuoyu gündemini kendi tutumları doğrultusunda belirleme eğilimi göstermektedir. Şöyle ki Samanyolu haber içeriklerini kuşkucu tutumuyla oluştururken, sürekli olarak “olayların ardında Ergenekon mu var, Ergenekon-Asker bağlantısı var mı” şeklindeki sorulara vurgu yapmaktadır. Kanal D ise haber içeriklerinde izleyiciye sürekli olarak “Operasyonlar yapılırken, bazı kurumlar zedeleniyor, haksızlıklar yapılıyor, Ergenekon-Asker bağlantısı yoktur” şeklinde mesajlar iletmektedir. Konu bu yönden ele alındığında, bu durumun her iki kanalın da savunduğu farklı düşünce ve tutumlardan kaynaklandığı ve dolayısıyla kamuoyunun bilgilendirilmesi işlevinin yerine getirilmesinde yansızlıklarını koruyamadıklarını sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca her iki kanal da savundukları düşünceleri izleyiciye özellikle haber manşetlerinde yansıtmaktadır; ancak Samanyolu Televizyonunun hem daha kesin yargılarda bulunduğu hem de sunduğu belge ve görüntülerle savunduğu tezleri kanıtlamaya daha fazla eğilimi gösterdiği görülmektedir.

22-23 ŞUBAT 2010 (SAMANYOLU): Samanyolu televizyonunun, bu tarihlerdeki haberlerinde yeni bir gündem belirlendiği görülmektedir : “Balyoz Darbe Planı”. Balyoz Darbe Planı, konu olarak Ergenekon ile bağlantılıdır. Ancak Ergenekon’un daha da ilerisinde bir darbe planı içerdiği iddia edilmektedir. Burada da tıpkı Ergenekon’da olduğu gibi Türkiye’ye yönelik bir askeri darbenin yapılmak istendiği ve içerdiği amaçlar ve kişiler bakımından Ergenekon ile hemen hemen aynı olduğu iddialar arasındadır. Samanyolu Televizyonu da 55 dakikalık Balyoz Darbe Planı haberlerini Ergenekon ile ilişkisi bağlamında ele alarak izleyiciye sunmuştur. İlk sırada verilen haberde “Balyoz’a şok operasyon, Balyoz’daki korkunç planlar, kamuoyunu dehşete düşürecek eylemler” şeklinde kamuoyunun henüz bilgi sahibi olmadığı bir konuda panik ve endişe yaşamasına neden olabilecek manşetler kullanan kanal, konuya ilişkin operasyonlardaki ilk bilgileri izleyicilerle paylaşmaktadır. 14 noktaya düzenlenen operasyonlar sonucunda 48 subayın gözaltına alındığını, gözaltına alınanlardan bazılarının Ergenekon soruşturmasında da adının geçtiğini, ele geçirilen belge ve cephaneliklerin neler olduğunu, gözaltına alınan kişilerin ellerinin kelepçelenmediğini ve çok iyi karşılandığı şeklinde kamuoyunu bilgilendiren kanal, konuyla ilgili olarak da gözaltı görüntülerine, ele geçirilen belge ve cephaneliklerin görüntülerine, operasyonlara, Beşiktaş Adliyesi önündeki kalabalığa ve Ergenekon ile ilgili kısa bir hatırlatma sağlayacak bazı görüntülere sıklıkla yer verilmiştir. Haberin sunumunda spiker öznel bir yargıda bulunmazken, kanalın özellikle darbecilerin camilere yönelik planları üzerinde durması, akıllara “darbeciler alışveriş merkezleri, okullar, otobüs durakları gibi kalabalık diğer yerlere de planlar yapıyorsa eğer, Samanyolu niçin yalnızca camilere yönelik planlar üzerinde durmaktadır” sorusunu getirmektedir.

22-23 ŞUBAT 2010 (KANAL D): Kanal D, 35 dakika süren ve ilk sıralarda verilen haberlerinin içeriklerinde Samanyolu Televizyonunda olduğu gibi “Balyoz Darbe Planı” ile ilgili ilk operasyon ve gözaltılar konusunda kamuoyunu bilgilendirmiştir. Haberlere “Türkiye önemli bir eşik atladı”, “fırtına gibi gelişmeler yaşandı”, “Türkiye bugün bir ilki yaşadı, bir kasırga patlaması yaşandı” şeklinde izleyici ilgisini ve coşkusu arttıracak ve kanalın öznel yorumunu tam anlamıyla yansıtacak türden ifadelerle başlayan spiker haber

manşeti olarak da “Kaç subayın ifadesi alındı?”, “Savcı ne soruyor” şeklinde izleyicinin aklında cevap arayan türden sorular kullanmıştır. Samanyolu’nda olduğu gibi konuyu Ergenekon ile eşleştirmeyen kanal, haber içeriklerinin sunumunda oldukça eleştirel bir tutum sergilemiştir. Haberlerde 48 subayın gözaltına alındığı, operasyonlar sırasında ele geçirilen belgelerin neler olduğu hakkında bilgiler verilirken, kanal bir yandan da İspanya gezisi sırasında operasyonlar hakkında bir konuşma yapan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili bir eleştiride bulunmuştur. “O sırada İspanya’daydı” manşetiyle verilen haberde eleştirisini açıkça yapmayan kanal, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un Ankara’daki gelişmeleri takip edebilmek için Mısır gezisini iptal ettiğini anlatarak izleyiciye üstü kapalı bir şekilde “bir ülkenin iki önemli insanı var; ancak biri ülkedeki gelişmeleri takip etmek isteyen ve bu yüzden gezisini iptal eden bir asker, diğeri de ülkedeki operasyonlara aldırmandan seyahatine devam eden bir Başbakan” mesajı vermektedir. Samanyolu’nda olduğu gibi gözaltına alınan askerlerle ilgili bazı isimleri ön plana çıkaran kanalın, özellikle Çetin Doğan’a ait Bodrum’daki bir evde yapılan aramalara vurgu yapması, akla iki noktayı getirmektedir: Kanal ya askere yapılan bu operasyonları eleştirmektedir ya da bu olayın içinde de askerin yer alması karşısında şaşkınlığını anlatmaya çalışmaktadır. Kanal, Samanyolu’nda olduğu gibi darbe planı kapsamında gözaltına alınan kişiler ve operasyonlar ile ilgili belge ve görüntülere geniş yer ayırmıştır.

Değerlendirme: Meydana gelen gelişmeler karşısında öznel yorumlarını gizleyemeyen ve “korkunç gelişmeler yaşandı, Türkiye kana bulanacaktı, eşik atlandı” gibi ifadelerle tarafsız yayıncılık anlayışından uzaklaşan kanalların her ikisi de birbiriyle hemen hemen aynı içerikler sunmuş, operasyonlar ile ilgili belge ve görüntülere geniş yer vermiştir. Ancak, her iki kanal da vurgulamak istediği noktalar, eleştiri yaptığı alanlar ve izleyiciye vermek istediği mesajlar bakımından birbirinden kesin çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Örneğin; Samanyolu Televizyonu, operasyonlar sırasında gözaltına alınan 48 askerle ilgili bilgi verirken, konuya kuşkuyla yaklaşarak yine “darbeciler-askerler” ilişkisi olup olamayacağı konusuna vurgusu yapmaktadır. Kanal D’nin ise aynı haberi sunarken konuya eleştirel yaklaştığı ve bu konularda askeriye’nin suçlanmaması

gerektiği fikrini savunduğu görülmektedir. Yani Samanyolu izleyiciye “devletin önemli kademelerinin kötü emeller için kullanıldığı” mesajını verirken, Kanal D “bu suçlamalar gereksizdir, yanlıştır, bu eğilimler devletin önemli organlarını boş yere zedelemektedir” şeklinde kamuoyu güvenini sağlayacak türden mesajlar iletmektedir. Ayrıca haberde Çetin Doğan ismini ön plana çıkaran her iki kanal da yine birbirinden farklı noktalara yaptığı vurgularla ön plana çıkmaktadır. Örneğin; Samanyolu televizyonu Çetin Doğan’ın Bodrum’daki evinde yapılan aramaları anlatırken sürekli olarak evin lüks konumundan, metrekaresine, bahçesindeki havuza kadar çeşitli bilgi verirken “bir asker maaşıyla böyle bir ev alınır mı?” sorusunu ön plana çıkarmaktadır. Kanal D ise bu konuyu arka plana alarak, “bir askerin evine yapılan böyle baskın yanlış ve ayıp değil midir?” sorusuna cevap aramaktadır. Yani bir kanalda devletin önemli alanlarına duyulan güvenin zedelenmesi eğilimi, diğer kanalda ise devletin organlarına duyulan güven zedelenmesinin ortadan kaldırılması eğilimi görülmektedir. Ayrıca Samanyolu Televizyonunun kullandığı haber manşetleri göz önüne alındığında Kanal D’ye oranla izleyicide daha fazla kuşku ve güven zedelenmesi yarattığı gözlemlenmektedir.

2-4 MART 2010 (SAMANYOLU): Birinci ve dördüncü sıralarda verilen ve 39 dakika süren haberlerde kanal izleyicileri Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner ve astsubay Dursun Çiçek’e ait olduğu iddia edilen “ıslak imza” ile ilgili bilgilendirirken, Başbakan Erdoğan’ın operasyonlarla ilgili bir konuşmasına da yer vermiştir. Islak İmzanın Genelkurmay tarafından da kabul edilmesine rağmen Dursun Çiçek’in hala suçlamaları kabul etmemesine vurgu yapan kanal, Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner davasında da özellikle ülke genelinde yapılması planlanan komploları ön plana çıkarmıştır. Davayla ilgili kabul edilen 60 sayfalık iddianame hakkında kamuoyuna çeşitli bilgiler sunan kanal, komplo teorileriyle ilgili haberini işlerken de “korkunç planlar, tüyler ürpertici, iğrenç komplolar” şeklinde kamuoyunda panik ve kuşku yaratabilecek türden öznel ifadeler kullanmıştır. Ergenekon’un Erzincan’daki ayağı olarak nitelendirilen İlhan Cihaner davasından önce gizli tanıkların ortaya çıktığını, ancak önemli bilgiler veren tanıkların dava sürecinde aniden ortadan kaybolduğunu vurgulayan kanal, izleyici zihninde yeni bir iddia daha yaratmıştır. Kanal yine “Ergenekon mu

susturdu?” sorusunu ön plana çıkararak, kuşkucu tavrını sürdürmeye devam etmiştir. Ergenekon sanığı Saldıray Berk’in Başsavcı İlhan Cihaner ile yakın ilişki içinde olduğunu söylerken Cihaner’in Ergenekon içinde yer alabileceği iddialarını kanıtlamaya yönelik bir tavır sergileyen kanal, ilgili iddianamede yer alan planların “masum insanları terörist gibi göstermek, bazı savcılarını fuhuşçu ve tarihi eser kaçakçılığı ile suçlamak, birçok insanı hapishaneye atmak ve bunları gerçekleştirmek için de yine masum insanları kullanmak” gibi planlarını anlatırken de toplumu “oyuna gelmemek adına bilgilendirme” eğilimi göstermektedir. Başbakan Erdoğan’ın operasyonlara ve gözaltılara yönelik bir konuşmasına da yer veren kanalın, “Türkiye normalleşiyor” manşetli haberinde Erdoğan’ın konuşmasındaki “bu gözaltılar Türkiye’deki bazı kurumların iyi çalışmaya başladığını göstermektedir” ifadesine vurgu yapması, kamuoyunda da bir rahatlama ve kurumlara yönelik güven duygusunun yeniden sağlanması tavrını göstermektedir. Kanal haberlerin sunumunda gözaltına alınan kişilerin adliye’ye getiriliş görüntülerinden operasyonlarda ele geçirilen belgelere kadar birçok görüntü ve bilgiye yer vermiştir.

2-4 MART 2010 (KANAL D): Birinci ve üçüncü sıralarda verilen ve 24 dakika süren haberlerde Samanyolu’nda olduğu gibi Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner ve Dursun Çiçek ile ilgili kamuoyunu bilgilendiren kanal, haber içerikleriyle bağlantılı görüntülere haber sunumu sırasında geniş yer vermiştir. Samanyolu’nda olduğu gibi İlhan Cihaner davası haberinde Orgeneral Saldıray Berk ve Cihaner arkadaşlığını ön plana alan kanalın asıl vurguladığı nokta, “Berk’in Ergenekon davasının baş şüphelisi olmasına rağmen görevine devam etmesi” olmuştur. Cihaner davasıyla ilgili olarak bir eleştirisini kamuoyu ile paylaşan kanal, Cihaner’in yalnızca gizli tanıkların ifadeleri doğrultusunda suçlandığını, eğer bu suçlamaların doğruluğu kesinleşseydi Saldıray Berk’in de görevini devam ettirmesinin mümkün olmayacağını dile getirmektedir. Kanal aynı eleştirisini Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un Orgeneral Saldıray Berk ile gerçekleştirdiği “Sarıkamış Tatbikatı” ile ilgili haberinde de sürdürmeye devam etmiştir. Haberinde tatbikatla ilgili görüntülere Başbuğ’un uçaktan inişinden Berk ile tokalaşmasına kadar ayrıntılı biçimde yer veren kanal, burada da izleyiciye “eğer suçlamalar doğru olsaydı, bir ülkenin Genelkurmay Başkanı suçlu biriyle

bir araya gelir miydi?” mesajı ileterek, zihinlerde suçlamaların kanıtlanamamış birer iddiadan ibaret olduğu fikrini aşılacaktır. Ayrıca kanal, bir yandan Erzincan’daki gözaltı haber ve görüntülerini sunarken aynı anda Genelkurmay binası önünde destek eylemi yapan insanların haberine yer vererek, kamuoyuna “halk TSK’ya güveniyor, kapıya kadar gelip desteklerini gösteriyor, gözaltıların birer haksızlık olduğunu düşünüyor; ancak gözaltılar ve şüpheler sürüyor” şeklinde yapılan operasyonların kurum zedelenmelerine yol açtığı fikrini bir kez daha kamuoyuna aşılama eğilimi göstermiştir.

Dursun Çiçek davasıyla ilgili olarak da “savcı tutuklama istedi ama” manşetiyle sunulan haberde mahkemece ıslak imzalı belgenin orijinalinin istendiğini ve bu belge bulunamadığı için Çiçek’in iki kez serbest kaldığını anlatan kanal, bu belgenin orijinalinin bulunmasına rağmen suçlamaların hala kabul edilmediği bilgisini izleyicilerle paylaşırken operasyon sırasında yaşanan gelişmelerin, aramalarda ele geçirilen mermi ve dosyaların ve gözaltıların görüntülerine ayrıntılı bir şekilde yer vermiştir.

Değerlendirme: Her iki kanalda da haber sıralaması, habere ayrılan zaman ve içerik bakımından çeşitli benzerlikler görülmektedir. Her iki kanal da birbiriyle aynı içerikleri sunmasına karşın, vurguladıkları noktalar bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin; her iki kanal da Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner davasıyla ilişkili olarak Orgeneral Saldıray Berk’i ön plana çıkarmıştır. Ancak Samanyolu Berk’in adının Ergenekon davasında geçmesini ve dolayısıyla yakın arkadaş olduğu Cihaner’in de Ergenekon içinde olabileceği olasılığını güçlendirmeye çalışırken, Kanal D ise bu iddiaların gerçek olmadığına inanılması gerektiğini, Berk’in görevine devam etmesinin ve hatta Genelkurmay Başkanı ile bir araya gelmesinin Berk’in suçlu olmadığına işaret ettiğini vurgulamaktadır. Yani her iki kanalda da izleyiciye verilmek istenen mesajlar ve takınılan tutumlar birbirinden çok farklıdır. Samanyolu Televizyonu haber sunumunda şüpheli bir eğilim göstermekte ve yine “Ergenekon mu var?”, “Ergenekon-Asker ilişkisi doğru mu?” sorularına yanıt aramaktadır. Kanal D ise “Ergenekon operasyonları sırasında bazı kurumlar zedeleniyor” konusuna vurgu yaparak, halkın bazı kurumlara yönelik sarsılabilecek güvenini yeniden tamir etmeye çalışmaktadır.

Haber sunumunda her iki kanal da gündemdeki konuya yönelik öznel tavrını gizleyememiş ve tarafsız habercilik anlayışından biraz uzak kalmıştır. Ancak Samanyolu Televizyonunun yorum içeren haber manşetlerinin yanı sıra spikerin “korkunç iddialar, tüyler ürpertici planlar, dehşete düşürücü eylemler” şeklinde kullandığı ifadeler ile bu konuda Kanal D’ye oranla daha fazla ön plana çıktığını göstermektedir. Ancak her iki kanalın da öznel yorum ve iddialarını kanıtlama eğilimi içerisinde operasyon, ele geçirilen belgeler, gözaltına alınanlar ve konunun başından beri kaydedilen arşiv görüntülerine ayrıntılı bir biçimde yer verdiği görülmektedir.

5-6 MART 2010 (SAMANYOLU): İkinci sırada verilen ve 30 dakika süren haberlerde kanal İlhan Cihaner, gizli tanıklar ve Ergenekon ile ilgili gözaltına alınan kişilerle ilgili bilgilere yer vermiştir. Erzincan Başsavcısı İlhan Cihanerin yedi ayrı konuda usulsüzlük yaptığıının mahkeme tarafından kabul edilmesini “Cihaner’e usulsüzlük iddiası” manşetiyle gündemine taşıyan kanal, Cihaner davasıyla ilgili olarak özellikle de ortaya çıkan gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı konusunu vurgulamaktadır. “Gizli tanıklara baskı mı var?” manşetiyle sunulan haberde ETÖ içinde yer alan kişilerin gizli tanıklara “sizlere verdiğimiz mühimmatlar bulunduğu zaman suçu polise atın, ifadenizi değiştirirseniz de size 80 bin lira vereceğiz” şeklinde konuştuğu iddialarına vurgu yapmakta ve bu konuda gizli tanıkların verdiği ifadelerden kesitler okumaktadır. Kanalın gizli tanıkların ifadelerine ayrıntılı bir biçimde yer vermesi yine kanalın ortaya atılan iddiaları izleyici nezdinde kanıtlamaya yönelik eğiliminin bir sonucudur. Gözaltına alınan İlhan Cihaner’in meslektaşları tarafından aranması ve adliyeye götürülmesi görüntülerine ayrıntılı bir biçimde yer veren kanalın aynı haberde “direneceğim” sözünü ve Başsavcının avukatlarının da arama yapan savcılara “eşkıya” lakabı takmalarını sürekli olarak vurgulaması sonucunda kanal izleyici zihninde yeni bir şüphenin daha oluşmasını sağlamaktadır. O da “eğer Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner hiçbir suç işlemediği konusunda kendinden eminse, niçin aramalar sırasında bu kadar direnmekte ve kendinden emin olmayan tavırlar sergilemektedir” şeklinde Başsavcının Ergenekon içinde yer alabileceği olasılığını güçlendirici türdendir. Kanal aynı haberde HSYK (Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu) Başkanvekili Kadir Özbek’in gözaltı sırasında Cihaner

tarafından telefon ile aranıp yardım istemesi üzerine “Özbek ile Cihaner yakın ilişki içinde, bu ilişkinin boyutu nereye uzanmaktadır, Cihanerin Özbek’ten yardım istemesinin sebebi nedir, Cihaner gerçekten Ergenekon içinde mi yer almaktadır” iddialarına da “HSYK Başkanvekilinin yakın ilgisi” manşetiyle geniş yer vermiştir. Aynı haber içinde Özbek’in “Cihaner’e yakın ilgi göstermiyorum” açıklamasına da yer veren kanal, izleyiciye iki tezat durum sunarak zihinlerde yeni bir şüphe yaratmaktadır: “Olayın boyutu büyüyor mu ve söz edilen kişilerin birbiriyle ve Ergenekon ile bağlantısı nedir?”.

Son haberinde de Ergenekon tutuklularının sürekli olarak çeşitli sağlık şikayetleriyle hastanelerde yattığını konu alan kanal, “Ergenekon rahatsızları” şeklinde yorum ve tepki içeren bir manşet ile verdiği haberinde 11 aydır yattığı hastaneden telekonferans aracılığıyla ifade vereceğini anlattığı Ergenekon tutuklusı Mehmet Haberal’ın tutuklandığı günden bu yana tek bir gün bile hapiste yatmadığını vurgulayarak, “bu da yetmiyormuş gibi ifade vermek için bile adliye’ye gitme zahmetinde bulunmuyor” açıklamasında bulunmaktadır. Bu ifadesiyle kanal kamuoyunun zihninde “Çifte standart mı uygulanıyor, bunu yapan kim?” sorularını yaratarak, kamuoyunun bilinçlendirilmesi eğilimi göstermektedir.

5-6 MART 2010 (KANAL D): Kanal 6 Mart tarihinde konuya yönelik hiçbir haber yayınlamazken, 5 Mart tarihinde yayınlanan ve 11 dakika süren haberlerde ETÖ içinde yer almakla suçlanan Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner’in gözaltına alınması ve Ergenekon’un iki numaralı sanığı olmakla suçlanan Orgeneral Saldıray Berk’in Genelkurmay Başkanı İlhan Cihaner ile birlikte gerçekleştirdiği Sarıkamış Tatbikatı’na yer verilmiştir.

İlhan Cihaner davasıyla ilgili olarak makam odasını arama ve gözaltına alma görüntülerine an an yer veren kanal, Cihaner’in özellikle sakin tavrını ön plana alarak kendinden emin bir tutum sergilemesine vurgu yapmıştır. “Savcı Başsavcı’nın makamında” manşetiyle ansızın bir Başsavcının makam odasının bir Savcı tarafından aranmasına tepki gösteren kanal, HSYK Başkanvekili Özbek’in Cihaner ile yaptığı telefon görüşmesine ve Cihanerin “direneceğim” şeklindeki ifadelerine ise haberinde hiç yer vermemiştir.

İkinci haberinde de “Sarıkamış Tatbikatı”ndan bahseden kanal, “2 nolu tanık yönetti, Başbuğ izledi” manşetiyle, izleyiciyi sunduğu ayrıntılı görüntüler ile tatbikat hakkında bilgilendirmiştir.

Değerlendirme: Her iki kanalda da konu ile ilgili olarak izleyiciye sunulan haber içerikleri bakımından farklılıklar bulunmakla birlikte haber çeşitliliği açısından Samanyolu ön plana çıkmaktadır. Samanyolu Televizyonu her iki günde de konuya ilişkin olarak haber yayınlamış ve üç içeriğe yer vermiştir. Kanal D ise 6 Mart tarihinde haber yayınlamayarak 5 Mart tarihinde yayınladığı haberinde toplamda iki haber içeriği yayınlamıştır.

İki kanal arasındaki en belirgin fark ise haber içeriklerinde izleyicinin dikkatinin çekildiği noktalarda ortaya çıkmıştır. Örneğin; Samanyolu, İlhan Cihaner davasıyla ilgili haberinde “kimin Ergenekon Yapılanmasıyla ilişkisi var, kim kiminle niçin ilişki kuruyor” gibi noktalara vurgu yaparken, Kanal D ise “bir başsavcıya savcı tarafından yapılan böyle bir baskın büyük saygısızlıktır” konusunun altını çizerek kamuoyunda yeni bir tartışma konusu yaratmaktadır. Buradan çıkartılabilecek başka bir sonuç ise her iki kanalında tutundukları tavır ve eğilimlerini sürdürmeye devam ettikleri yönündedir. Samanyolu Televizyonu haber sunumu sırasında şüpheli yaklaşımlarıyla, Kanal D de eleştirel yaklaşımlarıyla ön plana çıkmaktadır. Bunları haber manşetlerinde de açıkça görmek mümkündür. Örneğin; Samanyolu “Ergenekon Rahatsızları”, “Gizli tanıklara baskı mı var?” şeklinde hem izleyici zihninde yeni şüpheler oluşturacak hem de izleyiciyi yönlendirecek şekilde açık yorum içeren haber manşetleri kullanmıştır. Kanal D ise “Savcı Başsavcının makamında, 2 nolu tanık yönetti, Başbuğ izledi” şeklinde kanalın açık eleştirisini sunduğu ve yine tarafsız yayıncılık anlayışından uzak ve izleyiciyi açık şekilde yönlendirebilecek haber manşetlerine yer vermiştir. Her iki kanal arasındaki en büyük benzerlik ise özellikle İlhan Cihaner davasıyla ilgili baskın ve gözaltı görüntülerine haber sunumu sırasında geniş yer vermesi olmuştur.

8-9 MART 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve dördüncü sıralarda verilen ve 30 dakika süren üç haber yayınlanmıştır. Bunlardan ilki 2009 yılında 3. Ordu Komutanlığı’nda yapılan bir toplantıyla ilgilidir. Şimdiye kadar yapılan

operasyonlar ve ele geçirilen belge ve mühimmatlar hakkında da çeşitli bilgilerin verildiği haberde, yapılan toplantının amacı ve alınan kararlara yönelik iddialar üzerinde duran kanal, Cihaner ismini de vurgulayarak “toplantı bir seminer miydi, yoksa gizli darbe kararları mı alındı?” sorusunu üstü kapalı bir şekilde sormuştur.

Kanalın yayınladığı ikinci haber ise Ergenekon’un Erzincan’daki ayağı olmakla suçlanan Başsavcı İlhan Cihaner ile ilgilidir. Cihaner davasında ortaya çıkan gizli tanıkları ve Erzincan’da yapılan aramalarda ele geçirilen mühimmatları ön plana alan kanal, gizli tanıklar hakkında yapılan “baskı altına alınıyorlar” iddialarını kanıtlama eğilimi içerisinde bir ihbar mektubundan kesitler okuyarak, kamuoyunun da bu iddiaların gerçekliğine inanmaları olasılığını arttırmaktadır. Erzincan’da yapılan aramalarla ilgili olarak izleyicinin zihnini açacak ve coşkusunu arttıracak türden alarm niteliğindeki fon müziğiyle operasyon görüntülerine, ele geçirilen ve emniyette sergilenen bombalara ve canlandırmalara yer veren kanal, bu görüntüler eşliğinde Erzincan’da ele geçirilen bombalarla ilgili olarak da izleyiciyi bilgilendirmektedir. “Bombalar kardeş çıktı” manşetiyle verilen haberde bu bombaların başta Şemdinli’deki Umut Kitapevi olmak üzere otuz ayrı olayda kullanılan bombalarla aynı türden olduğu belirtilmektedir. Bu bombalarla diğer olaylar arasındaki bağlantıyı deşifre etmeye çalışan kanalın, aynı bombaların yer aldığı olaylardan birinde de bir polisin şehit edildiğini vurgulaması, izleyicinin konuya yönelik fikirlerinin duygusallık olgusu kullanılarak yönlendirilmeye çalışıldığı izlenimi yaratmaktadır.

Kanalın konuya yönelik yayınladığı son haber ise, Komutan Şener Eruygur’un eşine ait olduğu iddia edilen internet sitelerindeki ses kaydıyla ilgilidir. “Konuşan Bayan Eruygur mu?” manşetiyle verilen haberde şüpheli tavrını sürdüren kanal, ses kaydından ortaya koyduğu iddialarla ilişkili çeşitli kesitler sunarak izleyici zihninde bu iddialarını kanıtlama ve inandırıcılığı arttırma eğilimi göstermektedir. Şok iddialar olarak nitelendirilen bu gelişmeler anlatılırken spikerin Eruygur’un ETÖ’ye üye olmakla suçlandığını izleyiciye hatırlatması, kamuoyunda bu ses kaydının da eşine ait olabileceği iddialarını güçlendirmektedir. Ses kaydında dönem komutanlarının hükümeti devirmek için yoğun çabalar harcadığı iddiasının da bulunduğu belirtilen haberde ortaya konulan

başka bir iddia ise ses kaydında Şener Eruygur'un diğer komutanları darbe yapmak konusunda ikna etmeye çalıştığı yönündedir. Haberin sunumu sırasında yalnızca iddialar hakkında kamuoyunu bilgilendiren kanalın, spikerin ifadeleri, mimikleri ve haberde vurgulanan noktalar göz önüne alındığında ise tarafsız olmadığı görülmektedir.

8-9 MART 2010 (KANAL D): Bu tarihlerde kanal tarafından konuya ilişkin hiçbir haber yayınlanmamıştır.

Değerlendirme: Bu tarihlerde Kanal D konuya ilişkin olarak hiçbir haber yayınlamadığı için yalnızca Samanyolu'nun yayınladığı haberler değerlendirme içine alınacaktır.

Samanyolu Televizyonu iki günde toplam 30 dakika süren üç haber içeriği yayınlamıştır. Haber sunumu sırasında şüpheli yaklaşımını sürdürmeye devam eden kanal, haber içeriklerinde de konuya ilişkin olarak ortaya attığı iddiaları gerek ele geçirilen belgelerden okuduğu kesitlerle gerekse bir haberden diğerine geçişinde kurduğu bağlantılarla kanıtlama eğilimi göstermektedir. Kanalın, kullandığı haber manşetlerinde ise tarafsızlığını koruyamayarak konuyla ilgili kendi izlenimlerini yansıttığı ve kesin yargılarda bulunduğu gözlenmiştir.

Kanalın yayınladığı ilk haber 2009 yılında 3. Kolordu Komutanlığında yapılan bir toplantıyla ilgilidir. Toplantının hangi amaçla yapıldığı ve ne gibi kararların alındığı konusuna vurgu yapan kanal, haberin sunumu sırasında şimdiye kadar yapılan Ergenekon Yapılanması ile ilgili operasyon ve ele geçirilen mühimmatlarla ilgili geniş arşiv görüntülerine yer vererek burada kendi tutumunu ortaya koymaktadır. Bir toplantıda ne gibi kararlar alındığı ve hangi amaçların belirlendiği konusu üzerinde yoğun olarak duran kanal, eğer haber içeriğinde Ergenekon ile ilgili bu görüntülere yer veriyorsa, o zaman bu kanalın "3. Kolordu Komutanlığı"nda yapılan toplantının bir darbe toplantısı olduğu fikrini güçlendirdiği sonucuna varılmalıdır. Yani Samanyolu'nda "biz sorarız, biz cevaplandırırız" eğilimi görülmektedir. Oysaki tarafsız yayıncılık anlayışında haber kaynağı içerikleri yansız olarak sunmalı ve yorumu izleyiciye bırakmalıdır. Haberde toplantı içinde Cihaner isminin de geçtiğini vurgulayan kanal, bu

haberinden sonra da yine İlhan Cihaner ile ilgili başka bir habere geçerek, şahısla ilgili bazı iddialarını da bu haber geçişleri ve kurduğu bağlantılarla izleyici gözünde kanıtlamaya çalışmaktadır. Cihaner davasıyla ilgili olarak gizli tanıkların baskı altına alınıp alınmadığı konusuna vurgu yapan kanalın üzerinde durduğu asıl konu ise İlhan Cihaner'in Ergenekon'un içinde yer alıp almadığıdır. Ancak Samanyolu bunu üstü kapalı bir şekilde gerçekleştirmektedir, fakat açık kanıtlar sunmaya özen göstermektedir. Haber içeriğinde Erzincan'da yapılan operasyonlarda bir takım mühimmatların ele geçirildiğini, bombalardan bazılarının ise daha önce gerçekleşen ve Ergenekon'un adının karıştığı olaylarda kullanıldığı bilgilerine yer veren kanal, burada yine kendi tutumu doğrultusunda izleyici zihninde yeni sorular ve şüpheler oluşturmaktadır: “Erzincan'da bir takım mühimmatlar bulunmuştur, bunlardan bazıları Ergenekon'un adının geçtiği çeşitli olaylarda kullanılan bombalarla kardeş çıkmıştır. Peki bu tesadüf müdür, yoksa gerçekten İlhan Cihaner Ergenekon'un içinde mi yer almaktadır.” Kanal bu iddiaları her ne kadar tarafsızmış gibi göstermeye çalışsa da aslında burada kanalın konuya ilişkin açık tutumunu görmek mümkündür. Kanal, haberin devamında da kendi tutumu doğrultusunda oluşturduğu bazı yargıları da kanıtlama isteği içinde belgelerden kesitler okumakta ve çeşitli video görüntülerine yer vermektedir. Ayrıca kanalın meydana gelen olaylardan birinde bir polisin şehit olduğu bilgisini de vermesi, izleyiciyi yalnızca mantıksal kanıtlamalarla değil, duygusal hitaplarla da yönlendirmeye çalışmaktadır.

11-12 MART 2010 (SAMANYOLU): 24 dakika süren haberlerde konuya ilişkin olarak iki haber yayınlayan kanalın sunduğu içeriklerden birincisi Ergenekon'un Erzincan ayağı olmakla suçlanan Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner, ikincisi ise Ergenekon sanığı Levent Ersöz ile ilgilidir. Cihaner ile ilgili habere geniş yer veren kanal, özellikle davayla ilgili ortaya çıkan gizli tanıkların baskı altına alınıp alınmadığı konusuna vurgu yapmaktadır. Tanıkların baskı altına alındığı yönünde bir tutum sergileyen kanalın bu tutumunu önceki haberlerinde biraz daha gizli yansıttığı, ancak şimdiki haberlerinde açıkça ortaya koyduğu tavrıyla bu konu hakkındaki iddiasını kanıtlama çabası içine girmektedir. “Gizli tanıklara baskı yapılıyor” manşetiyle sunduğu haberin devamında CHP'li bir (Cumhuriyet Halk Partisi) milletvekilinin Erzincan'daki bir otel lobisinde gizli

tanıklarla görüşmesinin kamera kayıtlarına yansıyan görüntülerini ayrıntılı bir biçimde analiz eden kanal, bu konuda tanıkların ifadelerinden de kesitler sunmaktadır. Milletvekilinin elindeki bir çantanın içinde susmaları karşılığında tanıklara vermek için seksen bin lira para bulunduğu iddiasını sık sık vurgulamak isteyen kanal, ayrıca Cihaner ile ilgili şüpheleri de kamuoyunda güçlendirmeye çalışır bir eğilimi yansıtmaktadır. Kanalin, haber sunumu boyunca Ergenekon ile ilgili şimdiye kadar yapılan operasyon, gözaltı, ele geçirilen mühimmatlar ve Erzincan'daki baskın görüntülerine tehlike alarmı niteliğinde bir fon müziği eşliğinde vermesi, kamuoyu zihninde Cihaner'in Ergenekon Yapılanması içinde yer alıp almadığı konusundaki şüpheleri kuvvetlendirici niteliktedir. Kanal, haber sunumu boyunca tarafsızlığını koruyamayarak, gizli tanıkların baskı altına alındığı ile ilgili iddiasını kanıtlamaya çalışır bir çaba göstermiştir. Kanal bunun için yalnızca görüntülerden yararlanmamış, izleyicinin duygularını okşama yolunu da seçmiştir. Şöyle ki İlhan Cihaner tarafından sorgu sırasında hamile bir bayana baskı yapıldığı ve bayanın da çocuğunu kaybettiği yönündeki iddiaların bulunduğu haberinde "O çocukların suçu neydi?" şeklinde kullandığı aşırı taraflı ve acıma duygusunu depreştiren haber manşeti de İlhan Cihaner'e duyulan şüphelerin ve kanalın savunduğu iddiaların daha da güçlenmesine sebep olmaktadır. Sonraki haberinde de Ergenekon tutuklularının çeşitli şikayetlerle hastanede yatmalarına vurgu yapan kanal, bu konuda Ergenekon sanığı Levent Ersöz'ü örnek göstermektedir. Ankara'da sahte kimlikle tutuklandığını ve 11 aydan bu yana hapisanede yatmak yerine çeşitli bahanelerle hastanede kalmaya devam ettiğini anlatan kanalın kullandığı "Ersöz'e ömür boyu hastane" manşeti de yine kanalın konuya yönelik eleştirisini ve tutumunu gizleyememesini göstermektedir.

11-12 MART 2010 (KANAL D): 2. sırada verilen ve on iki dakika süren haberlerin içeriklerinde Ergenekon'a yönelik gerçekleştirilen operasyonlarla ilgili izleyiciyi bilgilendiren kanal, özellikle "vahim silahlar" manşetiyle sunduğu haberine vurgu yapmaktadır. Haber içeriğinde kanal, darbe planlarını hayata geçirmek için Bulgaristan'dan ülkeye silahlar sokulduğu ve bunu gerçekleştiren kişinin de bir zamanlar Ergenekon sanığı Levent Ersöz'ün emrinde çalışan bir yüzbaşı olduğu şeklindeki iddialara yer vermektedir.

Değerlendirme: Haber sıralaması bakımından Kanal D'nin ön plana çıkmasına karşın, Samanyolu'nun haber içeriklerinin çeşitliliğine ve haberlere ayrılan süreye daha fazla önem verdiği görülmektedir. Ancak iki kanal arasındaki en büyük benzerlik haberlerin sunumu sırasında her iki kanalın da gelişmelere olan öznel tutumlarını gizleyememesi ve izleyiciyi yönlendirme eğilimi göstermesidir. Örneğin; operasyonlarla ilgili haberinde “vahim silahlar” manşetini kullanan Kanal D'nin, açık yorumda bulunduğu görülmektedir. Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner ile ilgili haberinde de “gizli tanıklara baskı var, bu bebeklerin suçu neydi” gibi manşetleriyle kesin yargılar ve açık yorumlarda bulunan Samanyolu ise yalnızca gelişmelere yönelik tutumlarını sergilemekle kalmamış, izleyicinin duygularına hitap etme yolunu da seçmiştir. Haber içeriklerinin çeşitliliği kamuoyunun doğru ve tam bilgilendirilmesi için tek başına yeterli bir faktör değildir. Bunun yanında haber kaynağının öznel yargılarını gizleyerek, nesnel yayıncılık anlayışıyla hareket etmesi gerekir. Bu iki kanalın da konuya ilişkin sunduğu haber içeriklerinde öznel yargılarından kurtulamamış olması, izleyicinin pasif hale getirilerek tamamen kanal tarafından yönlendirilmesini kaçınılmaz hale getirmektedir.

Haberin sunumu sırasında özellikle belge ve görüntü gibi veri kaynaklarına Kanal D'ye göre daha fazla yer veren Samanyolu'nun, ortaya koyduğu birtakım iddiaları kanıtlayıcı niteliğe sahip kesitlerden daha fazla yararlandığı görülmektedir. Örneğin; İlhan Cihaner davasında gizli tanıklara baskı yapıldığı fikrini savunan kanal, bu tezini kanıtlamak için bir otelin lobisinde gizli tanıklarla yapılan görüşmenin kamera kayıtlarına ayrıntılı bir şekilde yer verirken, tanık ifadelerinin bu görüşmeyle ilgili bölümlerinden de çeşitli kesitler okumuştur. Ancak burada da yorumun izleyiciye bırakılmasından çok, subjektif yayıncılık anlayışının ön plana çıktığı görülmektedir.

14-15 MART 2010 (SAMANYOLU): 3. sırada verilen ve 39 dakika süren haberlerin içeriklerinde kanal, Ergenekon'un Erzincan ayağı olmakla suçlanan Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner davasında gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı konusuna geniş yer vermektedir. Amaç ve içerik bakımından Ergenekon ile benzer noktaları olan Balyoz Darbe Planı'na ilişkin kısa bir

bilgilendirmede de bulunan kanal, Ergenekon davasıyla ilgili olarak da Dursun Çiçek davası ve Danıştay saldırısı ile ilgili gelişmeleri de izleyiciye aktarmaktadır. İlhan Cihaner davasında gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı konusunda, Erzincan'daki bir otelin lobisinde alınan kamera görüntülerine haberinde geniş yer veren kanal aynı anda, bu görüşmeyi gerçekleştiren CHP milletvekili Ahmet Ersin'in "kimseyle yakından ilgilenmedim" şeklinde ifadeler içeren konuşmasını da yayınlamaya, Ersin'in doğru konuşmadığının ve iyice köşeye sıkıştığının imasında bulunmaktadır. Haberde bir milletvekilinin görevini icra etmek yerine devam eden bir davanın tanıklarıyla görüşmesinin altında yatan nedenleri izleyici adına araştıran kanal, bunun yanında kamuoyunda "örtbas edilmeye çalışılan bir durum mu var, neyin üstü örtülmeye çalışılıyor?" sorularını oluşturmaktadır. Dursun Çiçek davasıyla ilgili olarak da "ıslak imza"nın Çiçek'e ait olduğunun dört büyük kurum tarafından kabul edildiğinin anlatıldığı haberde spikerin, savundukları bir iddiayı kanıtlama başarısının vermiş olduğu bir mutluluğu anlatır şekildeki tebessümü belirgin şekilde görülmektedir. Haberin sunumu esnasında tehlike alarmını andıran bir fon müziği ile Çiçek'in gözaltına alınması ve adliye'ye getirilmesi görüntülerine yer veren kanal, ayrıca kullandığı "korkunç darbe planı, dehşet ses kayıtları" gibi ifadelerle de izleyiciyi açıkça yönlendirmektedir. Danıştay saldırısı ile ilgili haberinde de öznel yargılarından kurtulmayı başaramayan kanal, "tarihe kara bir leke olarak geçecek bir olay" gibi ifadeler kullandığı haberinde de bu olayın ardında Ergenekon sanıklarının olabileceği iddialarını gündeme taşımıştır.

14-15 MART 2010 (KANAL D): 2. ve 3. sıralarda verilen ve 17 dakika süren haberlerde kanal, Ergenekon kapsamında Erzincan'da yapılan mühimmat aramalarıyla ilgili kamuoyunu bilgilendirirken, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un Ergenekon ve Balyoz darbe planlarıyla ilgili açıklamalarını izleyiciye aktarmaktadır. "Erzincan bombaları sabıkalı" manşetiyle sunduğu haberinde Erzincan'da yapılan aramalarda ele geçirilen bombaların Ergenekon adının karıştığı otuz ayrı olayda kullanılanlarla aynı olduğuna vurgu yapan kanal, bu bombaların kullanıldığı olaylardan birinin de Şemdinli'deki kitapevi baskını olduğunu vurgulamaktadır. Haberin sunumu sırasında alarm niteliği taşıyan bir fon müziği kullanan kanal, arka planda da üçlü kareler halinde operasyon, ele

geçirilen mühimmatlar ve aranan bölgelerin genel görünüşüne ilişkin ayrıntılı görüntülere yer vermiştir. Sonraki haberinde de Genelkurmay Başkanı Başbuğ'un Ergenekon ve Balyoz'a ilişkin açıklamalarını olduğu gibi izleyiciye aktaran kanal, özellikle kurum zedelenmelerine vurgu yaparak, Başbuğ'un "operasyonlarda yalnızca subaylar suçlanmıyor, Türk Silahlı Kuvvetleri de zarar görüyor" şeklindeki açıklamalarını ön plana almıştır. "Orgeneral Berk'e destek" manşetiyle Başbuğ'un Saldıray Berk'e yöneltilen suçlamalar hakkında yaptığı açıklamaya da yer veren kanalın, Başbuğ'un özellikle "Berk'e karşı sorumluluklarımız var, çok ağır ve ciddi suçlamalar söz konusu, ama Berk'in arkasındayız" şeklindeki ifadelerini daha fazla önemsediği görülmektedir.

Değerlendirme: Haberlere ayrılan süre ve yayınlanan içerik çeşitliliği bakımından yayınladığı 30 dakikalık dört içerik ile Samanyolu, Kanal D'ye oranla daha fazla ön plana çıkmaktadır. Kanal D ise 17 dakikalık süre ile konuya ilişkin olarak yalnızca iki içerik yayınlamıştır. Ancak aradaki en büyük fark, olaylara yaklaşım biçiminde taraflı davranılıp davranılmadığı ve vurgulanan noktaların neler olduğu konusunda ortaya çıkmaktadır. Olaylara yaklaşımı bakımından ele alındığında, Samanyolu Televizyonunun tarafsızlığını koruyamayarak, habere özel yorumunu daha fazla kattığı görülmektedir. Örneğin; Dursun Çiçek davasıyla ilgili söz konusu ıslak imzalı belgeyle ilgili olarak "dehşet verici, tüyler ürpertici planlar var" şeklindeki ifadeleri ve spikerin acı çekiyormuş gibi mimikleri ve Çiçek'in suçlu bulunduğu kanıtlanmasıyla ilgili bilginin sunumunda ise yine spikerin tebessüm eder tavırları kanalın haberin sunumunda nesnel yayıncılık anlayışından fazlasıyla uzaklaştığını göstermektedir. Ayrıca kanalın Danıştay saldırısı ile ilgili haberinde "çok kötü bir olay, tarihe kara leke gibi geçecek" şeklindeki ifadeleri ve sonrasında bu olayın ardında Ergenekoncuların olabileceği şeklindeki önermesi yine izleyicinin açıkça yönlendirilme olasılığını arttıracak unsurlardır. İlhan Cihaner davasıyla ilgili olarak da "gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı" konusu üzerinde ısrarla duran kanal, bu konuda yayınladığı görüntülerini tanıklara baskı yapılmadığını savunan kişilerin yalan söylediğini ortaya çıkarma amacı içerisinde geniş bir analiz altına almaktadır. Bu tavrı kanalın, konuya ilişkin fikrini açıkça ortaya koyduğunu göstermektedir. Ancak burada kanalın yapması gereken şey "dehşet verici, tüyler ürpertici" gibi ifadeleri

bir kenara bırakarak konulara ilişkin görüntüleri kişisel analizden uzak bir şekilde izleyiciye sunması ve yorumu kamuoyuna bırakması gerekmektedir. Kanal D'nin ise bu tarihlerde yayınladığı içerikler göz önüne alındığında gündemi Samanyolu'nun birkaç gün gerisinden takip ettiği görülmektedir. Şöyle ki Erzincan'da yapılan aramalar ve ele geçirilen bombaların karıştığı olayların neler olduğuna ilişkin bilgilerin Samanyolu'nda birkaç gün önce yayınlandığı görülmektedir. Ancak burada Kanal D'nin tıpkı Samanyolu gibi geniş video görüntülerine yer vermesinin yanında kanalın tarafsızlığını korumayı başardığını görülmektedir. Samanyolu'na karşı Şemdinli'deki kitapçı baskınına örnek olarak gösteren ve “çarpıcı, tüyler ürpertici” gibi ifadeler kullanmak yerine habere ilişkin bilgileri olduğu gibi sunan kanal, manşetinde de “Erzincan'daki bombalar sabıkalı” ifadesiyle yetinmiş ve konuya ilişkin geniş video görüntülerine yer vermiştir. Ergenekon ve Balyos Darbe Planlarıyla ilgili haberinde Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un konuşmasına geniş yer veren kanalın bu haberinde öznel tutum ve düşüncelerini gizlemekte başarısız olduğu söylenebilir. Konuya ilişkin olarak Başbuğ'un yaptığı geniş açıklamalardan özellikle “kurumların suçlanması sonucu zedelenmesi” konusunun ön plana alınması, kanalın uzun süreden beri takındığı tutumu bir kez daha sergilediği açıkça görülmektedir.

16-17 MART 2010 (SAMANYOLU): 24 dakika süren haber içeriklerinde kanal Ergenekon'un başı olmakla suçlanan Saldıray Berk, yine Islak imzasıyla tanınan Dursun Çiçek, gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı ile ilgili İlhan Cihaner davası ve Ergenekon Yapılanmasının amaçları olmak üzere dört içerik yayınlamıştır. Kafes Eylem Planı olarak da adlandırılan Ergenekon Yapılanmasının amaçları konusunda izleyiciye bir hatırlatmada bulunan kanal, örgütün amacının masum insanları karalamak, azınlıklara yönelik kanlı eylemlerde bulunmak, suçu hükümete atmak ve ülke için bir darbe ortamı hazırlamak iddialarını dile getirmektedir. Haberin sunumu sırasında yine bir hatırlatma niteliğinde şimdiye kadar yapılan operasyon ve gözaltı görüntülerine yer veren kanal, görüntülerin ardından da tehlike çanları çalıyormuşçasına bir fon müziği eşliğinde ekranda büyük puntolarla CEPHANELİKLER, KOMPLOLAR ve MİLLETE KAFES yazılarını geçmektedir. Saldıray Berk ile ilgili haberinde Berkin Kafes Eylem Planının yöneticisi olmakla suçlandığını hatırlatan kanalın,

bu hatırlatmadan hemen sonra Genelkurmay Başkanı Başbuğ'un Berk'in suçsuzluğuna inandığını ve ona sahip çıkacağını "Başbuğ sahip çıktı ama..." şeklindeki manşetiyle ifade eden kanalın, Başbuğa da bu konuda sitem ettiği ve eleştirdiği açıkça görülmektedir. Dursun Çiçek ile ilgili haberinde de ıslak imzanın Çiçek'e ait olduğunun dört büyük kurum tarafından kanıtlanmasına rağmen, Çiçek'e beraat kararı verilmesinin eleştirisine geniş yer veren kanal ayrıca Çiçek davasına Askeri mahkemenin bakmasının da yanlış olduğunun altını çizmektedir. Askeri mahkemede Çiçek'in yalnızca görevini kötüye kullanmak ve ast üst ilişkisini zedelemek suçlamalarından yargılanacağını anlatan kanal, Çiçek davasındaki bu gelişmelerin ve tutuksuzluk kararının bazı çevrelerce beraat olarak algılandığını spikerin acır bakışları eşliğinde izleyiciye sunmaktadır. Yine her zamanki şüpheli tavrıyla birilerinin ıslak imza üzerinden oyun oynadığı önermesinde bulunan kanalın en büyük eleştirisi ise haberin manşetinde ortaya çıkmaktadır: "Bu ısrar niye, belge daha kaç kez incelenecek?" Cihaner davasıyla ilgili olarak da gizli tanıklara baskı yapıp yapılmadığı konusu üzerinde sıkça duran kanal, şimdiye kadar bir güçlü bir olasılık olarak sunduğu iddiasını bu kez kanıtlamış bir edayla kesin yargılar eşliğinde sunmaktadır. "Gizli tanıklara baskı yapıldı." Bu manşetle sunulan haberin ayrıntılarında bir otelin lobisindeki görüşme görüntülerine geniş yer veren kanal, söz konusu kişilerin de gözaltına alındığı bilgisini iddialarının doğruluğuna bir kanıt olarak aktarmaktadır.

16-17 MART 2010 (KANAL D): 11 dakika süren haberlerin içeriklerinde kanal Dursun Çiçek davası, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün komplolara yönelik açıklaması ve yeni gözaltılar ile ilgili olmak üzere toplam üç içerik yayınlamaktadır. Çiçek davasıyla ilgili olarak, sivil mahkeme- askeri mahkeme konusunu ele alan kanal, sivil mahkeme tarafından askeri mahkemenin ıslak imzalı belgeyle ilgili parmak izi incelemesi talebinin geri çevrildiği bilgisini izleyiciyle paylaşmaktadır. "Sivil savcılık izin vermedi" manşetiyle sunulan haberde gerekçe olarak da belgenin zarar görebileceğini ve kanıtların silinebileceğini anlatan kanal, haberin sunumu sırasında da bir yandan Çiçek'in gözaltına alınma görüntülerine ayrıntılı biçimde yer verirken, bir yandan da söz konusu belgenin ekranı tamamen kaplayacak şekilde sürekli zoom yapmaktadır. Bu durum kanalın habere ilişkin yorumu izleyiciye bıraktığını göstermektedir.

Komplolara ilişkin olarak Cumhurbaşkanı Gül'ün yurt dışındaki bir gezisi sırasında yaptığı açıklamaları "Gül'ün dikenini... Yanlış yapan ayıklanacak!" manşetiyle sunan kanal, Türk Silahlı Kuvvetleri içinde yanlış yapanların olabileceği, ancak bunların ordudan ihraç edileceği şeklindeki ifadelerle daha fazla vurgu yapmaktadır. Bu bilgilerin ardından Cumhurbaşkanı ve Başbakanın çok kesin ifadeler kullandığını, ancak buna karşın Genelkurmay Başkanının oldukça rahat tavırlar sergilediğini anlatan spiker, burada kanalın bazı kurumların haksız şekilde zedelendiğine inandığının imasını yaparken, tıpkı Genelkurmay Başkanı gibi Türk Silahlı Kuvvetlerinin suçlu olmadığı önermesinde bulunmaktadır.

Değerlendirme: Konuya ilişkin haberlere ayrılan süre ve yayınlanan içerik çeşitliliği bakımından Samanyolu Televizyonu yine ön plana çıkmaktadır. Ayrıca haberlere ilişkin olarak Samanyolu'nun daha fazla görüntü kullandığı gözlenmektedir. Buna karşın Kanal D'nin konuyla ilgili gelişmelerde tarafsızlığını Samanyolu'na oranla daha fazla koruduğu söylenebilir. Samanyolu'ndaki genel tutumun çeşitli önermelerde bulunmak, sorular sormak, sorgulamalar yapmak ve öne sürdü iddiaları kanıtlama amacı içinde bulunmak olduğu göz önüne alındığında aynı tavrı burada da sergilemektedir. Ergenekon Yapılanmasının tehlikeli amaçlar planladığını konunun en başından beri savunan Samanyolu bu tarihlerdeki haberlerinde de amaçlananın ne olduğunu, masum insanlara ve devlete yapılması planlanan kötülüklerin nasıl yapılacağını, darbe ortamının nasıl hazırlanacağını bir hatırlatma niteliğinde izleyiciye aktarırken, arka planda tehlike alarmı niteliğinde güçlü bir müzikle "Cephanelikler, komplolar, millete kafes" yazılarını iri harflerle ekrandan geçmesi kanalın, ortaya koyduğu iddiaların doğruluğunu izleyicinin zihnine kazımak için kullandığı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde Saldıray Berk ile ilgili haberinde gözünde Berk'i kesin suçlu ilan eden kanalın bu tutumunu açıkça belli etmesi yanında kendisi gibi düşünmeyen ve Berk'in suçsuzluğunu savunan Başbuğ'a karşı sitemde bulunması ve "Başbuğ sahip çıktı ama..." gibi ironik bir manşet kullanması izleyiciyi yönlendirici bir yayıncılık anlayışı kullandığını göstermektedir. Samanyolu haberlerinde yalnızca önermelerde bulunmamaktadır; ayrıca ne yapılması konusunda kamuoyuna ve devletin kurumlarına akıl da vermektedir. Örneğin; haberinde Saldıray Berk'in görevden alınması gerektiğini

ve yanlış yolda gidildiğini söylemektedir ya da yargıyı eleştirerek yanlış yapıldığını ve Dursun Çiçek'in mutlaka tutuklanması gerektiğini hatırlatmaktadır. Kanalin bu türden tutumları yalnızca izleyici yönlendirmemektedir; ayrıca izleyici gözünde bazı önemli kurumların görevini yeterince yerine getiremediğini ima ederek, bu kurumlara duyulan güvenin kamuoyu açısından zedelenmesine yol açmaktadır. Ayrıca bu tutumuyla Samanyolu bazen kendini yol gösterici, ışık tutucu, toplumun kurtarıcısı ilan etmektedir. Kanal D haberlere ayrılan süre ve içerik çeşitliliği bakımından çoğu zaman Samanyolu'nun gerisinde yer almaktadır. Bu tarihlerdeki yayınlarında da haberlere 11 dakika ayırarak, yine ikinci sıraya gerilemiştir. Kanal D'nin de tarafsız bir yayın yaptığı söylenemez; ancak Kanal D her içeriğe ilişkin çeşitli önermelerde bulunmak yerine tek bir iddiayı savunmaktadır: "Kurumlar haksız yere zedeleniyor." Örneğin; aynı tarihte Saldıray Berk ile ilgili haberinde Samanyolu Başbuğ'un Berk'i savunmasının yanlış olduğuna ve kişinin görevden alınması gerektiğine vurgu yaparken, Kanal D ise Başbuğ'un Berk'i savunduğunun ve bu konuda kendinden ve Berk'ten emin tavırlarla rahat bir duruş sergilediğinin altını çizmektedir. Her iki kanalda da ayrıntılı video görüntüleri kullanılmakla birlikte, Samanyolu'nda bu görüntülerin daha çok kanal tarafından iddia edilen noktaları aydınlatıcı kısımları yayınlanmaktadır. Örneğin; Cihaner davasında şimdiye kadar gizli tanıklara baskı yapıldığını savunan kanalın, bu kez iddiadan öte kesin ifadeler kullandığı ve sık sık Erzincan'da yapılan görüşmenin kamera kayıtlarının ve sonrasında yapılan gözaltıların görüntülerine yer verdiği görülmektedir. Ancak Kanal D'de görüntülerin yayınlanıp, yorumun izleyiciye bırakılması tutumu gözlenmektedir. Örneğin; Dursun Çiçek davasındaki gelişmeleri izleyiciye aktaran Kanal D'nin haberin devamında Çiçek'in gözaltı görüntülerine ve söz konusu belgenin görsel ayrıntılarına yer vermesi, haberin yorumunu izleyiciye bıraktığı sonucunu doğurmaktadır.

19-20 MART 2010 (SAMANYOLU): 24 dakika süren ve üçüncü sırada verilen haberlerde kanal Ergenekon ile bağlantısı olabilecek kişilerle, Ergenekon Terör Örgütünün amaçlarının neler olduğuyla, Ergenekon İddianamesinin Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmesiyle ve Ergenekon tutuklularının çeşitli sebeplerle hastanelere başvurusuyla ilgili olmak üzere konuyla ilişkili

olarak dört içerik yayınlamıştır. Ergenekon’la bağlantısı olabilecek kişilerle ilgili haberinde özellikle hükümetin önemli mevkilerindeki kişilerin olabileceği vurgusunu yapan kanal, “Aynı karede ilginç bağlantılar? Mafya, polis, asker, Ergenekon sanığı...” manşetli haberinde kişilerin bir yemekte aynı karede çektirdikleri fotoğrafları yayınlayarak, bu bağlantıların olabileceği ihtimalini daha güçlü gördüğünü göstermektedir. Kanal aynı haberde Ergenekon tutuklularının gözaltı ve resmi üniformalı hallerinin ve ele geçirilen cephaneliklerin görüntülerine de sıklıkla yer vermektedir. Kafes Eylem Planı (Ergenekon) İddianamesinin Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmesiyle ilgili haberinde darbe plancılarının İddianamede yer alan amaçları hakkında izleyiciye bilgi veren kanal, bunların da masum insanları suçlu gibi göstermek, ülkeye ve millette darbe yapmak olduğunu vurgulamaktadır. Bu amaçları tüyler ürpertici, dehşet verici gibi izleyiciyi de kaygı ve endişeye düşürebilecek ifadeler eşliğinde anlatan kanal, bu eylemlerden en korkunç olanının ise Koç Müzesine ziyarete gidecekleri bir sırada öğrencilere operasyon yapılmayı planlanması olarak göstermektedir. Kanalin özellikle bu planı vurgulaması, izleyici zihninde “darbe plancılarının basit eylemler tasarlamadığı, işin boyutunun çocuklara uzanacak kadar tehlikeli ve vahim olduğu” fikrini uyandırmaktadır. Sonraki haberinde Ergenekon tutuklularının hapishanede yatmak yerine çeşitli şikayetlerle hastanelere başvurduğunu anlatan kanal, bu konuda 11 aydır tutuklu bulunan ancak bir gün bile hapiste yatmayarak hastanede bulunan Levent Ersöz’ü örnek göstererek, aynı girişimde Çetin Doğan’ın da bulunduğu bilgisini “Yeni bir ‘rahatsız’ daha” manşetiyle izleyiciye sunmaktadır. Doğan’ın tahliye talebinin reddedilmesinin ardından hapishanede yatmamak için sağlık şikayetiyle hastaneye kaldırıldığının anlatıldığı haberde kanal, yine şüpheli bir tavır sergilemekte ve izleyicide bazı kurumların görevini yeterince ircaa edemediği fikrini uyandırmaktadır.

19-20 MART 2010 (KANAL D): İlk sırada verilen ve dört dakika süren haberlerde Ergenekon kapsamında ifade vermeye çağrılan kişilerle ilgili izleyici bilgilendiren kanalın konuya ilişkin olarak 19 Mart 2010 tarihinde hiçbir haber yayınlamadığı görülmektedir. Tuğgeneral Hıfzı Çubuklu’nun Beşiktaş Adliyesine askerlik alanında çürük raporu çetesiyle ilgili olarak ifade vermeye çağrıldığını anlatan kanal, bu konuda yapılan operasyonlarda Çubuklu’nun bilgisayarına el

konulduğunu, ancak geçen süre içinde kişinin bilgisayarında bazı değişiklikler yaparak konuyla ilgili delilleri yok ettiği iddialarına da vurgu yapmıştır.

Değerlendirme: Konuyla ilgili haberlere ayrılan süre ve içerik çeşitliliği bakımından ön plana çıkan Samanyolu, 24 dakikada dört içerik yayınlamışken, Kanal D 4 dakika süren haberinde yalnızca bir içerik yayınlamış ve 19 Mart tarihinde konuyla ilgili hiçbir habere yer vermemiştir. Bu yüzden daha çok Samanyolu’nun değerlendirmesi yapılacaktır. Gündemdeki bir konuyla ilgili olarak haberlerinde birçok içeriğe yer veren ve bu haberler için çokça zaman ayıran Samanyolu, buna karşın içeriklerin sunumunda tarafsız yayıncılık anlayışına bu tarihlerdeki haberlerinde de sıkı sıkıya bağlı kalamamıştır. Konuya ilişkin gelişmeler hakkında fikir yürütüp bir iddia ortaya atan kanal, haber içeriklerinde ve kullandığı görüntü, belge gibi materyallerle ortaya attığı iddiaları kanıtlama çabası içine girerken, bir yandan kullandığı dehşet verici, tüyler ürpertici gibi ifadelerle bir yandan da “Yeni rahatsızlar” gibi ironi içeren manşetlerle izleyiciyi hem yönlendirmekte hem de gelişmeler karşısında kamuoyu arasında gereğinden fazla bir şekilde panik havası yaratmaktadır. Gelişmelerle ilgili olarak öznel düşünce ve yargılarını açıkça izleyiciye yansıtan kanal, özellikle çocuklara ve masum insanlara yönelik temayı çokça kullanarak, izleyiciyi ayrıca duygusal açıdan da etkileme eğilimi göstermektedir. Örneğin; Ergenekon’un planlarıyla ilgili olarak öğrencilerin Koç Müzesini ziyareti sırasında yapılması hedeflenen şeylerden bahsederken “masum çocuklar, onların günahı ne, tüyler ürpertici gelişmeler” şeklinde spikerin ifadeler kullanması, Samanyolu’nun mantıksal iddialarının yanı sıra izler kitleyi duygusal açıdan da kendine bağlama çabasının bir ürünüdür. Bunların anlatılmasındaki amaç, bazı terör örgütü kurumlarını savunmak değildir elbette. Ancak, tarafsız habercilik anlayışına göre gelişmeler hakkında izleyici tam ve yansız bir biçimde bilgilendirilmeli ve yorum izleyiciye bırakılmalıdır. Ancak, Samanyolu’nda habere ilişkin manşetten video görüntülerine kadar her türlü materyalin, sadece savunulan bir tezi kamuoyu gözünde kanıtlama amacına yönelik seçildiği görülmektedir.

22-23 MART 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve üçüncü sıralarda verilen haberlerin içeriklerini Ergenekon soruşturması kapsamındaki gelişmeler, yeni

gözüaltı, Ergenekon Terör Örgütü'nün mason üstatlarına yönelik saldırı planları ve Ergenekon sanıklarının çeşitli sağlık şikayetleriyle hastanelere sevk edilmesi oluşturmaktadır. 22 dakika süren haberlerde şimdiye kadar yapılan operasyon ve gözüaltı görüntülerine geniş yer veren kanal, Ergenekon sanıklarının hastanelere sevk edilmesiyle ilgili "Ergenekon hastaları" manşetli haberinde Çetin Doğan'ı örnek göstererek Doğan'ın üç ayrı hastaneye sevk edildiği bilgisini vermektedir. Ergenekon ile ilgili gelişmeleri aktardığı haberinde Ergenekon soruşturması kapsamında sekiz kişinin daha gözüaltına alındığını anlatan kanal, bunlardan birinin de avukat Yusuf Erikel olduğu bilgisini "Ergenekon avukatı da gözüaltında" manşetiyle, spikerin endişe ve tebessüm niteliğindeki yüz ifadeleriyle iletmektedir. Haberde özellikle avukat Erikel'in "yakında bir darbe olacak ve bu ülkenin yeni başbakanı ben olacağım" sözlerine vurgu yapan kanal, izleyiciye avukatın haklı olarak gözüaltına alındığı izlenimini yansıtmaktadır. Haberin sunumu sırasında yapılan operasyon görüntülerine, gözüaltına alınan kişilerin İstanbul'daki Beşiktaş adliyesine getirilişlerine, adliye önündeki yoğun kalabalık ve olağanüstü güvenlik önlemlerine ve ele geçirilen mühimmatların video kayıtlarına geniş ölçüde yer veren kanal, Danıştay saldırısı ile ilgili olarak da soruşturmada yapılan çapraz sorguya dikkat çekmektedir. Sonraki haberinde de İstanbul-İzmir karayolu üzerindeki Gediz köprüsü altında çamura gömülmüş halde dört el bombasının bulunduğunu aktaran kanalın bu haberi Ergenekon haberlerinden sonra vermesi, izleyicide bunun ardında Ergenekoncuların olabileceği olasılığını yaratmaktadır. Konuya yönelik şüpheli tavrını koruyan kanal, bu tavırla izleyici zihninde "bu bombalar nereden ve nasıl geldi" sorusunu oluşturmaktadır.

22-23 MART 2010 (KANAL D): 22 Mart tarihinde konuya ilişkin hiçbir haber yayınlamayan kanal, 23 Mart tarihinde ise dört dakikalık bir haber sunmaktadır. Sekizinci sırada verdiği haberlerinde mason üstatlarına yönelik saldırı girişiminden bahseden kanal, "Öldürmeye gidiyordu" manşetli haberinde Kayseri'deki bir hapishaneden özel izinle çıkan bir sabıkalının, masonların binası önüne gelerek saldırı girişiminde bulunmasına ilişkin tüm kamera kayıtlarını an an yayınlamış ve planın neler olduğuna ilişkin bilgileri görüntüler üzerinden analiz etme yoluna gitmiştir. Habere ilişkin olarak sözlü konuşmaktan çok geniş video

kayıtlarına yer veren kanal, arka planda ise tehlike alarmı niteliğinde bir fon müziği vererek izleyicinin zihnini hazır ol'a getirmektedir. Kanalın yayınladığı sonraki haber ise Ergenekon soruşturması kapsamında avukat Yusuf Erikel'in gözaltına alınmasıyla ilgili kısa bir içeriktir.

Değerlendirme: Haber sıralaması ve habere ayrılan süre bakımından ele alındığında yine Samanyolu'nun ön plana çıktığı görülmektedir. Samanyolu konuyla ilgili haberleri ikinci ve üçüncü sıralarda verirken, Kanal D sekizinci sırada vermiş ve yalnızca dört dakikalık bir süre ile iki içerik yayınlamıştır. Haber içerikleri bakımından her iki kanal da birbiriyle benzerlik göstermektedir. Her iki kanal da mason üstatlarına yapılan saldırı girişimini ve Ergenekon soruşturması kapsamında avukat Yusuf Erikel'in gözaltına alınmasını gündemine taşımıştır. Ancak bu iki kanal içerikte eksiklik bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin; Samanyolu Televizyonu Ergenekon soruşturması kapsamında sekiz kişinin daha gözaltına alındığını söylerken, Kanal D bundan hiç bahsetmemiştir. Samanyolu İstanbul-İzmir karayolu üzerindeki Gediz köprüsünün altında bulunan dört el bombasını gündemine taşımışken, Kanal D bundan hiç bahsetmemiştir. Bu içerik eksikliklerinin ve ayrılıklarının sebebi ancak, iki kanalın da konuyla ilgili gelişmeler hakkında farklı noktalara dikkat çekmek istemeleri şeklinde açıklanabilir. Örneğin; Gediz köprüsü altında bulunan el bombalarını Samanyolu, Ergenekon Terör Örgütü'nün yerleştirdiği imasında bulunurken, bu haberi yayınlamadığına göre Kanal D, bunun altında Ergenekon'u aramamaktadır. Gözaltına alınan avukat Erikel'in haberinde Samanyolu, geniş video görüntüleri ve "Ergenekon avukatı gözaltında" şeklindeki imalı manşet ve ifadeleri spikerin endişe ve tebessüm dolu bakışlarıyla verirken, Kanal D yalnızca gözaltına alındığı bilgisini aktarmaktadır. Samanyolu, Ergenekon tutuklularının hapisanede yatmamak için çeşitli sağlık şikayetleriyle hastanelere sevk edildiğini "Ergenekon hastaları" manşetiyle gündemine taşıırken, Kanal D bu habere hiç yer vermemiştir. Burada Samanyolu devletin önemli kurumlarının güvenilir bir biçimde çalışmadığı izlenimini uyandırmakta ve kamuoyunu da bu fikre alıştırmak istemektedir. Ancak bu haberi Kanal D'nin yayınlamaması, bu kurumlara duyulan güvenin sarsılmasını istemeyişinin bir sonucudur. Tüm bunların yanında her iki kanal arasındaki benzerlikler spikerlerin coşkulu beden hareketleri, içeriklerle ve

kullanılan haber manşetleriyle ilgili kullanılan kesin yargılı ifadelerdir. Her iki kanal da Ergenekon ile ilgili gelişmeler karşısında “tüyler ürpertici, insanın kanını dondurucu” gibi ifadelerle, konuyla ilgili gelişmeler karşısında nesnelliğini koruyamayarak, hem habere yorum katmakta hem de izler kitleyi gerek olmayacak şekilde panik havasına sürüklemektedir. Ama bu kanallar, meydana gelen gelişmeler karşısında soğukkanlılığını korumayı başaramamıştı.

24-25 MART 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve üçüncü sıralarda verilen ve 23 dakika süren haberlerin ilkinin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’a ve masonlara yönelik suikast girişimi iddiaları oluşturmaktadır. “Erdoğan’a suikast ihbarı” manşetiyle verilen haberde Erdoğan’ın Ankara’daki bir toplantıda ihbarı aldığı ve yoğun güvenlik önlemlerine girildiği bilgilerini aktaran kanal, masonlarla ilgili haberinde de savunduğu tezlerden birini yansıtan ve duygusal yorum içeren “Masum insanları suçlu gösterme çabası” şeklinde bir manşet kullanmıştır. Bu gelişmelerin altında Ergenekoncularının elinin olduğu açıkça iddia edilmemekle birlikte, bu haberin ardından hemen Ergenekon ile ilgili haberlere geçilmesi, bu suikast girişimlerinin ardında da Ergenekon’un yer aldığı izlenimi izleyici kitlesine aşılanmaktadır. Haberlere yorumunu katmasına karşın bir yandan da kamuoyunu bilgilendirme görevini yerine getirme çabası içine giren kanal, bunu “bu tür olayların sebebi kaos yaratmak ve ülkeyi karanlığa doğru sürüklemek, bu tür oyunlara gelmeyin” şeklindeki ifadeleriyle yansıtmakta ve izleyiciyi bu türden gelişmeler hakkında bilinçlendirmektedir. Bunun bir örneği de kendini haberlerin sunumu sırasında ekranın sağ üst köşesinde büyük puntolarla yazılmış “AYNI SENARYO” yazısında göstermektedir. Masonlara yönelik suikast iddiası hakkında elde edilen tüm kamera kayıtlarını izleyiciye sunan kanal, bir yandan da bunun bir suikasttan öte bir girişim olduğu fikrini güçlü bir biçimde savunmaktadır. Gelişmelere yönelik şüpheli tavrını koruyan Samanyolu, masonlarla ilgili haberinde de bu tavrını koruyarak ortaya attığı yeni iddiasını haberle ilgili başka bir manşetinde de göstermiştir: “Ergenekon avukatı mı azmettirdi?” Burada bahsi geçen avukat ise Yusuf Erikel’dir. Habere ilişkin olarak kanal, tamamen kendi yorumunu ve tepkisini yansıttığı bir manşet daha kullanmıştır: “Türkiye bu oyunları çok gördü”. Bu tarzda bir manşet aşırı yorum içerdiği ve kanalın öznel yargısını açıkça yansıttığı için, profesyonel yayıncılıktan

epey uzaklaştığını göstermektedir. Bu manşette kanalın gelişmelere karşı bir meydan okuduğu açıkça sezilmektedir. Başka bir haberinde Ergenekon savcılarında Hakim Oktay Kuban'ın Ergenekon sanıklarında beraat ettirmesi iddialarında yer veren Samanyolu, burada da kullandığı ironik manşetiyle dikkat çekmektedir: “Kuban ne yapacak? Tahliyecisi Hakimi bekliyorlar.” Dikkat çeken başka bir nokta da bu gelişmelerin henüz bir iddiadan ibaret olmasına karşın, kanalın iddiadan öte kesin yargılar içinde bulunduğuna yönündedir. Kanal, Kuban ile ilgili gelişmeleri bir iddiadan öteye taşımak için de Çetin Doğan'ın 46 sayfalık bir dilekçe ile Kuban'ın nöbetçi olduğuna bir günde tahliye talebinde bulunduğuna örnek göstermektedir. Haberle ilgili olarak soruşturma kapsamına alınan kişilerin Beşiktaş adliyesine getirilme görüntülerine geniş ölçüde yer verilirken, avukat Erikel'in de Ergenekon ile ilgili davalara da baktığı sık sık vurgulanmaktadır. Kanalın avukat-Ergenekon arasında kurduğuna bu bağlantılar, izleyiciyi açık bir biçimde yönlendirmekte ve haber yorumunun kamuoyuna bırakılmasına fırsat verilmemektedir.

24-25 MART 2010 (KANAL D): Birinci ve sekizinci sıralarda verilen ve toplam altı dakika süren haberlerden ilkinin mason üstatlarına yönelik yapılan suikast girişimleri oluşturmaktadır. Konuyla ilgili gelişmeleri aktaran kanal, konuya ilişkin olarak sekiz kişinin sorgusunun devam ettiğini ve suikastçı mahkumun daha önce Zekeriya Öz'e üç kez mektup yazarak, Kayseri Belediyesi hakkında soruşturma açılmasını sağladığını aktarılmaktadır. Kanalın özellikle bu bilginin altını çizmesindeki amaç, bunun karmaşık bir ortam yaratılarak belli hedefleri gerçekleştirmek için fırsat yaratmak olduğuna fikrini aşlamak olarak görülmektedir. Haberinin sunumu sırasında konuyla ilgili kamera kayıtlarına ve sanıkların Beşiktaş adliyesine getirilme görüntülerine ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir. Bu haberin ardından Hakim Oktay Kuban ile ilgili gelişmelere kısa bir şekilde yer veren kanal, Kuban adının özellikle Dursun Çiçek ile birlikte anıldığı bilgisine vurgu yapmıştır.

Değerlendirme: Her iki kanalda da masonlara yönelik suikast girişimi ve hakim Oktay Kuban'ın gözaltına alınması konularına geniş yer verilirken, Samanyolu'nun yayınlanan haber içeriklerinin çeşitliliği ve habere ayrılan zaman

bakımından yine ön plana çıktığı görülmektedir. Her iki kanal da masonlara yönelik suikast girişimlerinden bahsederken, Kanal D'nin Samanyolu'nun aksine Başbakan'a yönelik suikast girişiminden hiç söz etmediği dikkat çekmektedir. Ayrıca, Samanyolu suikast girişimini Ergenekon avukatı Yusuf Erikel'in tasarladığı olasılığı üzerinde dururken, Kanal D yine bu konuyla ilgili hiçbir içeriğe yer vermemiştir. Ancak her iki kanal da suikast girişimi olayı ile ilgili habere ve haber görüntülerine geniş ölçüde yer vermiş ve bu iki kanal da aynı noktaya dikkat çekmiştir: "Ülkede kaos ortamı yaratmak." Kanal D'nin bu haberlerin sunumu sırasında öznelliğinden sıyrıldığı ve yalnızca kamera kayıtları üzerinden analizler gerçekleştirdiği görülmekle birlikte aynı tutumun Samanyolu tarafından sergilenmediği söylenebilmektedir. Ancak gelişmeler karşısında coşkusunu ve taraflılığını açıkça göstermekle birlikte bu kanalın aynı zamanda toplumu bilinçlendirme rolünü de yerine getirmeye çalıştığı söylenebilir. Şöyle ki; Samanyolu meydana gelen bu olayların ardında Ergenekoncuların olabileceği iddiasını güçlendirmektedir. Ancak, bu iddiada bulunurken de somut bir takım materyallerden yola çıkmakta ve bu bakımdan güvenilirliğini arttırmaktadır. İzleyicinin güvenini sağladıktan sonra da kanal, "bunlar ülkede kaos yaratmaya yönelik girişimlerdir, bu oyunlara gelmeyin, bunlara kanarsanız kendinizi de ülkenizi de karanlık bir tarihe gömersiniz" mesajını haberlerinin her aşamasında açıkça izleyiciye iletmektedir.

Her iki kanal da yalnızca haber manşetleriyle değil, kullandıkları haber diliyle de ve spikerlerin beden hareketleriyle de taraflılığını ve öznelliğini yansıtmaktadır. Şöyle ki, her iki kanalın spikeri de haberlerin sunumunda "dehşet verici olaylar, insanın kanını donduruyor, tüyler ürpertiyor" gibi ifadelerle izler kitleyi gereğinden fazla bir şekilde panik havasına sokmakta ve spikerlerin kızgın bakışları, işaret parmaklarını sıklıkla kullanışları ve endişe dolu beden hareketleriyle de haberlerin sunumu sırasında tarafsızlığını koruyamayarak, izleyiciyi yönlendirme eğilimi içerisinde olduğunu göstermektedir.

4-5 NİSAN 2010 (SAMANYOLU): Otuz dakika süren ve birinci sırada verilen haberlerde Hakim Oktay Kuban, Ergenekon ve Balyoz tutukluları, sanıkların askeri hastanelere sağlık şikayetlerinde bulunması ve konuyla ilgili

gelişmelerin diğer medya kuruluşları tarafından kamuya nasıl yansıtıldığına ilişkin eleştiriler olmak üzere toplam dört haber yayınlanmıştır. Hakim Oktay Kuban ile ilgili haberinde “Kuban’a bir düzeltme daha”, “Hakim Kuban’a sert tepki: Başbakan HSYK’yı suçladı” manşetlerini kullanan kanal, haber içeriklerinde ise Ergenekon ve Balyoz tutuklusu 19 kişinin Hakim Oktay Kuban’ın nöbet sırasında tahliye edilmesi ve sonrasında yaşananlarla ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın konuya ilişkin açıklamasıyla ilgili izleyiciyi bilgilendirmektedir. Manşetlerini siyah fon üzerine beyaz yazı ile izleyiciye aktaran kanal, haberin devamında ise Kuban hakkındaki bazı iddialara yer vererek, bu iddiaların doğruluk olasılığını arttırıcı bir takım veriler sunmaktadır. Tahliye kararının Kuban’ın nöbeti sırasına gelmesinin ilginç bir durum olduğu konusuna sürekli vurgu yapan Samanyolu, bu sanıkların tahliye edilmesinin mantık dışı olduğunu anlatırken, bunlardan bazılarının da mason üstatlarına yönelik suikast girişiminde yer aldığını hatırlatmaktadır. Kanal ayrıca, Hakim Kuban’ın bu konuda keyfi davrandığının ve tahliye kararının hiçbir somut gerekçelere dayanmadığının da sürekli olarak altını çizmektedir. Konuyla ilgili haberinde örgüt’ün amacının “kaos yaratmak ve ülkeyi kana bulamak” olduğunu ifade eden Samanyolu, haberin sunumu boyunca da sanıkların adliye’ye getiriliş görüntülerine ayrıntılı bir biçimde yer vermektedir. Ergenekon ve Balyoz tutuklularıyla ilgili haberinde çeşitli sağlık şikayetleriyle Gata’ya ve diğer hastanelere başvuran sanıkların aslında hasta olmalarından öte, hapiste yatmamak için böyle bir yola başvurdıkları tezini yoğun bir biçimde savunan kanal, bunlara örnek olarak da Çetin Doğan’ı örnek göstererek, Doğan’ın tutuklanmadan dört gün önce gayet sağlıklı görüldüğünü, ancak tutuklandıktan hemen sonra da konuşamayacak kadar hastalandığını ve Gata’ya yattığını görüntü kayıtlarıyla birlikte anlatmaktadır. Konuyla ilgili haberlerin diğer medya kuruluşları tarafından kamuoyuna nasıl sunulduğu üzerine bir eleştiride bulunan kanal, bu haberinde de çeşitli gazete manşetlerine yer vererek, bu medya kuruluşlarının haberleri olduğu gibi sunmayarak taraf tuttuğunu ve kamuoyunu yanlış yönlendirdiğini savunmaktadır.

4-5 NİSAN 2010 (KANAL D): Birinci ve yedinci sıralarda verilen ve yedi dakika süren haberlerde kanal, Hakim Oktay Kuban ve Çetin Doğan’ın sağlık şikayetleriyle ilgili içeriklere yer vermektedir. Oktay Kuban ile ilgili haberinde 19

sanığın tahliye kararının ardından yeniden tutuklanmasıyla ilgili tutanak hakkında izleyiciyi bilgilendiren kanal, Kuban ile ilgili birtakım iddialara eleştiride bulunurken, burada bir baskı uygulandığı ve hakim görevini özgürce kullanamadığını savunmaktadır. Haberin sunumu sırasında ise hakkında yeniden tutuklama kararı çıkan sanıkların Beşiktaş Adliyesi'ne getiriliş görüntülerine yer verilirken, Hakim Oktay Kuban'ın bazı medya organlarına verdiği röportajlar da sıkça yayınlanmıştır. Çetin Doğan ile ilgili haberinde de “Çetin Doğan bilmececi” manşetini kullanan kanal, içerikte ise Doğan'ın ifadesi alındıktan sonra yüksek tansiyon şikayetiyle Gata'ya başvurduğunu ve kendisinin hastanede mi kalacağı yoksa hapis haneye mi gideceği konusunun henüz netleşmediğini aktarmıştır.

Değerlendirme: Konuya ilişkin haberlere ayrılan süre bakımından Samanyolu ön plana çıkmasına karşın, haber içerikleri ve çeşitliliği bakımından her iki kanal da birbiriyle benzerlik göstermektedir. Her iki kanal da Hakim Oktay Kuban ve ifade verdikten sonra Gata Askeri Hastaneye sağlık şikayetiyle başvuran sanık Çetin Doğan ile ilgili haberlere ağırlık göstermiştir. Haberin sunumu sırasında her iki kanal da bu kişiler ve diğer tutuklular ile ilgili görüntü kayıtlarına da ayrıntılı olarak yer vermiştir. Ancak aradaki farklılık, her iki kanalın da dikkat çektiği noktalardan ve kamuoyuna sunduğu önermelerden kaynaklanmaktadır. Örneğin; Samanyolu Hakim Kuban ile ilgili haberinde Kuban'ın nöbetçi olduğu bir sırada, istediği kişileri tahliye ettirdiği gibi iddialara yer verirken, bu iddiaların doruluğunu kanıtlayıcı olduğuna izleyiciyi ikna etme eğilimi göstermiştir. Yani sunduğu materyaller ile açık bir biçimde “Hakim Kuban bu konuda suçsuz değildir” önermesinde bulunmaktadır. Kanal D ise aynı kişiyle ilgili haberinde Hakim Kuban'ın verdiği tahliye kararlarının sorgulanmasının yanlış olduğuna dikkat çekmekte ve “Hakim kendisine verilen yetkiyi özgürce ve tarafsızca kullanamamaktadır, burada kendisine saygısızlık yapılmıştır” önermesini savunmaktadır. Aynı durum sanık Çetin Doğan ile ilgili haberde de kendini göstermektedir. Samanyolu Doğan'ın Gata'ya başvurmasındaki amacın hapis hanede yatmamak için uyguladığı bir yöntem olduğunu savunmaktadır. Savunduğu bu iddianın doğruluğunu kanıtlamak için de Doğan'ın tutuklanmadan hemen önce sağlıklı haliyle çekilen görüntülerine sıkça yer vererek bir yalanı ortaya çıkarma çabası içine girmiştir. Kanal D ise Doğan ile

ilgili haberinde konunun bu yönüyle hiç ilgilenmeyerek, sadece “henüz hapishaneye ne zaman gideceği belli değil, bu konu ilerleyen günlerde netlik kazanacak” demekle yetinmiştir. Son olarak Samanyolu, Kanal D’den fazla olarak konuyla ilgili gelişmelerin diğer medya kuruluşları tarafından okur-izler kitleye nasıl ulaştırıldığının bir eleştirisini yapmaktadır. Bu haberinde bazı medya organlarının ismini açıkça söylemekten çekinmeyen kanal, kendinden başka tüm medya organlarının konuyla ilgili haberleri yansız, yorumsuz ve çarpıtılmadan verilmediği önermesinde bulunmaktadır. Bu önermede bulunurken kanalın, kendisiyle ilgili güveni kamuoyunda artırma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Ancak konuyla ilgili haberlerin sunumu sırasında Samanyolu ana haber spikerinin kullandığı “tüyler ürpertici, dehşete düşürücü” gibi ifadeler, kanalın sürekli olarak önermelerde bulunması, ortaya attığı iddiaları haklı gösterici materyallerle izleyiciyi yönlendirmesi, spikerin öfkeli, endişeli bakışları ve taraflılık sezilen beden hareketleri, özellikle masum insanlar ve çocuklar ön plana alınarak izleyicinin duygusal yönden etki altına alınmak istenmesi ve kullanılan haber manşetleri, Samanyolu’nun da iddia ettiğinin aksine tamamen tarafsız ve yorumsuz olmadığını göstermektedir.

6-7 NİSAN 2010 (SAMANYOLU): Birinci ve ikinci sıralarda verilen ve 44 dakika süren haberlerde Ergenekon ile doğrudan alakalı içeriklere yer vermeyen kanal, bunun yerine Ergenekon Terör Örgütü ile aynı amaçları taşıyan ama daha geniş çaplı eylemler planlayan Balyoz Darbe Planı ile ilgili içerikleri gündemine taşımıştır. Ergenekon ile haberlerinde gösterdiği tutumu burada da sergileyen kanal, ilk haber olarak Çetin Doğan’ın ifadesinde bir dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök hakkında yaptığı açıklamalara ve Doğan’ın Gata’ya başvurmasıyla ilgili içeriklere yer vermiştir. Bu haberinde Hilmi Özkök’ün haklılığını savunan kanal, dönemin Genelkurmay Başkanının konuyla ilgili açıklamalarını da “Özkök’ten set cevap: Doğan sorulara cevap versin” manşetiyle izleyiciye sunmuştur. Özkök’ün “Doğan yargıyı etkilemeye çalışıyor” açıklamasını özellikle vurgulayan kanal, aynı haberin içinde Doğan’ın yüksek tansiyon şikâyetiyle Gata’ya başvurmasıyla ilgili içeriği de yine taraflılığını açıkça ortaya koyan “Doğan yine Gata’ya sarıldı” manşetiyle vermiştir. Haberin sunumu sırasında da kanal, tehlike alarmı şeklinde çalan bir fon müziği eşliğinde

Balyoz Darbe Planı kapsamında yapılması amaçlanan eylemlerden söz ederken, operasyonlar sonucu elde edilen belgelere, operasyon görüntülerine ve sanıkların Beşiktaş Adliyesine getirilişleriyle ilgili kamera kayıtlarına da geniş ölçüde yer vermiştir. Diğer bir haberinde yeni bir Balyoz soruşturmasının başlayacağı sırada durdurulduğu ve iki savcının görevden alındığı bilgisini “Balyoz Başsavcı darbesiyle durdu” şeklindeki tepki ve yorum içeren bir manşetle sunan kanal, özellikle bu soruşturmayı kimlerin durdurduğu konusu üzerine yoğunlaşarak, izleyiciye aksi olduğu takdirde 75 kişinin gözaltına alınabileceği hatırlatılmıştır. Darbe soruşturması kapsamında zanlıların kapılarını çalan iki savcının bunun ardından görevden alındığını, ancak bunun adına “görev yeri değiştirme” dendiğini vurgulayan kanal, izleyicide devletin bazı önemli kurumlarının da darbeciler tarafından ele geçirildiği izlenimi yaratmakta ve kamuoyunun devletin önemli organlarına duyduğu güveni zedelemektedir. Bu haberlerin ardından son olarak kanal, spikerin “tüyler ürpertici, dehşete düşürücü” ifadeleriyle Balyoz Darbe Planı’nın amacı ve hedefledikleri eylemler hakkında izleyiciyi operasyonlarda ele geçirilen belge ve ses kayıtları eşliğinde bilgilendirmiştir.

6-7 NİSAN 2010 (KANAL D): İkinci ve yedinci sıralarda verilen ve 11 dakika süren haberlerin içeriklerinde kanal, Ergenekon ile aynı amaçları taşıyan ama daha geniş planlar içerdiği iddia edilen Balyoz Darbe soruşturmasını yöneten iki savcının yetkilerinin elinden alındığı haberini “Başsavcı yetkileri kaldırmış” manşetiyle sunmuştur. Haberin sunumunda kanal hiçbir yorum ve taraflılıkta bulunmazken, haber kanalın Beşiktaş Adliyesi önündeki muhabiriyle yaptığı söyleşi niteliğinde gerçekleşmiştir. Yedinci sırada verdiği haberinde Milli Güvenlik Kurulu eski genel sekreteri Şükrü Sarıışık’ın da içinde bulunduğu birçok kişinin soruşturma kapsamına alındığı bilgisini “soruşturmada şok liste” manşetiyle veren kanal, bir sonraki haberinde de soruşturmaya adı karışan Çetin Doğan ile Hilmi Özkök arasındaki çekişmeyi izleyiciye aktarmıştır. Haberin sunumu sırasında kanal Doğan ile Özkök’ün birlikte yer aldıkları projelerle ilgili geçmiş arşiv görüntülerine ayrıntılı olarak yer verirken, ana haber spikeri de “bu soruşturmalar, bir zamanlar omuz omuza çarpışan iki generali şimdi karşı karşıya getirdi” yorumunda bulunmuştur.

Değerlendirme: Sunduğu 44 dakikalık haber ile Samanyolu Televizyonu, 11 dakika süren ve konuya ilişkin yalnızca üç içeriğe yer veren Kanal D'nin yine önüne geçmiştir. Ancak her iki kanal arasındaki en büyük benzerlik her ikisinin de doğrudan Ergenekon İddianamesiyle ilgili haberlere yer vermemesi olmuştur. İki kanal da şimdiye kadar gündemlerinden düşürmedikleri Ergenekon Yapılanması konusunu ikinci plana alarak, aynı amaçların daha derinini içerdiği iddia edilen Balyoz Darbe Planı'nı birinci sıraya taşımıştır.

Samanyolu Televizyonu, Ergenekon ile ilgili haberlerinde takındığı tutumu burada da elinden bırakmayarak, konuyla ilgili gelişmeleri kamuoyuna yansıtırken tepkisini gizlemeyi başaramamıştır. Örneğin; Balyoz soruşturması kapsamında soruşturmayı yürüten iki savcının görevden alındığı bilgisini izleyicisine sunarken, bunun adına “görev yeri değiştirmesi” dendiğini söylemektedir, ancak buna inanmadıkları imasında da sıkça bulunmaktadır. Konuyla ilgili gelişmeleri aktarırken kanalın kullandığı haber manşeti ise tepki içerikleridir ve habercilikte tarafsızlık ilkesinin bir hayli ihlal edildiğinin kanıtıdır: “Soruşturma Başsavcının darbesiyle durdu.” Bu manşetiyle Samanyolu yalnızca tepkisini ortaya koymamaktadır. Aynı zamanda darbecilerin devletin yargı gibi önemli kurumlarını da ele geçirebildiği ihtimalini üstü kapalı bir biçimde sıklıkla vurgulayarak, kamuoyunun da devletin organlarına duyduğu güvenin zedelenmesine zemin hazırlamaktadır. Burada kanalın izleyiciye sunduğu önerme şudur: “Devletin önemli organlarında darbecilerin adamları vardır ve bu yüzden bu kurumlar görevlerini gereği gibi yerine getirememektedir.” Haberin devamında da bu önermeyi destekleyici bilgi olarak ise kanal “başsavcı iki savcuyu görevden alıp soruşturmayı durdurmasaydı, soruşturma kapsamında 75 kişinin gözaltına alınması kaçınılmazdı.” Bu açıklamadan ise “başsavcı gözaltına alınma olasılığı bulunan bu kişileri korumaya mı çalışıyor?” sorusu doğmaktadır.

İki kanal arasındaki en önemli farklılık ise dikkat çektikleri konulardan kaynaklanmaktadır. Örneğin; her iki kanal da soruşturmada adı geçen Çetin Doğan ve ifadesinde adından bahsettiği Hilmi Özkök'e yer vermiştir. Ancak Samanyolu Çetin Doğan'ın “soruşturmanın seyrini değiştirmeye çalıştığı” yönündeki iddiaları ve Doğan'ın bir numaralı şüpheli olduğu bilgisini sık sık

vurgularken, Kanal D ise bu kişilerin bir zamanlar omuz omuza çarpışırken, açılan bir soruşturma kapsamında şimdi düşman gibi karşı karşıya geldikleri konusuna ağırlık vermektedir. Burada Kanal D'nin savunduğu önerme ise şudur: “Soruşturma yapılacak diye devletin önemli kurumları ve kişileri boş yere zedelenmektedir.” Son olarak Samanyolu, Çetin Doğan’ın bir numaralı sanık olarak ifadesi alındıktan sonra sapasağlamken birden sağlık şikayetiyle GATA’ya başvurduğunu, ancak bunun altında yatan temel sebebin hapishaneye gitmemek olduğunu “Doğan yine GATA’ya sarıldı” manşetiyle verirken, Kanal D bu konudan hiç bahsetmemektedir. Bunun sebebi nedir? Her iki kanal arasındaki içerik farklılıklarının sebebi olarak taraflı yayıncılıkları gösterilebilir. Ancak her iki kanalın da haber içeriklerinde gizleyemedikleri taraflılıkları ve gelişmeler karşısında gösterdikleri tepkileri hem izleyicinin medya tarafından yönlendirilmesi ihtimalini doğurmakta hem de profesyonel yayıncılık ilkelerinden uzakta bir habercilik gerçekleştirildiği yargısını oluşturmaktadır.

9-10 NİSAN 2010 (SAMANYOLU): 3. ve 4. sıralarda verilen ve yirmi dört dakika süren haberlerde Ergenekon soruşturması kapsamındaki Poyrazköy İddianamesine geniş ölçüde yer veren kanal, iddianamenin içeriğiyle ilgili gelişmeler, kimlerin yargılanmasına karar verildiği ve hangi suçlarla yargılandıkları konularında izleyiciyi bilgilendirmektedir. Haberin içeriğinde Ergenekon Yapılanmasının “ülkede kaos yaratmak ve Türkiye’yi kanlı, karanlık bir tarihe sürüklemek” gibi amaçlarının olduğunu “tüyler ürpertici planlar” gibi ifadeler eşliğinde sık sık yineleyen kanal, özellikle Hürriyet gazetesinin Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un darbe planlarıyla ilgili bilgisinin olduğu yönündeki haberine yer verirken bu konuda şüphe uyandırıcı ironik bir manşet kullanmaktadır: “TSK yok dedi ama...” Buradan kanalın konuyla ilgili olarak Başbuğ ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin açıklamalarına şüphe ile yaklaştığı ve açıklamaların tatmin edici olmadığına inandığı sonucu çıkmaktadır. Bir sonraki haberinde de Ergenekon Terör Örgütü ile bağlantılı olduğu düşünülen “HKPC Terör Örgütü” nün içerdiği planlar hakkında çeşitli bilgiler sunan kanal, “şok iddialar” gibi ifadelerle de izleyiciyi ekrana çekmeye yönelik bir girişimde bulunmaktadır. Haberin devamında ise kanal, bu planların Başbakan Erdoğan da dahil olmak üzere birçok kişiye suikast gerçekleştirilmesi, masum insanların

çeşitli bahanelerle vatan düşmanı gibi lekelenmesi ve ülkede kanlı eylemler gerçekleştirilerek hükümete darbe yapılması olduğunu birer iddia şeklinde kamuoyu ile paylaşmaktadır. Daha sonraki haberinde Poyrazköy İddianamesiyle ilgili konuya geri dönen kanal, soruşturma kapsamında 17 kişinin adliye'ye getirildiğini ve bunların içindeki en önemli ismin ise Muvazzaf Amiral Levent Görgeç olduğunu vurgulamaktadır. “Ergenekon’da bir ilk: Sanık amiral hakim karşısında” manşetiyle sunduğu haberinde Görgeç’in kanlı terör örgütüne üye olmak ve ülkeyi karanlık bir tarihe sürüklemek konularından yargılayacağını anlatan kanal, Görgeç’in ayrıca Poyrazköy İddianamesinin başlangıcında subay olduğunu, ilerleyen dönemlerde terfi ederek amiralliğe yükseldiğini, şimdi ise bir sanık olarak hakim karşısına geçtiğini anlatırken, buradaki çelişkinin altında yatan nedenleri ortaya çıkarma eğilimi göstermektedir. Konuyla ilgili gelişmelere şüpheyile yaklaşan kanal, Sanık Amiral Levent Görgeç’in suçlu olduğu konusunda izleyiciyi ikna etmek için de operasyonlar sonucu ele geçirilen belgelere ve ses kayıtlarına geniş ölçüde yer verirken, Ergenekon Yapılanmasının ortaya çıkmasını sağlayan ihbar mektubunda da adının geçtiğine işaret etmektedir. Kanalin izleyicisine sunduğu bu örnekler, savunulan bazı iddiaları ve meydana gelen bazı şüpheleri kanıtlama eğiliminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kanal, haberin sunumu sırasında bir yandan İstanbul’daki Beşiktaş Adliyesi önünden canlı yayın yaparken, bir yandan da 17 sanığın adliye’ye getiriliş görüntülerine, Görgeç’in avukatıyla birlikte hangi kapıdan adliye’ye girdiğiyle ve ne gibi güvenlik önlemleri alındığıyla ilgili video kayıtlarına ayrıntılı olarak yer vermektedir.

9-10 NİSAN 2010 (KANAL D): İkinci ve dördüncü sıralarda verilen ve 12 dakika süren haberlerin içeriklerinde kanal, Poyrazköy İddianamesiyle ilgili gelişmelere, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’un darbe planlarıyla ilgili açıklamalarına ve soruşturmalar kapsamında yapılan operasyonlar sonucu ele geçirilen yeni mühimmatlarla ilgili bilgilere yer vermektedir. Poyrazköy İddianamesiyle ilgili haberinde 17 subayın yargılanmak üzere Beşiktaş Adliyesi’ne getirildiği ve bunların içinde en dikkat çekici ismin Muvazzaf Amiral Levent Görgeç olduğu bilgisini “en yüksek rütbeli sanık” manşeti ile izleyiciye sunan kanal, haberin devamında da sanıkların adliye’ye hangi arabalarla geldiği,

ne gibi güvenlik önlemlerinin alındığı ve adliye binası önünde nasıl bir kalabalık olduğu ile ilgili kamera kayıtlarına ayrıntılı olarak aktarmaktadır. Darbe girişimleriyle ilgili olarak Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un yaptığı açıklamalara geniş ölçüde yer veren kanal, Başbuğ'un özellikle "bu tür olaylar askeri kurumun birlik, beraberlik ve bütünlüğünü bozamaz" şeklindeki açıklamasına vurgu yapmaktadır. Ergenekon ile ilgili haberlerin hemen ardından kanalın son dakika olarak, Isparta yolu üzerindeki bir köprünün altında bazı yeni mühimmatların bulunduğu bilgisini geçmesi, izleyici zihninde "bu mühimmatların ardında da mı Ergenekon var?" sorusunu oluşturmaktadır. Haberin sunumu sırasında ise konuyla ilgili operasyon görüntülerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Değerlendirme: Her iki kanal da Ergenekon'a ilişkin olarak birbirleriyle benzer içerikler üzerinde durmuş ve bu kez izleyicinin dikkatini aynı noktalara çekme eğilimi göstermiştir. Her iki kanalın da gündeminde Ergenekon Soruşturması kapsamında yer alan Poyrazköy İddianamesi geniş yer bulurken, özellikle şimdiye kadar sivil mahkemelerde yargılanan en üst rütbeli asker olan Muvazzaf Amiral Levent Görgeç ismine vurgu yapmıştır. Her iki kanalın da üzerinde yoğunlaştığı konu, en yüksek askeri rütbeli bir kişinin şimdi hakim karşısına sanık olarak geçmesi olmuştur. Ancak Kanal D'den farklı olarak Samanyolu konuyu başka bir açıdan da ele alarak bazı kurumların işleyişindeki çarpıklığa ve hatalara da dikkat çekmek istemiştir. Örneğin; Görgeç ile ilgili haberinde Samanyolu, bu sanık amiralin Poyrazköy İddianamesinin başında subay, ilerleyen dönemlerde terfi elde ederek amiral ve şimdi de sanık olması arasındaki karmaşık yapıyı ve mantığı kuşkucu ve araştırmacı bir yaklaşım ile çözme eğilimi göstermiştir. Fakat Kanal D konunun bu yönünü hiç ele almamıştır.

Bir sonraki haberinde de yine her iki kanal, darbe planlarıyla ilgili olarak Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ tarafından yapılan açıklamalara ayrıntılı bir biçimde yer verirken, dikkat çektikleri noktalar bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Şöyle ki; Samanyolu Başbuğ ve TSK tarafından yapılan açıklamalara ve Ergenekon-TSK ilişkisi iddialarına şüpheyile yaklaşmaktadır ve bunun en önemli kanıtı kullandığı haber manşetinde kendini gösterir: "TSK yok dedi ama..." Bu manşette cümlelerin yarım bırakılarak üç nokta ile devam etmesi,

kanalın yapılan açıklamaları tatmin edici bulmadığını ve TSK ile ilgili ortaya atılan iddialara duyarsız kalmadığını göstermektedir. Kanalın bu taraflı tutumu izleyiciyi hem yönlendirmekte hem de devletin önemli kurumuna karşı bir güven zedelemesi yaratmaktadır. Ancak Kanal D haber içeriğinde Başbuğ'un özellikle "bu gelişmeler Türk Silahlı Kuvvetlerinin birlik, beraberlik ve bütünlüğünü bozamayacaktı" açıklamasına vurgu yapmasıyla çok başka bir konuya eğilmektedir. Burada Kanal D'nin takındığı tutum ise devletin önemli kurumlarının operasyonlar ve yöneltile suçlamalarla yıpratılmaya çalışıldığı ancak bunda başarılı olunamayacağı mesajını iletmektedir. Burada da Samanyolu'nun aksine kuşkucu değil güven içerikli bir yönelim sezilmektedir. Her iki kanal da Poyrazköy İddianamesine geniş yer verirken, Beşiktaş Adliyesi önünden canlı yayın yapılarak elde edilen tüm kamera görüntülerine ayrıntılı analiz uygulama yöntemini seçmiştir.

11-12 NİSAN 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve dördüncü sıralarda verilen ve 39 dakika süren haberlerin içeriklerinde kanal, Ergenekon ve Balyoz Darbe Planı soruşturmalarıyla ilgili içerikleri bir arada sunmaktadır. Haberlerinde özellikle Ergenekon ve Balyoz sanıklarının çeşitli sağlık şikayetleriyle askeri hastanelere başvurması üzerinde duran kanal, konuya şüpheyile yaklaşarak söz konusu sanıkların hapisaneye gitmemek için askeri hastaneleri bir yöntem olarak kullandıklarını iddia etmektedir. Bu önermede bulunurken özellikle sanık Çetin Doğan'ı örnek gösteren ve Doğan'ın gayet sağlıklı görünürken, tutuklama kararı çıkmasının ardından sağlık şikayetlerinde bulunmaya başladığını anlatan kanalın, bu konuda kullandığı haber manşeti de aynı önermeyi yorumsal bir şekilde izleyiciye yansıtmaktadır. Bu manşetlerden biri "hastalık mı aranıyor?", diğeri de "acele hastalık aranıyor, Nasıl GATA'da kalınır?" şeklinde tepki içerikli manşettir. Haberin sunumu sırasında ana haber spikerinin alaycı bir tebessümde bulunması ve keskin, kızgın bakışlar ile neler oluyor sorusunu sorması, kanalın gelişmelere karşı yorum ve taraflılığını gizleyemeyerek, profesyonel yayıncılık anlayışından uzaklaştığını işaret etmektedir. Kanalın üzerinde durduğu bir başka konu ise soruşturmada adı geçen ancak daha sonra intihar eden albay ve subaylar ile ilgilidir. Konuyla ilgili gelişmelere karşı yine şüpheli ve araştırmacı bir tutum takınan kanal, bu haberinde de kayıtlara intihar olarak geçen Albay Kazım

Çillioğlu’nu gündemine taşımıştır. Haber içeriğinde sık sık “gerçekten intihar mı etti yoksa öldürüldü mü?” sorusunu yineleyen spiker, Çillioğlu ile ilgili raporun oldubittiye getirildiği ve sonunda da takipsizlik kararı verildiği bilgisini izleyiciye aktarmaktadır. Konuyla ilgili şüphelerini sürekli tekrarlayan kanal “Albay öldürüldü mü?, Raporlar cinayet şüphesini artırıyor” manşetiyle haberini sunarken, bir yandan da ekranın sağ üst köşesinde sarı renkli ve büyük puntolu yazılarla “Albay öldürüldü mü?” sorusunu yeniden sormaktadır. Bu durum kanalın ortaya koyduğu iddia ve şüpheleri izleyicinin zihnine yalnızca sesle değil, aynı zamanda görsel olarak da yerleştirme eğiliminin bir ürünüdür. Kanalın gündemine taşıdığı konulardan birini de halk arasında yapılan bir anket çalışması olmuştur. Şöyle ki, kamuoyunda vatandaşların yargıya olan güveninin azalıp azalmadığı ile bir çalışma yapılmış ve bu çalışmadan da her iki kişiden birinin yargıya olan güveninin azaldığı sonucu elde edilmiştir. 1004 kişi üzerinde yapılan anket çalışmasıyla ilgili haberinde “yargıya güven azaldı” manşetini kullanan kanal, bunun sebebi olarak da Hakim Oktay Kuban’ın Ergenekon ve Balyoz tutuklusu 19 kişiyi nöbetçi olduğu bir sırada serbest bırakmasını göstermektedir. Haberin sunumu sırasında da Ergenekon ve Balyoz tutuklularının Beşiktaş Adliyesi’ne giriş ve çıkışına ait görüntülerle operasyonlara yönelik elde edilen kayıtlara ayrıntılı olarak yer verilmekte ve böylece izleyiciye olaylarla ilgili ne gibi şeylerin yaşandığını tekrar etme olanağı sağlanmaktadır.

11-12 NİSAN 2010 (KANAL D): 11 Nisan tarihinde konuyla ilgili hiçbir habere yer vermeyen kanal, 12 Nisan tarihinde ise 3 dakika süren haberini ana haber bülteninin en son bilgisi olarak izleyici ile paylaşmıştır. Konuyla ilgili kısa içeriklere sahip iki haber sunan kanalın izleyiciye aktardığı konulardan biri Dursun Çiçek’e ait olduğu iddia edilen “ıslak imza” ile diğeri de Bedrettin Dalan’ın gözaltına alınmasıyla ilgilidir. Islak imza ile ilgili haberinde bu belgenin bir irtica belgesi olduğunu vurgulayan kanal, “irtica belgesinde tahribat”ı haber manşeti olarak kullanmıştır. Dalan ile ilgili haberinde ise sanığın adliye’ye getiriliş görüntülerine yer verilmiştir.

Değerlendirme: Gündem sıralaması, konuya ilişkin haberlere ayrılan zaman ve izleyiciye sunulan içerik çeşitliliği bakımından Samanyolu, Kanal D’nin

önüne geçmektedir. Samanyolu ilk sıralarda verdiği haberlere 39 dakika ayırmıştır ve Kanal D ise 11 Nisan tarihinde konuyla ilgili hiçbir haber yayımlamayarak, bir sonraki günde yalnızca 3 dakika süren iki içeriğe yer vermiştir.

Bu tarihlerde yayımlanan haberlerde, her iki kanal da birbirinden en fazla içerik bakımından ayrılmaktadır. Şöyle ki; Kanal D yayımladığı iki içerikte Dursun Çiçek'e ait olduğu iddia edilen "ıslak imza" ile ilgili gelişmelere ve Bedrettin Dalan'ın gözaltına alınması kararına yer vermişken, Samanyolu bu içeriklerin hiçbirine yer vermemiştir. Açıklama diğer türlü ele alındığında ise Samanyolu'nun intihar eden asker ve subaylara ilişkin haberleri, Ergenekon ve Balyoz tutuklularının sağlık şikayetleriyle askeri hastaneye başvurmaları ve kamuoyunda yargıya olan güvenin sarsılıp sarsılmadığı ile ilgili yapılan anket araştırması Kanal D tarafından yayınlanmamıştır. Bu içerik farklılıklarının sebebi düşünüldüğünde iki olasılık ortaya çıkmaktadır: Birincisi, medya organlarındaki bu içerik farklılıkları medyanın çok sesliliğinden kaynaklanmaktadır. İkincisi ise medya organları kendi menfaatlerin ters düşmeyecek içerikler yayınlamak istemektedir ve burada kamuoyu yararından çok, kanalın reyting yapma isteği ve medya patronunun menfaati ön plana çıkmaktadır. Bunlar birer olasılıktır. Ancak, medyanın çok sesliliği ön planda ise o zaman Samanyolu'nun konuyla ilgili o kadar çok içerik yayınlamışken, bu bilgileri de izleyiciye sunması gerekmektedir. Ya da Kanal D 3 dakikalık haber yerine, 90 dakika süren ana haber bülteni içinde konuyla ilgili gelişmelere daha fazla zaman ayırmalıdır.

İki kanal arasındaki farklardan biri de kanalların olaylara yaklaşım biçiminde ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, Samanyolu meydana gelen gelişmelere karşı çok ilgilidir. Ancak, gelişmelere daima şüpheyile bakan kanal, burada da aynı yaklaşımını sürdürmeye devam etmiştir. Örneğin; intihar ettiği söylenen asker ve subayların gerçekten intihar mı ettiği yoksa öldürüldüğü mü sorusunu açıkça soran kanal, izleyici zihninde yeni oluşumlar yaratmaktadır ve öne sürdüğü tezleri de destekleyici ve inandırıcılığını artırıcı materyaller sunmaktadır. Örneğin; sorduğu soruda "askerler öldürüldü, ancak intihar süsü verildi" fikrini daha çok destekleyen kanal, bu fikrin kamuoyu tarafından kabul görebilmesi için de konuya ait raporun oldubittiye getirilerek takipsizlik kararı verildiği bilgisini bir kanıt

olarak sunmaktadır. Aslında buradaki tavır, izleyiciye yalnızca bir önermeyi dikte etmemektedir, aynı zamanda kamuoyunda bazı kurumların iyi işlemediği fikri de uyanmaktadır ve bu da güvensizlikle sonuçlanır. Kanal D'nin ise Ergenekon ile ilgili gelişmeleri kısa bir bilgi olarak, son sıralarda yayımlamaya başlaması, artık Ergenekon ile ilgili haberlerin kanal tarafından gündemden düşürülmeye başlandığını işaret etmektedir.

13-14 NİSAN 2010 (SAMANYOLU): İkinci ve beşinci sıralarda verilen ve 52 dakika süren haberlerde kanal konuya ilişkin olarak beş adet içerik yayınlamıştır. İlk sırada verilen haber ise Ahmet Türk'ün Samsun gezisi sırasında kendisine yöneltilen tepkiler ve saldırı girişimleriyle ilgilidir. Dikkati çeken nokta, ikinci sırada verilen haberin Ahmet Türk'e karşı yapılan saldırı girişimiyle bağdaştırılmasıdır. Bu olayı Rahip Sandoro ve Hrank Dink olaylarıyla ilişkilendiren kanal, bu üç olayın da ortak noktasının Ergenekon Yapılandırılması ya da Kafes Eylem Planı olarak adlandırılan illegal örgütün “ülkede kaos yaratmak ve bu kaos ortamından yararlanarak, darbe gerçekleştirmek” amaçlarını hayata geçirmek için yapıldığını iddia etmektedir. Kanalin bu konuda kullandığı haber manşeti de bu fikri açıkça desteklemektedir ve kanalin tepkisini yansıtmaktadır: “Kaos provokasyonu mu? Türkiye'nin enerjisini harcamayın!” Sonraki haberinde Ergenekon tutuklusı Mehmet Haberal'ın sağlık şikayetleriyle askeri hastanede yatmasını konu alan kanal, Haberal'ın bir yıldır tutuklu olduğu, ancak bir gün bile hapishanede yatmadan günlerini tamamen hastanelerde geçirdiği bilgilerini yine tepki içerikli bir manşetle izleyiciye aktarmaktadır: “Haberal kıdemli hasta.” Haberin sunumu sırasında Mehmet Haberal'ın Ergenekon Terör Örgütünün yöneticisi olduğunun iddia edildiğinin sürekli altını çizen spiker, bir yandan konuyla ilgili bilgileri aktarırken, bir yandan da Haberal'a karşı kamuoyunda karşıt düşünce ve düşmanlık yaratmaktadır. Bir sonraki haberinde Kafes Eylem Planı İddianamesine ait ek klasörlerin savcı ve avukatlara gönderildiğini konu alan kanal, haberin devamında ise “kanlı örgüt, tüyler ürpertici planlar” şeklindeki ifadeler eşliğinde örgütün gayrimüslimleri (Müslüman olmayan Türk vatandaşları) vatan haini ilan etmek, onlara saldırmak ve ülkede kaos yaratmak gibi amaçlarından bahsetmektedir. Bu amaçları gerçekleştirmek için çoğu gayrimüslim insanların isim, adres ve iletişim

bilgilerinin örgüt tarafından kayıt altına alındığını anlatan kanal, bu konuda ise “kan üzerinden kurulan kaos planı” şeklinde bir manşet kullanmaktadır. Ayrıca haberin sunumu sırasında ekranın sağ üst köşesindeki büyük puntolarla yazılmış “millete komplo” yazısı eşliğinde kanal, Ergenekon Yapılanmasının ortaya çıkışından şimdiye kadar geçen süre içinde neler yaşandığı, ne gibi operasyonlar yapıldığı ve kimlerin gözaltına alındığı gibi konularda ayrıntılı kamera kayıtları yayınlamaya, izleyiciye konunun hatırlatmasını yapmaktadır. Bir sonraki haberde de kanal, Dursun Çiçek’e ait olduğu tespit edilen “ıslak imzalı” belgenin başsavcılığa iletilmesini ve Çiçek hakkında müebbet hapis istendiğini anlatmaktadır. Kanal haberin devamında ise bu belgenin Ergenekon’un komplolarını içerdiğini aktarmaktadır ve bu komplo planlarının masum insanları suçlu göstermek ve ülkede kanlı eylemler yapmak olduğunu izleyiciye bir kez daha hatırlatmaktadır. Kanalin Ergenekon ile ilgili yayınladığı son haber ise Ergenekon Yapılanmasının Erzincan’daki ayağı olarak gösterilen Başsavcı İlhan Cihaner ile ilgilidir. Haber içeriğinde kanal, Kafes İddianamesinde Cihaner isminin de söz konusu İddianamede “darbe planının hayata geçirmek” iddiasıyla yer aldığının altını çizmektedir.

13-14 NİSAN 2010 (KANAL D): 13 Nisan tarihinde konuyla ilgili hiçbir haber yayımlamayan kanal, 14 Nisan’da ise Ergenekon Yapılanması ile ilgili yedi dakika süren iki haber yayımlamıştır. Bu haberlerden ilki Dursun Çiçek’e ait olduğu tespit edilen “ıslak imzalı belge” ile diğeri de Zirve Kitapevi baskını ile ilgilidir. Dursun Çiçekle ilgili haberinde konuya oldukça tepkili yaklaşan kanal, “ıslak imza”lı belgenin başsavcılığa ulaşmasının ardından söz konusu iddianamede bir numaralı sanık olarak Çiçek yerine işadamı Bedrettin Dalan’ın gösterildiği bilgisini spikerin kızgın bakışları ve el kol hareketleri eşliğinde sunmaktadır. “İddianame şaşırttı: ‘1 numara’ Çiçek değil, Dalan oldu” manşetiyle sunulan haberde bazı gazetelerin de konuyla ilgili haberlerini de aktaran kanal, bu gelişme karşısında takındığı tutumu sert bir şekilde ortaya koyarak, izleyiciye “bazı merciler yaptıkları birtakım hatalı ve şaşırtıcı işlemlerle ön sıralarda yerini almaktadır” mesajını iletmektedir. Ancak kanal, verdiği bu mesaj ile kamuoyunda devletin yargı gibi önemli kurumlarına karşı bir güven zedelemesi yaratmaktadır ki, bu da tarafsız ve profesyonel yayıncılık anlayışına tamamen ters düşmektedir.

Kanalın konuyla ilgili yayınladığı haberlerden biri diğeri de Malatya'daki Zirve Kitapevi baskını ile ilgilidir. Kitapevi baskınının Hrank Dink ve Rahip Sandoro cinayetleriyle ilişkilendirildiğini anlatan kanal, bu üç olayın da Ergenekon Yapılanması'nın amaçları çerçevesinde gerçekleştirildiği yönündeki iddiaları içeren bir rapora işaret etmektedir. “Polisten şok iddia: 3 kanlı eylem bağlantılı” manşetiyle verilen haberde söz konusu rapor, spiker tarafından “çok çarpıcı, çok ilginç” olarak nitelendirilmektedir.

Değerlendirme: Konuya ilişkin haberlere ayrılan süre ve içerik çeşitliliği bakımından 37 dakika ve beş içerik ile Samanyolu, Kanal D'nin önüne geçmiştir. Kanal D ise 13 Nisan tarihinde konuyla ilgili hiçbir haber yayınlamazken, bir sonraki gün 7 dakika süren iki içeriğe yer vermiştir. Ancak, her iki kanal da birbiriyle benzer içerikler yayınlarken, bu içerikler dikkat çekilen noktalar bakımından ayrılmaktadır. Şöyle ki, her iki kanal da Dursun Çiçek ile ilgili ıslak imzalı belgenin başsavcılığa ulaştığını bildirmiştir. Ancak Samanyolu bu haberinde özellikle belgenin niteliğine ve içeriğine ağırlık vermektedir. Bu belgenin kanlı eylem planları içerdiğini, masum insanlar için kötü planlar yapıldığını ve ülkede kaos ortamı yaratılmaya çalışıldığını aktarmaktadır. Bu konuda da sosyal sorumluluk ilkesine bağlı kalmaya özen gösteren kanal, kamuoyunu bu türden oyunlara gelmemesi için sürekli uyarmaktadır. Kanal D ise aynı haberin içeriğinde bu türden konulara hiç yer vermeyerek, başsavcılığa ulaşan iddianamenin içeriğinde bir numaralı sanık olarak Çiçek'in gösterilmesi gereken yerde iş adamı Bedrettin Dalan'ın yer aldığını vurgulamaktadır ve bu gelişmeyi “şok karar, ilginç sonuç” gibi ifadelerle eleştirirken, devletin bazı kurumlarının görevini doğru bir biçimde yerine getiremediğini iddia etmektedir. Burada da kamuoyunda yargı gibi kurumlara karşı bir güven zedelemesi oluşturulmaktadır. Her iki kanal arasındaki en büyük benzerlik, yalnızca istedikleri içerikleri seçerek izleyiciye sunması ve bu içeriklerde, meydana gelen gelişmeler karşısında gösterdikleri tepki ve taraflılıklarını gizleyememesi olmaktadır. Örneğin; Samanyolu bu tarihlerdeki haberlerinde “Türkiye'nin enerjisini harcamayın!”, “Kan ile kaos yapılıyor” gibi objektiflikten oldukça uzaklaşan manşetler ile izleyiciyi bilinçlendirme görevini yerine getirmeye çalışırken, olayların içine kendini çok fazla karıştırmaktadır ve bu da kamuoyunun

yönlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Kanal D ise bu tarihlerde yayınladığı haberlerde “İddianame şaşırttı”, “Şok gelişmeler yaşandı” gibi manşet ve ifadeler eşliğinde haberleri sunarken ana haber spikerinin sağ elinin işaret parmağını sallayarak ve öfkeli bakışlar sergileyerek bedensel tepkilerde bulunması, bu kanalın da izleyiciyi yönlendirdiği ve sübjektifleştirdiğini göstermektedir.

3.3. Genel Sayısal Veri Analizleri

24 KASIM 2009-24 ARALIK 2009: Bu tarihler arasında Samanyolu’nda Ergenekon ile ilgili olarak toplam 23 haber yayınlanmıştır ve bu haberlere 85 dakika yer verilmiştir. Birinci, ikinci, üçüncü ve yedinci sıralarda verilen haberlerin tümünde 40 dakikayı bulan görüntüler kullanılmıştır. Bu tarihler arasında Kanal D de Ergenekon ile ilgili 15 adet haber yayınlamıştır ve bu haberler toplam 46 dakika sürmüştür. Birinci, ikinci ve dördüncü sıralarda verilen bu haberlerin içeriğinde ise 27 dakika süren görüntülere yer verilmiştir.

24 ARALIK 2009–24 OCAK 2010: Bu tarihler arasında Samanyolu Ergenekon ile ilgili olarak 27 haber içeriği yayınlamıştır ve bu haberler toplamda 182 dakika sürmüştür. Yalnızca birinci ve üçüncü sıralarda verilen haberlerin içeriklerinde ise 120 dakikalık görüntülere yer verilmiştir. Kanal D ise bu tarihler arasında konuyla ilgili olarak 16 adet haber içeriği kullanmıştır. 60 dakika süren haberlerin içeriklerinde toplamda 27 dakikayı bulan kamera görüntüsü kayıtlarına yer veren kanal, haberlerini tıpkı Samanyolu gibi yalnızca birinci ve üçüncü sıralarda yayınlamıştır.

24 OCAK 2010–24 ŞUBAT 2010: Samanyolu televizyonu bu tarihler arasında konuyla ilgili olarak 21 adet haber içeriği yayınlamıştır. Yalnızca birinci ve dördüncü sıralarda verilen haberlerin içeriklerinde 60 dakikayı bulan kamera kaydı görüntülerine yer veren kanalın haber yayın süresi ise 102 dakika olmuştur. Aynı tarihler arasında da Kanal D konuyla ilgili 11 adet içerik yayınlamıştır. Birinci ve altıncı sıralarda verilen haberlerde 28 dakikalık görüntü kaydı kullanan kanalın, bu tarihler arasında yayınladığı haberler ise toplamda 84 dakika sürmüştür.

24 ŞUBAT 2010–24 MART 2010: Bu tarihler arasında konuyla ilgili olarak 39 haber içeriği yayınlayan Samanyolu, haberlerine birinci, ikinci ve dördüncü sıralarda yer vermiştir. 255 dakika süren haber içeriklerinde ise kanal, 160 dakikalık görüntü kaydı kullanmıştır. Aynı tarihler arasında Kanal D de konuyla ilgili olarak 24 haber içeriği yayınlarken, bu içeriklerin haber sıralamasındaki yeri ise birinci, dördüncü ve yedinci sıralar olmuştur. 91 dakika süren haberlerin içeriğinde de kullanılan görüntü kayıtları toplamda 37 dakikayı bulmuştur.

24 MART 2010–24 NİSAN 2010: Bu tarihler arasında Samanyolu, konuyla ilgili olarak 25 haber içeriği yayınlamıştır. Kanalın haber sıralamasında birinci, ikinci ve üçüncü sıralarda yayınlanan haberler 218 dakika sürerken, kanal 170 dakikayı bulan görüntü kaydı kullanmıştır. Aynı tarihler arasında Kanal D, Ergenekon ile ilgili 14 içeriğe yer vermiştir. Birinci, ikinci, üçüncü ve yedinci sıralarda yayınlanan haberlerin yayın süresi 89 dakikayı bulurken, bu haberlerin içeriklerinde ise 35 dakikalık görüntü kayıtlarına yer verilmiştir.

SONUÇ

Tekelleşme ve beraberinde getirdiği ticarileşme olgusu, medyanın “kamu yayıncılığı” anlayışını önemli oranlarda ortadan kaldırmıştır. 1980’lerden sonra medya dünyasında oluşan gelişmeler, yatırım dünyasının zengin işadamlarının medyanın gücünü keşfederek, farklı alanlardaki yatırımlarını kolaylaştırmak, hükümet ve diğer çıkar çevreleriyle yakın ilişki kurmak amacıyla bu sektöre yatırım yapmaya başlaması, medyanın temel işlevlerinden uzaklaşmasına neden olmuştur. Bu amaçlarla başlayan yatırımlar sonucunda finansal sorunların baş göstermesiyle de medya, reklam verenlere bağımlı hale gelmeye başlamış, medyada ticari kar olgusu ortaya çıkmıştır. Daha fazla reklam alma yarışına giren ve bu yüzden eğlenceli içerikleriyle reytingleri arttırma çabası içine giren medya organları bu kez de halkın sesi olma özelliğini yitirmeye başlamıştır. Medyada meydana gelen bu yapısal değişimler sonucunda da fikir yayıncılığı anlayışından kitle yayıncılığı anlayışına doğru bir geçiş başlamıştır.

Fikir yayıncılığı anlayışında kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, eğitilmesi işlevleri ön plandadır. Burada amaç tarafsız yayıncılık ilkesiyle kamuoyunu meydana gelen gelişmelerden an an haberdar etmektir.

Kitle yayıncılığı anlayışında ise fikir arka plana atılmaktadır. Medya için önemli olan, daha fazla reyting yapacak programlar kamuoyuna sunmak, daha çok eğlendirme işlevini yerine getirmek, haber bültenlerine ise yayın sürelerinde daha az yer vermektedir. Kitle yayıncılığı anlayışıyla davranan bazı medya organları, ilgi çekebilmek için gerektiğinde ülkenin en önemli konularını ve temel sorunlarını bile halkın duygusunu, coşkusunu arttıracak şekilde sansasyonel bir içerikmiş gibi sunabilmektedir.

Bu çalışmada da medyada meydana gelen bu yapısal değişimin izlerini araştırmak amacıyla, izleyici kitlesinin yoğun olduğu iki özel televizyon kanalı, son zamanlarda ülkenin gündemine önemli bir sorun olarak yerleşen “Ergenekon Terör Örgütü” yapılanmasıyla ilgili ana haber bültenlerindeki haberler bağlamında incelenmiştir. İçerik analizi yöntemiyle incelenen Kanal D ve Samanyolu Televizyonlarında göze çarpan ilk farklılık, “ETÖ” ile ilgili haberlerin

içeriklerindeki ayrılıktır. Her iki kanal da aynı gün yayınladığı Ergenekon haberlerini birbirinden bağımsız içeriklerle kamuoyuna sunmaktadır. Diğer farklılık ise konu çeşitliliği ve haberlerdeki önem sıralamasıyla ilgilidir. Kanal D “ETÖ” ile ilgili haberlerinde genellikle tek bir içerik sunarken, Samanyolu Televizyonu kamuoyunu birden fazla gelişmeyle bilgilendirmektedir. Ayrıca Kanal D genellikle “Ergenekon Yapılanması” ile ilgili haberleri ikinci, üçüncü veya daha sonraki sıralarda ve daha az sürelerde verirken, Samanyolu Televizyonu genellikle ilk sıralarda ve daha fazla sürelerde kamuoyuna sunmaktadır. Bu karşılaştırmalarımız göstermektedir ki, medya organları ellerinde bulundurdıkları “kamuoyunu etkileme ve yönlendirme” gücünün farkındadır ve kamuoyunu bir konuda kendi önemsedikleri ve belirledikleri yönde yönlendirmeye çalışmaktadır. İki kanal arasındaki diğer farklılık da haberlerin sunuş biçimiyle ilgilidir. Kanal D konuyla ilgili haberleri sunarken genellikle spikerin açık yorumlarına yer vermekte, spiker haberin sunumunda da jest ve mimiklerini kamuoyunu etkileyebilecek derecede kullanmaktadır. Genellikle spikerin coşkulu hareketlerde, habere yönelik açık yorumlarda bulunması, bu kanalın haberlerin sunumunda izleyicinin duygularını coşturmaya yönelik bir amaç taşıdığını göstermektedir. Samanyolu televizyonunda ise haberlerin sunumunda spiker ana metne bağlı kalıyor gibi görünerek, daha çok seçtiği içerikler ve bu içeriklerde değindiği noktalarla izleyiciyi yönlendirmekte ve üstü kapalı yorumlarda bulunmaktadır. Yani Kanal D’de açık etki, Samanyolu’nda ise üstü örtülü bir etkileme söz konusudur. İki kanal arasındaki son farklılık ise, haberlerin sunulmasında kullanılan materyallerle ilgilidir. Samanyolu televizyonu, Kanal D’ye oranla haberlerin sunumunda daha fazla belge ve görüntüye yer vermektedir. Her iki kanal arasındaki benzerlik ve farklılıklar içerik analizi yöntemi dikkate alınarak incelendiğinde ise şu sonuçlar elde edilmektedir:

İçerik analizi yöntemi, eldeki materyallerin görünen yüzünü değil, aksine ardındaki anlamları gün yüzüne çıkarmaya yarayan bir yöntemdir. Araştırmada her iki kanalın da gündemdeki bir haberi nasıl ve ne amaçla sunduğu, fikir yayıncılığı mı yoksa kitle yayıncılığı mı eğilimi gösterdiği tespit edilmeye çalışılırken, yola çıkılan asıl nokta; haberleri ne şekilde ve hangi sıklıkla kamuoyuna ilettikleri, içeriklerde hangi mesajların verilmeye çalışıldığı, belli bir

yönde mi yoksa her türlü konuda mı kamuoyu yaratılmaya çalışıldığı, gündem sıralamaları ve taraflılık-tarafsızlık konuları olmuştur. Bu noktalar ele alınırken de ‘içerik analizi’ yönteminden faydalanılmıştır. Ancak bu konuda içerik analizinin yalnızca belli yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Bunlar da fiziksel ve önermesel analiz yöntemi ve değerlendirici analiz tekniğidir. Fiziksel analiz yöntemine göre Samanyolu’nun Ergenekon Yapılanmasıyla ilgili olarak Kanal D’den daha fazla içerik ve video kaydı yayınladığı, haber sürelerini daha uzun tuttuğu ve gündem sıralamasında bu haberlere daha fazla öncelik verdiği tespit edilmiştir. Ancak önermesel analiz yöntemine göre her iki kanal arasında belirgin bir fark görülememiştir. Her iki kanal da Ergenekon Terör Örgütü yapılanmasıyla ilgili içerikleri sunarken, daima çeşitli önermelerde bulunmuşlar ve belli yönlerde kamuoyu yaratmaya çalışmışlardır. Bu değerlendirme, iki kanalın da ülke gündemini ilgilendiren konular hakkında kamuoyunu bilgilendirme işlevini yerine getirirken, tamamen tarafsız olamadıklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı şekilde araştırmada göz önünde tutulan değerlendirici analiz tekniği, her iki kanalın da yine gelişmeler karşısında tarafsız olamadıkları ve böylece profesyonel yayıncılık anlayışından uzaklaştıklarının tespiti bakımından önemli bir tekniktir. Bu teknikle her iki kanalın da haberlerin sunumunda kullandıkları sözcükler, haber manşetlerine yükledikleri anlamlar ve özellikle hangi düşünceleri destekleyecek görüntülerin kullanıldığı incelenmiştir ve her iki kanalın da hem lehte hem de aleyhte mesajlar ilettikleri görülmüştür. Kanal D’nin daha çok bazı devlet kurumlarına ve adamlarına Ergenekon soruşturmasıyla ilgili olarak ‘yanlış yöntem izledikleri’ yönünde aleyhte bir tutum sergilediği, buna karşın da askeri kuruma ve askerlere haksızlık yapıldığı gerekçesiyle mağdur taraf olarak lehte anlamlar yüklediği tespit edilmiştir. Samanyolu’nda ise bu durumun tam tersi söz konusudur. Şöyle ki, Samanyolu devlet kurumları ve kişilerini doğru hareket ettikleri gerekçesiyle överken, buna destek olarak da sürekli baskın ve ele geçirilen belge ve cephanelik bilgilerine ve görüntü kayıtlarına yer vermektedir.

Bu analizlerden çıkarılan sonuçlar şunlardır:

- Diğer özel kanallar içinde Ergenekon Terör Örgütü ile ilgili gelişmeleri gündemine en fazla taşıyan kanallar Kanal D ve Samanyolu'dur,
- Her iki kanal arasında konuyla ilgili gündem sıralaması bakımından ciddi bir fark gözlenmemiştir. İki kanal da Ergenekon yapılanması ile ilgili gelişmeleri genellikle gündemine birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sıralarda taşımıştır,
- İki kanal arasında görülebilen en belirgin fark içeriklerde ortaya çıkmıştır. Her iki kanalın da genellikle aynı gün kamuoyunda Ergenekon ile ilgili gelişmelerin farklı noktalarına vurgu yaptığı gözlenmiştir. İçeriklerdeki bu farklılıklar medyanın çok sesli olması özelliğinden değil, kanalların gelişmeler karşısında takındığı tutumları gizleyememesinden kaynaklanmaktadır,
- Kanal D'nin haberleri sunuş biçiminde gerek kullanılan dil gerekse spikerlerin jest ve mimikleri, kanalın öznel yargılarını izleyiciye açıkça yansıtacak türdendir,
- Samanyolu ise konuyla ilgili gelişmeleri aktarırken izleyiciyi yönlendirme eğiliminden uzak kalıyormuş gibi görünse de aktardığı enformasyonlarda belli noktalara vurgu yapması izleyiciyi üstü örtülü bir yönlendirmeye maruz bırakmaktadır,
- Gündem sıralamalarında belirgin bir fark görülme de Samanyolu'nun gerek içerik çeşitliliği gerekse ayırdığı süre bakımında sürekli olarak Kanal D'nin önüne geçtiği görülmektedir,
- Haber sunumu sırasında kullanılan belge, video ve ses kaydı gibi materyaller haberin inandırıcılığını arttıran somut delillerdir. Bu tarz materyallere Samanyolu'nun Kanal D'ye göre daha fazla başvurduğu gözlemlenmektedir,

- Her iki kanal da haberlerin sunumu sırasında takındığı tutumu ve tuttuğu tarafı kamuoyundan gizlemeyi başaramamıştır. Kanal D genellikle devletin yargı organını eleştirmekten ve devletin askeri kanadını mağdur ve haklı göstermekten yana bir tutum sergilemektedir. Samanyolu ise devleti ve yargı organının gerçekleştirdikleri fiilleri haklı bulurken, askeri kanadın yıpratılan taraf konumuna sokulmaması gerektiği fikrini savunmaktadır,
- Ancak her iki kanalın gelişmeler karşısında ulaştığı öznel yargıları kamuoyuna yansıtma biçimleri farklılık arz etmektedir. Kanal D bunu kullandığı haber manşetlerinde, haberlerin öncelik-sonralık ilişkilerinde ve spikerlerin coşkulu jest ve mimiklerinde açıkça gösterirken, Samanyolu ortaya koyduğu önermeleri haklı çıkarmaya yarayacak içerikler yayınlayarak üstü kapalı şekilde gerçekleştirmektedir,
- Sonuç olarak Samanyolu'nun Ergenekon yapılanmasıyla ilgili gelişmeleri gündemine daha çok taşıdığı görülmektedir. Ancak bu durum Samanyolu'nun kamuoyunu tam olarak bilgilendirdiği ve yönlendirmediği anlamına gelmez.

Araştırmamızda her iki kanalın da ülke gündemini en fazla ilgilendiren konular hakkında dahi kamuoyunu bilgilendirirken, takındığı tutumu gizleyemedikleri ve izleyici bilginin ne kadarını veriyorsa o kadarını almaya mahkum ettiği görülmektedir. Her iki kanal da özellikle belli yönde belirledikleri içerikler sayesinde kamuoyunu yönlendirme eğilimine girmiştir ve bu da kamuoyunun medyadan en sağlıklı ve en tarafsız bilgileri alma hakkının önünde beliren bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Aziz, A. (1989). *Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Akın, K. (1999), *Medyatik Türkiye*. İstanbul: Birey Yayıncılık.

Akçura, B. (2010). *Teşkilatın Adamları*. İstanbul: Postiga Yayıncılık.

Atabek, Ü. (2007). *Medya Metinlerini Çözümlemek*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Çakır, Z. (2008). *Kod Adı DARBE*. İstanbul: Neden Yayıncılık.

Çakır, Z. (2008). *Ergenekon'un Çöküşü I*. İstanbul: Neden Yayıncılık.

Çakır, Z. (2008). *Ergenekon'un Çöküşü II*. İstanbul: Neden Yayıncılık.

Gezgin, S. (2002). *Medya ve Eğitimde Birikimlerim*. İstanbul: İletişim Fak. Yayınları.

Gecikli, F. (2008). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. İstanbul: Beta Yayınları.

Postman, N. (2004). *Televizyon Öldüren Eğlence*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları .

Tayyar, Ş. (2008). *Operasyon Ergenekon*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Tavşancıl, E. (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

İspirli, M. (2000). *Medya Gerçeği ve Haberciler*. Ankara: Akçağ Yayınları.

GAZETE MAKALELERİ

Arman, A. (30 Ekim 2009). “İrtica, Eylem Planı, Asker, CHP ve Komplo Teorileri”. *Hürriyet Gazetesi*. 5.

Altan, M. (10 Mart 2010). “Ergenekon’un Ağa Babası”. *Star Gazetesi*. 7.

Ocak, S. (16 Aralık 2008). “Veli Küçük Ergenekon’da Sustu”. *Radikal Gazetesi*. 7.

Övür, M. (2 Aralık 2009). “Ergenekon Savcıları ile Askeri Savcılarının Belge Savaşı”. *Sabah Gazetesi*. 9.

Korkmaz, T. (30 Ekim 2009). “Islak Cunta”. *YeniŞafak Gazetesi*. 12.

Korkmaz, T. (14 Nisan 2009). “Onikinci Dalga Haberleri”. *YeniŞafak Gazetesi*. 12.

TEZLER ve DERS NOTLARI

Mora, N. (2004). *Araştırmacı Gazetecilik Ders Notları*. (Yayımlanmamış Lisans Ders Notu). Erzurum: Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Öğülmüş, S. (2007). *İçerik Çözümlemesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNTERNET SİTELERİ

Ntvmsnbc. (2008). *Ergenekon Davası Kayda Alınacak*. Erişim tarihi: 9 Kasım 2008, Ağ Sitesi: <http://www.ntvmsnbc.com/news/461571.asp>

Ntvmsnbc. (2008). *El Bombaları Yıldırım’a Ait*. Erişim tarihi: 1 Aralık 2008, Ağ Sitesi: <http://www.ntvmsnbc.com/news/465451.asp>

Haber 7. (2009). *Ergenekon’da İkinci iddianame geldi*. Erişim tarihi: 13 Nisan 2009, Ağ Sitesi: <http://www.haber7.com/haber/20090310/php>.

Radikal Gazetesi. (2008). *Başkentte Bir Garip İzleme Vak’ası*. Erişim tarihi: 14 Kasım 2009, Ağ Sitesi: <http://www.radikal.com.tr/877568&Date:1>.

TürkçeBilgi. (2010). *İçerik Analizi Hakkında Ansiklopedik Bilgi*. Erişim tarihi: 20 Aralık 2010, Ağ Sitesi: <http://www.turkcebilgi.com/icerik-analizi/ansiklopedi>.

Samanyolu. (2009). *Samanyolu’nun Yayın Etik İlkeleri*. Erişim tarihi: 15 Mart 2010, Ağ Sitesi: <http://www.samanyolu.com.tr/showcontent.aspx/contentid/69>

Kanal D. (2009). *Kanal D Yayın Akışı*. Erişim tarihi: 15 Mart 2010, Ağ Sitesi: <http://www.kanald.com.tr/showcontent.aspx>

Zaman Gazetesi. (2009). *İkinci İddianame Kabul Edildi*. Erişim tarihi: 20 Nisan 2010, Ağ Sitesi: [http:// www.zaman.com.tr](http://www.zaman.com.tr)

Blogspot. (2009). *Unesco'nun McBride Raporu*. Erişim tarihi: 20 Ocak 2011, Ağ Sitesi : [http://iletisimci.blogspot.com/2009/unesconun mcbride raporu.html](http://iletisimci.blogspot.com/2009/unesconun-mcbride-raporu.html)

Reyting.Net. (2010). *Dizilerin Reyting Oranları*. Erişim tarihi: 5 Şubat 2011, Ağ Sitesi: <http://www.reyting.net/tag/show-tv-anahaber>

EKLER

EK-1: ERGENOKON DAVASINDA ADI GEÇEN KİŞİLER

Mehmet Demirtaş: Ergenekon ile ilgili ilk operasyonun düzenlendiği ve çeşitli mühimmatların ele geçirildiği Ümraniye'deki gecekonduunun sahibi olan ve manavcılık ile uğraşan bir Ergenekon tutuklusudur.

Ali Yiğit: Yapılan Ergenekon operasyonunda ele geçirilen 27 el bombasının bulunduğu gecekonduunun sahibi Mehmet Demirtaş'ın yeğeni bir Ergenekon tutuklusudur.

Arif Doğan: 2008 yılında tutuklanan ve 2009 yılında yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle tahliye edilen ve silahlı terör örgütüne üye olmakla suçlanan emekli bir albaydır.

Ahmet Hurşit Tolon: Ergenekon'un ikinci iddianamesinde Temmuz 2008 tarihinde gözaltına alınan, ancak yaşadığı sağlık sorunları gerekçesiyle tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılan emekli bir orgeneralidir.

Alpaslan Aslan: Trabzon'da Rahip Santoro'yu öldüren O.A'nın ağabeysidir ve 2006 yılında Danıştay Saldırısını gerçekleştiren kişi olarak göz altına alınmıştır.

Aydın Yüksek: Ergenekon ile ilgili ilk operasyonlarda ele geçirilen bazı CD ve dokümanları temin ettiği gerekçesiyle gözaltına alınan ve daha önce polislik mesleğinden atılmış olan bir kişidir.

Aytaç Kılınç: 2001 yılında Gölbaşı Garnizonunda bulunan Bayrak Anaokulu'na müdür olarak atanan, ancak türbanlı olduğu için görev yeri değiştirildiği ve bu yüzden Danıştay saldırısının gerekçesi olarak türban'ın gösterilmesine ilham verdiği iddia edilen bir öğretmendir.

Oktay Yıldırım: Mehmet Demirtaş'a evinde bulunan mühimmatları saklama emri verdiği gerekçesi ile gözaltına alınan bir astsubaydır.

Muzaffer Tekin: 2006 yılında meydana gelen ve bir hakimin ölmesiyle sonuçlanan Danıştay saldırısının azmettiricisi olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan emekli bir yüzbaşidir.

Veli Küçük: Ergenekon Yapılanmasının bir numaralı adamı ve yöneticisi olduğu iddia edilen emekli bir tuğgeneraldir.

Mehmet Ali Pekküznel- Nihat Taşkın: Ergenekon soruşturmasını yürüten ve yargılamalar boyunca duruşmalara katılması kararı alınan Cumhuriyet savcılaridir.

Köksal Şengün: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti başkanıdır.

Kemal Can- Hasan Hüseyin Özese: Ergenekon davasının bakılacağı mahkemenin heyet üyeleridir.

Doğu Perinçek: Ergenekon Operasyonunun ilk sanıklarından biri olan İşçi Partisi genel Başkanidir.

Mahmut Öztürk: Ergenekon Operasyonunun ilk sanıklarından biri olan emekli bir astsubaydır.

Kuddusi Okkır: ‘Devletin Yeniden Yapılandırılması ve Master Planı’ adlı belgeyi emekli Yüzbaşı Muzaffer Tekin’e verdiği iddia edilen bir Ergenekon tutuklusudur.

Muzaffer Şenocak: Kendisini Genelkurmay Özel Kuvvetler Komutanlığı’nda görevli bir subay olarak tanıtan Ergenekon tutuklusudur.

Fikret Emek: Annesinin Eskişehir’deki evinde çeşitli mühimmatlar ele geçirilen ve emekli bir binbaşı olan Ergenekon tutuklusudur.

Zekeriya Öz: Ergenekon soruşturmasını yürüten ve Kozmik Oda incelemesini gerçekleştiren savcıdır.

Tuğrul Derme: Balıkesir’de gizli bir teşkilat kurma isteği gerekçesiyle gözaltına alınan bir Ergenekon tutuklusudur.

Hayrullah Mahmut Özgür- Ergün Poyraz: Ergenekon Terör Örgütüne üye olma ihtimaline karşı gözaltına alınan ve toplumda gazeteci kimliği ile yer edinmiş olan kişilerdir.

Tuncay Güney: 2001 yılında tutuklanan, ancak daha sonraki yıllarda ev ve iş yerlerinde yapılan incelemelerde Ergenekon ile ilgili bazı belgeler ele geçirilen bir gazetecidir.

O. Aslan: Trabzon'da Rahip Santoro'yu öldüren 16 yaşındaki bir lise öğrencisidir. Yaşı 18'den küçük olduğu için adı tam olarak açıklanmamaktadır.

Mustafa Yücel Bilgin: 17 Mayıs 2006 tarihinde Alpaslan Aslan tarafından Danıştay binasında öldürülen hakimdir.

Hrank Dink: 2007 yılında İstanbul'da çalıştığı gazete binası önünde öldürülen Ermeni bir Gazetecidir.

Ogün Samanst: Trabzon'da ikamet eden, ancak 2007 yılında Ermeni Gazeteci Hrank Dink'i öldüren ve olaydan iki gün sonra Samsun'da yakalanan bir tetikçidir.

Yasin Hayal: Trabzon'daki Mc Dondals'ı bombalayan ve Hrank Dink cinayetinde parmağı olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan bir kişidir.

Emre Günaydın-Hamit Çeker-Abuzer Yıldırım-Salih Güler: 18 Nisan 2007'de Malatya'daki Zirve Kitapevi'nde biri Alman olmak üzere üç kişiyi öldüren genç faillerdir.

Mehmet Şener Eruygur: Silahlı terör örgütü kurmak ve yönetmek gerekçesiyle 5 Temmuz 2008 tarihinde gözaltına alınan Ergenekon tutuklusudur...

Mustafa Balbay: Ergenekon kapsamında hakkında 1 Temmuz 2008 tarihinde tutuklama kararı verilen Cumhuriyet gazetesi Ankara temsilcisidir.

Levent Ersöz: 2008 yılında terör örgütüne üye olmak iddiasıyla gözaltına alınan Jandarma İstihbarat Daire Başkanı Emekli bir Tuğgeneraldir.

Birol Başaran: 2008 yılında silahlı terör örgütüne üye olmak ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı silahlı isyana tahrik etmek suçlamasıyla tutuklanmış bir işadamıdır.

Gürbüz Çapan: silahlı terör örgütüne üye olma, bir adet ateşli silah ve çok sayıda mermi bulundurma ve ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma, taşıma veya bulundurma ile suçlamalarıyla 2009 yılında tutuklanan eski bir belediye başkanıdır.

EK-2: ERGENEKON DAVASI KAPSAMINDA TUTUKLANANLAR**ERGENEKON'UN 1. İDDİANAMESİYLE TUTUKLANANLAR**

Oktay Yıldırım: 12 Haziran 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Demirtaş: 12 Haziran 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır

Muzaffer Tekin: 15 Haziran 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

İsmail Yıldız: 18 Temmuz 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Ergün Poyraz: 27 Temmuz 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Muzaffer Şenocak: 21 Haziran 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Zekeriya Öztürk: 20 Haziran 2007 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Veli Küçük: 22 Ocak 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Doğu Perinçek: 21 Mart 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Hikmet Çiçek: 25Mart 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Kemal Kerinçsiz: 22 Ocak 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Hayrettin Ertekin: 22 Şubat 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Nusret Senem: 25 Mart 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Fikri Karadağ: 22 Ocak 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Hüseyin Görüm: 22 Ocak 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Alpaslan Aslan: 1. Ergenekon İddianamesi davasıyla birleştirilen Danıştay saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Osman Yıldırım: 1. Ergenekon İddianamesi davasıyla birleştirilen Danıştay saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

İsmail Sağır: 1. Ergenekon İddianamesi davasıyla birleştirilen Danıştay saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Erhan Timuroğlu: 1. Ergenekon İddianamesi davasıyla birleştirilen Danıştay saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Bedirhan Şinal: 1. Ergenekon İddianamesiyle birleştirilen Cumhuriyet Gazetesi saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Bora Ballı: 1. Ergenekon İddianamesiyle birleştirilen Cumhuriyet Gazetesi saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Seyhun Zayim: 1. Ergenekon İddianamesiyle birleştirilen Cumhuriyet Gazetesi saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Bayram Demir: 1. Ergenekon İddianamesiyle birleştirilen Cumhuriyet Gazetesi saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Fatih Derdiyok: 1. Ergenekon İddianamesiyle birleştirilen Cumhuriyet Gazetesi saldırısı davasında hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

ERGENEKON'UN 2. İDDİANAMESİYLE TUTUKLANANLAR

Levent Ersöz: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Hasan Atilla Uğur: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mustafa Balbay: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Tuncay Özkan: 23 Eylül 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mahir Akkar: 23 Eylül 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Osman Gürbüz: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Kemal Aydın: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Neriman Aydın: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Ali Çelebi: 1 Temmuz 2008 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Haberal: 13 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Fatih Hilmioğlu: 13 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Cengiz Köylü: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mustafa Dönmez: 12 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mustafa Levent Göktaş:

Hasan Ataman Yıldırım: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

İbrahim Şahin: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Fatma Cengiz: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Servet Kaynak: 22 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Dalagan: 22 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Taylan Özgür Kırmızı: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Mehmet Koral: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Hüdayi Ünlüer: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Oğuzhan Sarıoğlu: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Ersin Gönenci: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Oğuz Bulut: 7 Ocak 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

POYRAZKÖY DAVASI İDDİANAMESİYLE TUTUKLANANLAR

Levent Bektaş: 22 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Ercan Kireçtepe: 22 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Emre Onat: 22 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Eren Günay: 22 Nisan 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Ergin Geldikkaya: 13 Mayıs 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

AMİRALLERE SUİKAST İDDİANAMESİYLE TUTUKLANANLAR

Faruk Akın: 18 Temmuz 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

Sinan Efe Noyan: 18 Temmuz 2009 tarihinde hakkında tutuklama kararı alınmıştır.

İRTİCAYLA MÜCADELE EYLEM PLANI DAVASINDA TUTUKLANANLAR (“İSLAK İMZA” İDDİANAMESİ)

Dursun Çiçek, Serdar Öztürk, Mehmet Yıldırım.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Tuğba AKSAKAL
Mezun Olduğu Okul / Tarih	Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü : 2007
İletişim Adresi	tugbaaksakal25@mynet.com
Yayınlanmamış Çalışmaları	“Çocuk Psikolojisi ve Çocukla İletişim”: 2004 Araştırmacı Gazetecilik Örneği: “Ermeni Soykırım İddiaları”: 2004 “Çocuğu Suça İten Etmenler ve Aile Faktörü” : 2004 “Sivil Toplum Örgütlerinin Doğuşu ve Gelişmesi/Bugünkü Durum”:2005 “İletişim Kuramcıları ve Kuramları: Neil Postman ile Görselliğin Egemenliği”:2007 (Lisans Tezi)